

PLANINSKI

VESTNIK

7-8

2017

TEMA MESECA

S kolesom v hribe

Z NAMI NA POT

**Mont Blanc
Skuta in Rinke**

3,90 €

IZ PLANINSKE ZALOŽBE - AKCIJA

Bine in Nada Mlač

Vodnik po karnijskih feratah

Karnijske Alpe, italijansko Alpi Carniche (tudi Carnice), nemško Karnische Alpen, so veriga skalnih vršacev med Avstrijo in Italijo. Vrstijo se v smeri vzhod-zahod, na jugu jih omejuje reka Bela (Fella), na severu Zilja, v pokrajini Veneto, torej na zahodu, reka Piava in na vzhodu Ziljica. Njihova celotna dolžina znaša nekaj več kot sto kilometrov, ležijo pa med krajema San Candido (Innichen), Cadore in Trbiž.

130 mm x 210 mm; 288 strani, šivano, broširano

CENA: V času od 15. 7. 2017 do 15. 8. 2017 lahko vodnik kupite po akcijski ceni s 50-odstotnim popustom: **19,95 €*** (redna cena: 39,90 €*).

Roman Mihalič

Planinski vodnik Dolenjska, Bela krajina, Notranjska

Planinski vodnik Dolenjska, Bela krajina, Notranjska je vodnik za vse, ki imate radi lažje in označene planinske poti. Sega od Ljubljanske kotline do Kolpe, na Notranjsko meji z visokima planotama Krma in Blok, na severu in vzhodu pa meji na reko Savo.

Vodnik je izšel s podporo Fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

120 mm x 160 mm; 160 strani, PVC-ovitek, šivano, okrogel hrbet

CENA: V času od 15. 8. 2017 do 15. 9. 2017 lahko vodnik kupite po akcijski ceni s 50-odstotnim popustom: **11,95 €*** (redna cena: 23,90 €*).

*DDV je obračunan v ceni. Stroške poštnine plača naročnik.

V GORE Z ZEMLJEVIDI PZS

Zemljevidi PZS zajemajo vsa pomembna slovenska hribovita območja.

Podatke nenehno preverjamo na terenu in jih redno posodabljam.

Izbirate lahko med klasični papirnatimi in novimi plastificiranimi zemljevidi.

Naše gore so nazorno prikazane na papirju z informacijami o poteh, kočah, turnih smukah, plezališčih, naravnih in kulturnih zanimivostih, brezpotjih ...

Z nakupom prispevate k zbiranju sredstev za obnovo in vzdrževanje planinskih poti.

INFORMACIJE · NAKUP · NAROČILA

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE, PLANINSKA TRGOVINA PZS

NA SEDEŽU Dvorakova ulica 9, Ljubljana, v času uradnih ur
(v ponedeljek in četrtek od 9. do 15. ure, sredo od 9. do 17. ure, petek od 9. do 13. ure; odmor za malico: 10.30–11.00).

PO POŠTI p. p. 214, SI-1001 Ljubljana

PO TELEFONU 01 43 45 684 v času uradnih ur brezplačna telefonska številka 080 1893 (24 ur na dan, vse dni v letu)

PO FAKSU 01 43 45 691

E-NAROČILA trgovina@pzs.si ali spletna trgovina PZS: <http://trgovina.pzs.si>.

SLOVENSKI PLANINSKI MUZEJ

Triglavska cesta 49, 4281 Mojstrana • telefon: 08 380 67 30 • faks: 04 589 10 35 • e-naročila: info@planinskimuzej.si

NASLOV UREDNIŠTVA:

Planinska zveza Slovenije
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvorakova ulica 9, p. p. 214, SI-1001 Ljubljana
T: 01 434 56 90, F: 01 434 56 91
E: pv@pzs.si
www.planinskivestnik.com
www.pvkazalo.si
www.facebook.com/planinskivestnik

ODGOVORNI UREDNIK:

Vladimir Habjan

UREDNIŠKI ODBOR:

Emil Pevec (tehnični urednik), Marta Krejan Čokl,
Zdenka Mihelič, Irena Mušič Habjan, Mateja Pate,
Dušan Škodič, Tina Leskošek, Mire Steinbuch

LEKTORIRANJE:

Marta Krejan Čokl, Mira Hladnik, Vera Šeško,
Sonja Čokl

OBLIKOVANJE:

Mojca Dariš

GRAFIČNA PRIPRAVA IN TISK:

Schwarz print, d. o. o.

Tiskano na NEO MATT papirju, Triglav papir

NAKLADA: 4600 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte
po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na
elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo.
Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave,
krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih
prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in
prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno
mnenje uredništva in PZS. Kopiranje revije ali posameznih
delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno.

Naročanje:

Po pošti na naslov: Planinska zveza Slovenije,
Dvorakova ulica 9, p. p. 214 SI-1001 Ljubljana,
po elektronski pošti na naslov: pv@pzs.si ali
po telefonu **080 1893** (24 ur na dan).

MODRA ŠTEVILKA

080 18 93

Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572,
odprt pri Abanki, d. d., Ljubljana. Naročnina 39 EUR,
63 EUR za tujino, posamezna številka 3,90 EUR. Člani
PZS so upravičeni do 25% popusta na letno naročnino
Planinskega vestnika. Reklamacije upoštevamo dva meseca
po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari
naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra
za prihodnje leto.

Izdajanje revije sofinancira Javna agencija za raziskovalno
dejavnost Republike Slovenije (ARRS), št. pog. 630-
183/2017-1.

Program informiranja o planinski dejavnosti
sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport RS in
Fundacija za financiranje športnih organizacij v RS.

FS Fundacija za šport

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Pod vrhom Grinčevca, zadaj Kočna
Foto: Franci Horvat

Uredništvo Planinskega vestnika skrbno preverja
vse članke in točnost v reviji objavljenih opisov poti,
ki praviloma vključujejo opozorila na nevarnosti in
možne pasti obiskovanja gora. Žal pa je vsak opis vedno
subjektiven, poleg tega se objektivne težave na terenu
lahko spreminjajo iz dneva v dan, celo iz ure v ure.
Zato uredništvo revije in Planinska zveza Slovenije ne
moreta prevzeti nobene odgovornosti za morebitne
poškodbe ali materialno škodo, ki bi jih utrpel kdorkoli
zaradi hoje in plezanja po gorah po navodilih iz te revije.

Tudi današnji časi bodo nekoč "dobri stari"

Ko sta Paula Jesih in Joža Čop leta 1946 preplezala osrednji steber Severne triglavske stene, je mnogo ljudi mislilo, da česa težjega ni mogoče preplezati. Minilo je samo dvajset let, da sta Ante Mahkota in Peter Ščetinin preplezala Obraz Sfinge, kar je bilo v času legendarnih skalašev znanstvena fantastika. Slabih trideset let pozneje sta Miha Kajzelj in Gregor Kresal isto smer preplezala prosto, kar bi verjetno Ščetinin in Mahkota leta 1966 označila za norost. Ali vsaj za neslano šalo. Matterhorn je prvič, ko je na njem stala človeška noga, po težavnem večdnevem plezanju med sestopom terjal kar štiri smrtne žrtve. 144 let zatem je Ueli Steck nanj priplezal v uri in šestinpetdesetih minutah. Upravičeno si torej lahko postavimo vprašanje, kje bo alpinizem oziroma gornišтво čez dvajset let. Ali kaj bo takrat sploh še štelo za velik dosežek.

Primerno duhu časa je treba upoštevati tudi trende, ki jih ta narekuje. Če so pred pol stoletja gorniki pisali vsiženo romantične spise o obiskovanju neraziskanih gora, o prelepi planinski cvetani in o prenočevanju med vršaci ter s tem burili domišljijo laičnih bralcev, danes dolga besedila zamenja nekaj stavkov na družbenih omrežjih skupaj s celim morjem bolj ali manj posrečenih fotografij ali celo filmov. Informacije, ki so jih gorniki nekoč lahko dobili samo v gorskih kočah ali od tistih, ki so vzpon opravili pred njimi, zdaj ponuja svetovni splet – tudi z razgledi, ki jih na ekrane naših elektronskih igrak pošiljajo vedno bolj izpopolnjene videokamere. Vodničke, nepogrešljive spremljevalce vsakega vzpona, in nujen smisel za orientacijo nadomeščajo naprave GPS, ki nam lahko v vsakem vremenu pokažejo vsaj to, kje smo, če nam že ne pomagajo najti poti. Lesene zagozde so nadomestili metulji različnih velikosti, težke okovane čevlje lahki voodporni čevlji ...

Verjetno bodo predvsem starejši bralci ocenili, da se je v tem času izgubil velik del romantike, ki je (bila) za gornišтво tako značilna. Morda to drži, a hkrati se je ob vsem tem pojavil tudi prostor za jasnejši razmislek o tem, kaj v gorah sploh iščemo. Danes lahko na vrhove skoraj vseh naših gora stopi skoraj kdor koli. V tem tvoj nima smisla iskati ekskluzivnosti. Da bi preplezali smer zares izstopajoče težavnosti, moramo poseči po številkah, ki se bližajo dvomestnim. Enako velja za turno smučanje, ledno plezanje in druge dejavnosti, ki jih izvajamo v gorah. Zakaj torej odhajamo v tako imenovani nekoristni svet? Zakaj sopihamo tja gor (peš, s kolesom, po ferati, plezalni smeri ...) v času, ko nekatera podjetja ponujajo udoben let s helikopterjem na vrh gore in od tam eleganten spust na smučeh v dolino? Ko je največja težava prehrane v kočah le en obrok, primeren za vegetarijance?

Morda ravno zdaj živimo v času, ko sta pravilen odnos do gora in iskanje čistega, prvinskega stika z naravo še toliko pomembnejša. Kaj je pravilno in prvinsko, ne bomo razpravljali, to ve in čuti vsak, ki gre v hribe z iskrenimi željami (in ne le na primer zato, da bo postal "pravi" Slovenec). Morda prav zdaj postavljamo temelje miselnosti, ki bo zaživela z generacijo, ki šele prihaja. Samo spomnimo se, kako so pionirji plezanja v alpskem slogu v Himalaji orali ledino nečemu, kar je bilo takrat označeno kot pretiravanje in nepotrebno tveganje. Če si dovolimo pomisliti na to, da bo nekaj, kar šele prihaja, morda boljše od tega, kar že obstaja, smo na dobri poti, da gore ostanejo dom za vse tiste, ki v njih iskreno iščejo lastne meje ali odgovore na vprašanja, ki jih ravnina ne (z)more dati. Če lahko sprejmemo, da nekdo v gore zahaja na drugačen način kot mi, na primer s kolesom, potem so pisci romantičnih besedil in vzvišenih besed, od katerih smo se učili, vzgojili generacijo, ki bo svoje poslanstvo opravila ravno tako dobro.

Poskrbimo, da se naši otroci čez dvajset let ne bodo smejali našim zapisom in vsej slabi volji, ki bi jo s samo nekaj strpnosti in z razumevanjem zlahka preprečili. S pravim odnosom do cvetane je v gorah dovolj prostora za vse. In tam še zmeraj vsak lahko najde tisto, kar išče – če je le iskren. In kaj drugega so nam dopovedovali naši vzorniki v svojih zapisih in knjigah pred toliko leti?

Naslednji Planinski vestnik boste v nabiralniku našli septembra, do takrat pa vam želimo, da doživite čim več čudovitih hribovskih zgodb ne glede na to, na kak način se boste lotili iskanja razgledov.

Marta Krejan Čokl

UVODNIK

1 **Tudi današnji časi bodo nekoč "dobri stari"**

Marta Krejan Čokl

S KOLESOM V HRIBE

4 **Postajamo primer dobre prakse**

Andrej Remškar

S KOLESOM V HRIBE

9 **Kdo je ta nebodigatreba**

Marta Krejan Čokl

S KOLESOM V HRIBE

14 **(Le) eden od športov na prostem**

Peter Zajc

KOLUMNA

18 **Gorsko kolo ostaja in ne odhaja**

Miha Šalehar

JUBILEJ

20 **Tonačevih osemdeset**

Mire Steinbuch

GORE IN LJUDJE

24 **Nesreče in obračuni**

France Zupan

OSEMTISOČAKI

33 **Nives Meroi in Roman Benet sklenila himalajski krog**

Mire Steinbuch

KOLUMNA

38 **Priznanja**

Tone Škarja

Z NAMI NA POT

40 Najvišji v Alpah

Bor Šumrada

Z NAMI NA POT

53 Venček petih vrhov

Bor Šumrada

INTERJU

56 Luka Lindič

Anja Intihar

ALPINISTIČNI PODMLADEK

60 Tabor v Chamonixu

Neli Penič

DOLOMITI

62 Drama v Zwölferju

Vladimir Habjan

HUMORESKA

66 S slepim potnikom po Škofjeloškem hribovju

Dušan Škodič

USI MOJI TRIGLAVI

70 Prvič v enem dnevu gor in dol sam na Triglav

Samo Rugelj

INTERJU

72 Claudia Schmid

Dušan Škodič

GORSKO REŠEVANJE

75 Dvajset let od tragične nesreče

Irena Mušič Habjan

DOŽIVETJE

76 Prelaz

Izidor Tasič

ZDRAUJE

80 En klop nam lahko trajno spremeni življenje

Petra Zupet

UREME

82 Z gora se vrnimo brez opeklin

Veronika Hladnik

NARAVA

84 Uedno imam rezervno varianto

Ivan Premrl

PLANINSKA ORGANIZACIJA

86 Pod Storžičem pisano in veselo

Po sporočilu za medije povzela Zdenka Mihelič

RAZMIŠLJANJE

88 Oda prijaznosti

Anja Intihar

90 NOVICE IZ VERTIKALE

91 ŠPORTNOPEZALNE NOVICE

92 LITERATURA

93 PLANINSKA ORGANIZACIJA

USEBINE USEH
PLANINSKIH VESTNIKOV
OD LETA 1895 DALJE NA
WWW.PUKAZALO.SI.

S KOLESOM
U HRIBE

Andrej Remškar

Postajamo primer dobre prakse

Gorski kolesarji smo ...

... tukaj že dolgo

Pravzaprav je nenavadno, da se ob štiridesetletnici izdelave prvega namenskega gorskega kolesa in dvaindvajset let po prvem nastopu gorskih kolesarjev na Olimpijskih igrah v Atlanti o kolesarjih v gozdovih in hribih pogovarjamo skoraj kot o dejavnosti, ki jo še vedno marsikdo težko sprejema in jo pri nas zelo počasi urejamo. Nenavadno, a žal tipično za

našo družbo je tudi to, da se večinoma zavedamo dobrih strani – najmanj četrtnina članov Planinske zveze Slovenije je gorskih kolesarjev,¹ turistični ponudniki se lahko zaradi njih pohvalijo z dobrimi številkami,

¹ Kolesarjev je verjetno že precej več, podatek je namreč star dve leti.

atraktivne slike kolesarjev uporabljamo za promocijo dežele – ne premoremo pa volje, da bi dejavnost uredili tako, da bi imeli od nje vsi kar največ koristi.

... planinci

Obstaja precej podzvrsti gorskega kolesarjenja, ki se razlikujejo po namenu, s katerim se kolesarji podamo na kolo. Turni kolesarji predvsem nikoli ne tekmujemo – ne s štoparico ne z drugimi udeleženci. Naši cilji so uživanje v naravi, obiskovanje hribov in druženje. V tem pogledu smo zelo tipični planinci, le naši pripomočki so malce drugačni. Namesto gozdarjev in pohodnih palic uporabljamo kolesa. Naravo zelo cenimo in spoštujemo, jo varujemo in skrbimo za poti.

Še na mnoga srečanja

Med spustom po planinski poti dohitim pohodnike – starejši par z otrokom. Pozdravim, gospod me opazi prvi in malce nejevoljno zamrmra nekaj o tem, da pot tukaj ni primerna za kolesarje. Takrat me opazi tudi gospa, pokaže name in možu odvrne: "Ja, pa je, poglej ga!"

Med vožnjo v dolino nisem mogel zadrževati smeha, dokler nisem preluknjal zračnice. Ko so me med njenim menjavanjem pohodniki dohiteli, se je tudi gospod malce nasmehnil.

Obstaja kar precej družčin, ki se bolj ali manj redno podajajo na kolesarske izlete v hribe. Turnokolesarski odseki gojijo to dejavnost v okviru planinskih društev, veliko pa je tudi drugih klubov ali neformalnih skupin. Včasih so ture poleg vožnje navkreber začinjene tudi s hojo ali nošenjem kolesa. Ob srečanjih na poteh le redko naletimo na neodobravanje, precej pogosteje se dogaja, da se na kakem zahtevnejšem odseku ustavimo in planincem odstopimo prednost, ampak oni nas pozovejo, da naj se kar peljemo, ker "to bi pa radi videli". Prijazna beseda in spoštljiv odnos vedno naletita na pozitiven odziv.

Sožitje

Foto: Andrej Remškar

Seveda vemo, da določena ravnanja ne spadajo na odprte poti, predvsem kakršno koli divjanje, ki ogroža preostale uporabnike, ter agresivna vožnja, s katero se uničujejo poti. V vsaki skupini, tako tudi med kolesarji, so posamezniki, ki izstopajo z neustreznim obnašanjem in mečejo slabo luč na vse druge. Proti divjanju, uničevanju poti ter nespoštovanju pohodnikov se borimo z rednimi izobraževanji, organiziramo skupne ture, tabore in šole za turne kolesarje ... Vodniki na krajših lokalnih izletih nove in nove udeležence seznanjamo tako s pravilno tehniko vožnje kolesa po terenu kot tudi z osnovnimi pravili obnašanja. Vozimo se zgolj po utrjenih poteh, ne puščamo sledi, upoštevamo vremenske okoliščine in ne uporabljamo poti, ki imajo občutljivo podlago ali so preveč obljudene, predvsem pa vedno odstopimo prednost pohodnikom, ki jih srečamo, in jim namenimo prijazno besedo.

... ilegalci

Bistvo gorskega in turnega kolesarjenja je vožnja po utrjenih poteh enoslednicah. Gozdne ceste uporabljamo za povezovanje poti in dostope, ne prinašajo pa nobenih izzivov in užitkov. Tudi vožnja v kolesarskih parkih je popolnoma nekaj drugega kot vožnja v naravi.

Žal kljub dolgoletnim prizadevanjem konzorcija odprimopoti.si² in vloženim naporom kolesarjenje po gozdnih in planinskih poteh v Sloveniji ostaja prepovedano, kar kolesarjem prinaša nemalo zadreg. Z veliko dela je sicer mogoče pridobiti dovoljenje za posamezno pot, a v praksi vidimo, da postopek traja tudi pol leta ali več, stroški pa hitro presežejo tisoč evrov, kar pomeni, da se bo legalizacije lotil le malokdo.

Res je, da nadzora in kazni ni veliko, a ne smemo si zatiskati oči – nadaljevanje trenutnega položaja

² Spletna stran: <http://odprimopoti.si/>.

škoduje razvoju gorskega kolesarjenja, razvoju turizma, ohranjanju narave in sožitju na poteh. Če bi bila vožnja prepovedana zgolj na poteh, kjer za to obstajajo tehtni razlogi (npr. neustrezna podlaga, večja frekvenca pohodnikov), bi bilo to veliko lažje nadzorovati in uveljavljati, vožnja po nedovoljenih poteh pa bi (sčasoma) postala tudi družbeno nesprejemljivo dejanje, česar trenutno ne moremo trditi.

... družbeno odgovorni

Le majhen odstotek planincev in pohodnikov se lahko pohvali, da je sodeloval pri gradnji ali vzdrževanju planinskih poti. Sem ter tja je kdo celo prepričan, da so za to delo plačani markacisti, kar je seveda zmotno, saj svoje delo opravljajo prostovoljno.

Gorski kolesarji se zavedamo, da se poti ne naredijo same. Zavedamo se tudi, da ima naša uporaba vpliv nanje – na tem mestu ne bi zahajali v debato, ali je vpliv gume kolesa večji kot pri planinskem čevlju in palici. Že dolga leta sodelujemo pri gradnji in vzdrževanju poti in v nekaterih planinskih društvih se lahko pohvalimo z vzornim sodelovanjem kolesarjev in markacistov.

Letos smo pokazali veliko enotnost in moč, ko smo se aprila združili in v okviru akcije "Take Care of Your Trails Weekend" (Poskrbi za svoje poti – vikend urejanja poti), ki jo je organizirala mednarodna gorsko-kolesarska organizacija IMBA,³ in se zbrali na več kot tridesetih lokacijah po vsej Sloveniji. Več kot petsto prostovoljcev je opravilo skupaj več kot dva tisoč

petsto delovnih ur. Akcijo so koordinirali predstavniki konzorcija odprimopoti.si, pri njej pa smo sodelovali tudi predstavniki turnokolesarskih odsekov. Markacistom smo pomagali očistiti in urediti marsikatero pot, ki jo uporabljamo skupaj s pohodniki. Priznanje za naša prizadevanja je izkazal celo predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, ki je sodeloval na delovni akciji v Brjah pri Ajdovščini. Organizacija IMBA Europe nas je nagradila z nazivom najboljša gorskokolesarska skupnost v Evropi, saj smo po številu udeležencev presegli vse druge evropske države.

... dobri gostje

Lahko bi se ukvarjali s primeri iz tujine (Češka, Wales, Škotska, Švica, Tirolska, Ligurija ...), a na srečo se je nedavno tudi pri nas zgodilo nekaj zelo dobrega. Konec maja 2017 je v Kranjsko Goro prišlo več kot dva tisoč gostov – gorskih kolesarjev iz Nemčije, Avstrije in Švice. Seveda je bilo v lokalni skupnosti ob napovedi dogodka kar nekaj dvomov, ali bodo lahko ukrotili tako hordo, ki bo v okviru kolesarsko-glasbenega festivala "Trail Days" štiri dni divjala po njihovem kraju in okoliških hribih. Na koncu pa bi bila izkušnja težko boljša: ulice in lokali polni nasmejanih obrazov s čeladami na glavi, dogodek je minil brez najmanjšega incidenta, zadovoljni gostje so po prvih ocenah v Zgornjesavski dolini pustili več kot pol milijona evrov, zapustili so nas z nasmehom in obljubo, da se še vrnejo.

Podobno lahko o kakovosti in hvaležnosti gorskokolesarskih gostov poročajo iz Koroške, kjer na Jamnici družina Štrucl že dolgo orje ledino. Po mnogih letih lahko rečejo, da jim je uspelo združiti okoliške kmete in lokalne ponudnike ter gostom z vsega sveta v

Je več pohodnikov ali kolesarjev?

Foto: Maja Zupan

³ International Mountain Bicycling Association – Mednarodna zveza za gorsko kolesarjenje.

*Včasih je treba kolo
nesti ...
Foto: Andrej Remškar*

svojem EkoHotelu Koroš ponuditi enkratno doživetje na mreži namensko pripravljenih kolesarskih poti. Veliko tujih gorskih kolesarjev prekrizari Slovenijo na turah, ki so jih začele organizirati in tržiti tuje agencije (npr. Trans Slovenija) – verjetno tudi zato, ker znajo hitreje prepoznati priložnosti, obenem pa jih malce manj skrbijo naše zakonske omejitve. Učinek teh kolesarskih popotnikov je na primer v dolini Soče že konkretno merljiv, vse več pa jih ulovijo tudi domači ponudniki tur.

Kolesarsko ponudbo Slovenije je lani zelo popestrila tudi Slovenska turnokolesarska pot. V Komisiji za turno kolesarstvo pri PZS so pod vodstvom Jožeta Rovana opravili hvalevredno delo, trasirali so krožno pot, dolgo tisoč osemsto kilometrov, ki v enainštiridesetih etapah premaga kar petdeset tisoč višinskih metrov in obišče dvainpetdeset planinskih koč. Označevanje na terenu v sodelovanju z lokalnimi markacisti še poteka, pot pa je primerna za večino turnih kolesarjev.

*Kolesarji med
delovno akcijo
Foto: Klemen Galmajer*

... vse bolj na elektriko

Premalo se zavedamo, kakšne spremembe bo v gorsko kolesarjenje prinesel razmah električnih koles. Položaj je pravzaprav podoben kot s samim gorskim kolesarstvom: naj nam bo všeč ali ne, zadeva je tukaj in ne bo šla nikamor. Na razvitih evropskih trgih (npr. v Švici) je že vsako tretje prodano kolo električno. Hribi in narava bodo z električnimi kolesi postali dostopni širšemu krogu obiskovalcev, planinci se bomo pomešali z ljubitelji "instantnih" užitkov, marsikdo od novih obiskovalcev pa ne bo ustrezno poučen o pravilnem obnašanju v naravi in na poteh. Priložnost ali nevarnost torej?

Trenutno v Sloveniji uporabo električnih koles na poteh težko reguliramo, saj je že "navadno" kolesarjenje večinoma prepovedano. Kaže, da bo tudi na tem področju še nekaj časa precejšnja zmeda. Medtem pa si v razvitih krajih ne zatiskajo oči, ampak aktivno pripravljajo posebno ponudbo in novo infrastrukturo za električna kolesa, od polnilnih postaj v kočah do namensko zgrajenih poti, ki predstavljajo večji izziv na poti navzgor.

... in bomo ostali

Gorsko kolesarjenje z vsemi svojimi prednostmi in slabostmi je nekaj, česar ne moremo prezreti, ignorirati ali preprosto prepovedati. Poti nazaj ni! Tukaj smo in tu bomo ostali. Slepimo se, če skušamo iskati rešitve v okviru obstoječih zakonskih predpisov, saj ti omejujejo celotno dejavnost, predvsem pa njen tržni razvoj. Je le pot naprej, ki jo bomo najlaže začrtali skupaj, ob razumevanju priložnosti in potreb vseh vpletenih. Velike besede, ki jih bo treba udejanjiti s številnimi majhnimi koraki. **o**

Kdo je ta nebodigatreba

Jože Rovan, načelnik KTK¹

Pohodnik, planinec, alpinist, kolesar, motorist, avtomobilist, smučar ... Najbrž ni človeka na tem svetu, ki se ne bi ukvarjal z več stvarmi. In najbrž ga ni, ki ne bi imel slabe izkušnje z nekom, ki je v "njegov" svet prinesel nekaj drugačnega.

Nekateri kolesarji se pritožujejo nad nekaterimi motoristi, nekateri motoristi nad nekaterimi vozniki avtomobilov in obratno. Nekateri planinci ne marajo kolesarjev na planinskih poteh in nekateri kolesarji so tako samozaverovani vase, da se s Šmarne gore poženejo z vso hitrostjo, čeprav je ob lepih dneh na njenih poteh toliko ljudi, da bi tam skoraj potrebovali prometno signalizacijo. Na malčke, ki za ovinikom ponosno delajo svoje prve hribovske korake, najbrž niti ne pomislijo. Kdo je torej ta nebodigatreba? Vsak kolesar, ker smo si zapomnili ravno tistega s Šmarne gore? Ampak nebodigatreba je tudi planinec, ki je na poti s Pece stlačil smeti pod skalo, kajne? Nesprejemljiva dejanja so dejanja posameznikov, in to ne glede na to, s čim se ukvarjajo, zato sem tudi tolikokrat uporabila besedo nekateri. Sicer smo v nekem trenutku ali položaju prav vsi, ki se ukvarjamo z več stvarmi, tisti nebodigatreba.

Jože Rovan je turni smučar, planinec, pohodnik, markecist in ... gorski kolesar. Je tudi predsednik Komisije za turno kolesarstvo pri Planinski zvezi Slovenije, zato bi za pogovor o problematiki gorskega kolesarstva najbrž težko našli primernejšega sogovornika. Komisija, ki jo vodi že deset let, torej od njene ustanovitve, skrbi za razvoj in popularizacijo turnega kolesarstva, a to še zdaleč nista njeni edini nalogi.

Ko govorimo o vožnji s kolesi v hribe, običajno govorimo o gorskem kolesarstvu, vi pa ste predsednik Komisije za turno kolesarstvo. V čem je razlika med tema dvema terminoma?

Gorsko kolesarstvo sestavljajo številne discipline, mnoge med njimi so predvsem tekmovalne narave, npr. spust, kros, *trial*, enduro ipd. Turno kolesarstvo je netekmovalna disciplina gorskega kolesarstva, načrtovana vožnja po utrjenih poteh z željo po doživljanju naravnega okolja in s športnimi motivi. Preprosto povedano: turni kolesar je planinec na kolesu.

Ali komisija promovira oboje?

Dejavnost KTK PZS je namenjena turnemu kolesarstvu, tekmovalne discipline gorskega kolesarstva so domena Kolesarske zveze Slovenije.

Kaj je bil glavni razlog za ustanovitev Komisije za turno kolesarstvo?

Vsak nov šport na prostem prinaša spremembe tako v naravno okolje kot tudi v odnose med njegovimi obiskovalci. Sprva smo bili turni kolesarji drugim obiskovalcem narave predvsem zanimivi, pozneje, ko nas je bilo vse več, pa je prišlo do prvih nesporazumov. Če sem šel v gore peš, sem bil "fejst fant", če s kolesom, pa v očeh nekaterih nebodigatreba. Toda tako je bilo v glavnem le v okolici večjih mest, in sicer zaradi slabih izkušenj nekaterih pohodnikov s *spustaši*.² Danes je že precej drugače, navadili smo se drug drugega,

Jože Rovan na
Veliki Milanji

Foto: Karmen Razlag

¹ Komisija za turno kolesarstvo pri Planinski zvezi Slovenije.

² *Spustaši* so kolesarji, ki opravljajo predvsem spuste (na vrh proge se peljejo na primer z žičnico).

Markiranje na Klobuku; dvonamenska markacija
Foto: Jože Rován

Markiranje na Klobuku; kolesarska markacija
Foto: Jože Rován

Usmerjevalne table v Beli krajini
Foto: Jože Rován

postali strpnejši in obzirnejši. Za *spustase* pa je urejenih vse več namenskih prog, predvsem ob žičnicah.³ Med motivi za nastanek Komisije za turno kolesarstvo je bila že od samega začetka potreba po ureditvi odnosov med kolesarji in drugimi obiskovalci naravnega okolja. Takoj po ustanovitvi smo sestavili Priporočila turnim kolesarjem, nekakšen kodeks obnašanja kolesarjev v naravnem okolju.⁴ Sledili so usposabljanja vodnikov, kolesarski tabori, organizirane ture in predavanja o turnem kolesarstvu, vse s poudarjeno vzgojno vsebino. In ker dobri zgledi vlečejo, ne le naši, ampak tudi zgledi ozaveščenih kolesarjev zunaj PZS, so razmere zdaj že bistveno boljše, kot so bile.

Vam je v desetih letih obstoja uspelo uresničiti zastavljene cilje?

Upam, da ne bo zvenelo neskomno, ampak dosegli smo celo več, kot sem pričakoval. Turno kolesarstvo organizirano goji že okoli štirideset planinskih društev (v turnokolesarskih in drugih odsekih), z njim se ukvarja četrtnina članov PZS (po anketi PZS na reprezentativnem vzorcu), s čimer smo po številnosti druga dejavnost članov PZS – takoj za pohodništvo. Mnogičnost seveda terja organiziran pristop, zlasti pomembna so usposabljanja turnokolesarskih vodnikov, ki so nosilci dejavnosti v društvih. Druženju so namenjeni kolesarski tabori in ture, ki pa imajo tudi pomemben vzgojni značaj. Že od ustanovitve si skupaj z drugimi kolesarskimi združenji prizadevamo za kolesarjem prijaznejšo zakonodajo, in tudi tu gredo stvari v pravo smer, toda žal mnogo počasneje, kot si želimo.

Kaj se je v tem času spremenilo v zakonodaji in kako si prizadevate za te spremembe?

S priporočili želimo usmerjati neko dejavnost, z zakonodajo pa jo urejamo. Slovenska zakonodaja v preteklosti nikakor ni sledila razvoju gorskega kolesarstva, kolesarje je enačila z vozniki motornih vozil, čeprav se gibljemo na lasten pogon, ne onesnažujemo okolja in je naš vpliv na podlago primerljiv v vplivom pohodnikov. Stvari se počasi premikajo na bolje, Zakon o ohranjanju narave zdaj dovoljuje vožnjo po utrjenih poteh v negozdnem prostoru, če temu ne nasprotuje lastnik; Zakon o gozdovih dovoljuje vožnjo po gozdnih cestah pa tudi po vlakah, če so označene in če s tem soglašata Zavod za gozdove in lastnik zemljišča; Zakon o planinskih poteh omogoča razglasitev planinskih stez za dvonamensko rabo, če se s tem strinja skrbnik poti (to je planinsko društvo) in če to potrди minister, pristojen za šport. Smo pa seveda daleč od prostega dostopa s kolesi v naravno okolje (seveda le po utrjenih poteh), kot to velja na primer v skandinavskih državah.

³ Za ureditev kolesarskih poti se odloča vse več smučarskih središč: Krvavec, Mariborsko Pohorje, Rogla, Črni vrh nad Idrijo, Cerkno, Golte, Kanin, Vogel, Velika planina, Kope ...

⁴ Priporočila CAA – Club Arc Alpin (CAA) – Združenje planinskih organizacij alpskega loka. KTK je najprej sestavila lastna priporočila, pozneje pa so nastala skupna priporočila CAA, ki jih zdaj uporabljajo tudi v PZS. Najdete jih na spletni strani KTK: <https://ktk.pzs.si/vsebina.php?pid=116>.

Omenili ste, da komisija izobražuje in usposablja turnokolesarske vodnike. Koliko je vodnikov pri nas in kako so kategorizirani?

Usposabljanja za turnokolesarske vodnike potekajo vsako leto od leta 2008, imamo več kot sto vodnikov in le nekaj manj pripravnikov. Vodniki prve stopnje lahko vodijo po manj zahtevnih poteh, vodniki druge stopnje imajo višja pooblastila.

Ali vodenje po turnokolesarskih poteh temelji na prostovoljstvu ali je organizirano kako drugače?

Večino vodnikov pošiljajo na naša usposabljanja planinska društva, kjer je vodenje tradicionalno prostovoljno. Nekateri vodniki pa prihajajo tudi iz turističnih organizacij in je vodenje kolesarjev ena izmed njihovih profesionalnih dejavnosti.

KTK je med pobudniki ustanovitve Slovenskega gorskokolesarskega konzorcija (odprimopoti.si), a vanj ni vključena. Zakaj?

Res je, predstavniki PZS smo bili med pobudniki povezovanja gorskih kolesarjev v Sloveniji (prvi sestanek civilne pobude je bil 10. maja 2007) in v tem začetnem obdobju smo imeli pri tem ključno vlogo Odbor za gorsko kolesarstvo Kolesarske zveze Slovenije, Klub gorskih kolesarjev Volja iz Skale⁵ in KTK PZS. Postopno se je krog navdušencev razširil in oblikoval konzorcij odprimo poti.si. PZS se ni včlanila v konzorcij, ker je njeno predsedstvo menilo, da lahko svoje interese glede na širino planinskih dejavnosti in svojo velikost ustrezneje uveljavimo samostojno in neodvisno. Omeniti velja, da je PZS s približno petnajst tisoč turnimi kolesarji organizacija, ki združuje daleč največ kolesarjev v Sloveniji.

Kako sodelujete z drugimi komisijami pod okriljem PZS?

Po formalni plati največ sodelujemo s Komisijo za planinske poti in Komisijo za varstvo gorske narave

v okviru Delovne skupine za dvonamensko rabo planinskih poti. Skupaj smo pripravili merila za dvonamensko rabo planinskih poti, ki jasno določajo, katere poti so primerne tako za hojo kot tudi za kolesarjenje. Dobro sodelujemo tudi z Mladinsko komisijo. Naših usposabljanj za turnokolesarske vodnike pa se udeležujejo tudi številni prostovoljski pohodniški vodniki, gorski vodniki, alpinisti, gorski reševalci pa tudi markacisti in varuhi gorske narave.

Nekoliko zapleteni so odnosi z nekaterimi člani Komisije za planinske poti, ki niso naklonjeni dvonamenski uporabi planinskih poti. V KTK menimo, da nastajajoče turnokolesarske poti PZS spadajo v omrežje planinskih poti PZS in da je primerno, da jih označujejo markacisti, ki so strokovni kadri, usposobljeni za to dejavnost, seveda pa morajo pri njihovem vzdrževanju sodelovati turni kolesarji. V planinskih društvih, kjer že imamo organizirano kolesarsko dejavnost, s tem ni nobenih težav in markacisti in kolesarji dobro sodelujejo. Tudi pri označevanju Slovenske turnokolesarske poti smo v večini primerov hitro našli skupni jezik.

Radi se sklicujemo na tradicijo, ki je pogosto izgovor za to, da ne sprejmemo nečesa novega, ampak po neuradnih podatkih je bil prvi kolesarski odsek planinskega društva ustanovljen že pred več kot sto leti. Torej je kolesarjenje v hribih po svoje tudi tradicionalno?

V preteklosti, do razmaha avtomobilizma, so številni planinci uporabljali kolo kot prevozno sredstvo do gora, prav visoko pa se s tedanjimi kolesi ni dalo povzpeti. Kolesarjenje je bilo tudi oblika družabnih planinskih izletov, športni značaj je bil tedaj manj poudarjen. Zagotovo so se izletov na kolesih po dolini udeleževali člani Planinskega društva Radovljica, saj je bil v društvu na pobudo Huga Robleka že leta 1898 ustanovljen kolesarski odsek. To dokazuje fotografija, ki mi jo je pred leti poslal Tone Tomše, žal pa ne vem, kje je bila objavljena.

⁵ Slovenski gorniški klub Skala.

Ob odprtju zavetišča v Zelju ob izviro Nadiže, ki ga je leta 1899 postavila radovljiška podružnica SPD, so bili med udeleženci tudi člani kolesarskega odseka. Vir: Tone Tomše

Zadnjih deset let se je ta dejavnost še posebej razmahnila. Se je v času, odkar obstaja KTK, položaj gorskih/turnih kolesarjev zelo spremenil?

Sodobna gorska kolesa z ugodnimi prestavnimi razmerji, zanesljivimi zavorami in vzmetenjem so omogočila vožnjo po mnogo strmejših poteh kot nekoč, z bistveno manjšim vplivom na podlago, so lahka, udobna in varna. Iz leta v leto se še izboljšujejo, zato lahko pričakujemo nadaljnji razmah turnega kolesarstva. Priljubljene postajajo tudi ture, pri katerih vožnjo na odsekih, neprimernih za vožnjo, kombiniramo s hojo, kar omogoča privlačna in zanimiva prečenja (Transalp, STKP ipd.), in kombinacija kolesarjenja s pešačenjem na vrhove. Podpiramo tudi prizadevanja, da se v vrhuncu planinske sezone nekatere alpske doline zapro za individualni motorni promet in se omogoči dostop z javnimi prevoznimi sredstvi in s kolesi.

Imate morda podatke, koliko je gorskih kolesarjev v Sloveniji?

O tem, koliko je gorskih kolesarjev, ni zanesljivih podatkov, najbrž pa smo že blizu številki sto tisoč.

Velika večina kolesarjev se vozi v skladu s priporočili in jih niti ne občuti kot omejitve. Pozitiven vpliv okolice, medijev in naše vzgojno delo (s tem nikakor ne mislim samo PZS) počasi rojevata sadove. Še vedno pa so posamezniki, predvsem v okolici velikih mest, ki se, takrat ko se s kolesom prvič podajo v naravno okolje, še ne zavedajo njegove ranljivosti. Izkušeni planinci, ki sedejo na kolo, ravnajo odgovorno.

Je med ljudmi, ki na različne načine obiskujejo gore, več razumevanja, strpnosti in sodelovanja kot nekoč?

Vsekakor, drug drugega smo se navadili, postali smo obzirnejši, pozdrav in klepet med pohodniki in kolesarji sta postala tako običajna, kot sta med pohodniki že od nekdaj. Z nekaj izjemami, seveda, kot povsod drugje.

Pri tem vidim neverjetno podobnost z dogajanjem na cesti: nekateri vozniki avtobusov bentijo nad vozniki osebnih avtomobilov, tem parajo živce vozniki enoslednih vozil in pešci ... Je morda težava predvsem v tem, da si vsak jemlje več pravice, kot je je pripravljen dati drugemu? Bi bilo strogo upoštevanje pravil rešitev?

Priporočila CAA za turno kolesarjenje so bila sprejeta leta 2012, kolesarji jih večinoma poznajo in upoštevajo. Toda to ni dovolj, stremeti moramo k vzpostavitvi pristnih odnosov sožitja med vsemi obiskovalci naravnega okolja. Razvijajo pa se že novi športi v naravi in vsem bo treba najti primerno mesto.

Pred letom dni je KTK uredila Slovensko turno-kolesarsko pot po Sloveniji (STKP). S kakšnimi cilji je bila narejena?

Pobudo za nastanek poti je dal predsednik PZS Bojan Rotovnik konec leta 2012. Za razvoj turnega kolesarstva potrebujemo poti, po katerih se je dovoljeno voziti, in STKP je pomemben korak v tej smeri. Seveda so PZS vodili tudi drugi motivi, pridobivanje članstva z novo zanimivo ponudbo, povečanje obiska v kočah, razbremenitev visokogorja, saj je turnim kolesarjem zanimiva tako rekoč vsa slovenska pokrajina, itd.

Gre za razgibano in zanimivo pot, dolgo tisoč osemsto kilometrov. Kako zahteven je (bil) projekt?

Projekt je mnogo zahtevnejši, kot smo pričakovali. Ker smo želeli v krožno pot povezati vsa pomembnejša slovenska gorstva, smo za njeno trasiranje potrebovali kar tri leta. Osnovna linija poti je nastala na podlagi mojega dobrega splošnega poznavanja slovenskih kolesarskih poti na karti na računalniškem zaslonu, toda sledilo je piljenje trase na terenu, pri čemer je sodelovalo veliko število kolesarjev, dobrih poznavalcev lokalnih razmer. Sledile so pripombe mnogih posameznikov, ki smo jih skušali upoštevati v čim večji meri. Vzporedno pa so potekali procesi pridobivanja soglasij Zavoda za gozdove, Zavoda za varstvo narave, Triglavskega narodnega parka, občin in lastnikov poti, zahtevna usklajevanja, dogovori, kompromisi ... Potrebne so bile številne spremembe trase, včasih tudi neprijetni odstopi od idealnih smeri poti zaradi nerazumevanja lastnikov.

Pripravi je bilo treba spletni vodnik z opisi etap, s slikami, zemljevidi in višinogrami, kot osnovo za orientacijo pa GPS-sledi trase. Poleg tega smo naredili Dnevnik poti, žige kontrolnih točk, logotip, zbrali predloge za markacije dvonamenskih in kolesarskih poti in navodila za označevanje. Potem smo izvajali primerno promocijo v medijih, naredili zgibanko, organizirali predstavitevna predavanja in animacijske ture po poti.

Pot zdaj živi, obisk spletnega vodnika in prodaja Dnevnika sta presegla naša najbolj optimistična pričakovanja, toda nikakor še nismo pri koncu. Pot postopno markiramo, opremljamo z usmerjevalnimi tablami, planinske kočice in druge turistične ponudnike spodbujamo, naj svojo ponudbo prilagodijo kolesarjem, na občine in turistične organizacije se obračamo po finančno pomoč, namenjeno urejanju poti, itd.

Pot je menda kar naporna, vendar kolesa nikjer ni treba nositi, tako kot ponekod v višjih hribih. Ali nameravate urediti kolesarske poti tudi v visokogorju? Mulatjere so precej priljubljene ...

Visokogorje je zelo občutljiv teren, zato smo se v okviru že omenjene Delovne skupine za dvonamensko rabo planinskih poti dogovorili, da nad gozdno mejo ne bomo odpirali markiranih planinskih poti za dvonamensko rabo, razen tistih, ki so že v osnovi namenjene vožnji, med njimi tudi nekatere stare vojaške poti.

Naredili ste že zelo veliko, a načrtov nikoli ne zmanjka, kajne?

Letos ne načrtujemo nič posebej novega, narediti želimo le korak ali dva naprej na vseh področjih delovanja: pri vzgoji, množičnosti, kolesarjem prijaznejši zakonodaji, širjenju mreže turnokolesarskih poti, sodelovanju znotraj PZS in z drugimi zainteresiranimi. Drugo leto pa nas čaka nova zahtevna naloga, in to je označitev nove turnokolesarske poti po Karavankah, od Tromeje do Jezerskega, v okviru avstrijsko-slovenskega projekta Karavanke. Priprave že tečejo, trasa je že določena, pridobivamo pa še soglasja uradnih institucij in lastnikov.

Ste markacist, pohodnik in gorski kolesar, torej lahko vsaj iz lastnih izkušenj presodite, koliko škode v naravi zares naredi kolesar in koliko pohodnik. Mislim seveda na tiste, ki se zavedajo odgovornosti do narave in se držijo etičnih načel. Izjeme imamo tako ali tako na vseh področjih.

Raba poti je pogoj, da se pot sploh ohrani. Ob zmerem številu obiskovalcev v večini primerov poti skoraj ni treba vzdrževati, če le teren ni posebej zahteven (strm, sippek, močvirnat ipd.). Velik obisk poti seveda terja tudi potrebo po zahtevnejših delih (stopnice, odvodnjavanje, obsežnejše krčenje rasti ob poti).

Vpliv obzirnega pohodnika in kolesarja je primerljiv. Neodgovorni pohodniki z utiranjem bližnjic in kolesarji z brezobzirnim zaviranjem pa lahko spodbudijo razdiralno delovanje vode in s tem povzročajo škodo.

Koliko je po vašem mnenju izjem, ki se ne držijo častnega kodeksa oz. priporočil turnim kolesarjem?

Velika večina kolesarjev se vozi v skladu s priporočili in jih niti ne občuti kot omejitev. Pozitiven vpliv okolice, medijev in naše vzgojno delo (s tem nikakor ne mislim samo PZS) počasi rojevajo sadove. Še vedno pa so posamezniki, predvsem v okolici velikih mest, ki se, takrat ko se s kolesom prvič podajo v naravno okolje, še ne zavedajo njegove ranljivosti. Izkušeni planinci, ki sedejo na kolo, ravnajo odgovorno.

Primeren odnos do narave in drugih obiskovalcev, strpnost in presoja, po katerih poteh in v kakšnih razmerah se vozimo, so se že uveljavili. To pa ne pomeni, da kolesarimo le po poteh, kjer je to dovoljeno. Za mnoge kolesarje velja, da sledijo načelu *vožim po utrjenih poteh, tako da ne povzročam škode in ne ogrožam drugih obiskovalcev*, kar, priznajmo, pogosto pomeni kršitev včasih prav neživljenjskih zakonskih omejitev. ●

Na Veliki Milanji
Foto: Andrej Remškar

Gorsko kolesarjenje

(Le) eden od športov na prostem

Gorsko kolesarjenje je šport na prostem, ki se izvaja na različnih cestah ali izven njih, na uradnih ali neuradnih utrjenih poteh z objekti ali brez njih. Odvija se lahko v širokem naboru različnih okolij, tudi v urbanih in zaprtih prostorih. Gorski kolesarji se med seboj razlikujejo po željah, opreми in značilnostih voženj.

Raziskava, ki sva jo s kolegom Berzelakom izvedla med slovenskimi gorskimi kolesarji, je kolesarje glede na značilnosti voženj razdelila na štiri skupine, ki se povezujejo s tremi prevladujočimi zvrstmi: s kros (*cross*), vsegorsko (*all mountain*) in gravitacijsko (*gravity*) zvrstjo. Meje med skupinami niso ostre, saj gorski kolesarji neredko izvajajo različne zvrsti, včasih tudi med eno vožnjo.¹

Kolesarjenje ali hoja?

Med gorskimi kolesarji je še posebej zaželeno vožnja po ozkih poteh v naravnem okolju. Čeprav to

pogosto ni v skladu z obstoječo pravno ureditvijo v Sloveniji in po zakonu pomeni prekršek, se v različnih delih naravnega okolja odvija že danes. Še več, tovrstna vožnja se glede na razpoložljive podatke pretežno tolerira.

Z gorskim kolesarjenjem kot dejavnostjo v naravi se znanost v znatni meri ukvarja v okviru rekreacijske ekologije, znanstvene discipline o okoljskih vplivih športov na prostem in o učinkovitem upravljanju. Medtem ko nekateri zagovarjajo precejšnjo vlogo znanosti pri vzpostavljanju normativnih standardov, drugi verjamejo, da mora biti znanost pri tem pazljiva. Znanstveni dokazi o vplivu rekreacijskih dejavnosti na okolje so omejeni ter podvrženi številnim spremenljivkam, ki jih je težko ekstrapolirati na raznovrstne kontekste rabe in geografske značilnosti posameznega območja. Zato znanost ne more zlahka odgovoriti, kateri uporabniki prostora (na primer

¹ Raziskavo o navadah, značilnostih voženj in razumevanju problematike kolesarjenja v naravnem okolju pri slovenskih gorskih kolesarjih sta leta 2014 naredila mag. Peter Zajc in dr. Jernej Berzelak. Temeljila je na analizi odgovorov 1809 gorskih kolesarjev, ki so sodelovali v spletni anketi. Rezultati raziskave so bili med drugim objavljeni v tematski številki znanstvene revije *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*.

Za zmanjševanje neželenih učinkov vožnje po razmočeni prsti z veliko organskimi snovmi je treba take odseke poti ustrezno utrditi in/ali urediti odvodnjavanje.
Foto: Anja Peternefj

pohodniki ali kolesarji) bolj vplivajo na okolje. Čeprav bi si to verjetno marsikdo želel, so generalizirane primerjave pogosto osnovane na parcialnih ter subjektivnih izkušnjah in/ali predstavah.

Začetki gorskega kolesarjenja segajo v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja. Kljub temu (ali morda ravno zato) v primerjavi z nekaterimi drugimi dejavnostmi v naravi obstaja pomanjkanje znanja in recenzirane znanstvene literature v zvezi z ekološkimi vplivi gorskega kolesarjenja. Večina dosedanjih študij se je osredotočala na odzive rastlinstva in prsti, povezane s teptanjem na poteh in drugih rekreacijskih površinah. Čeprav so mehanske lastnosti in sile pri kolesarjenju nekoliko drugačne kot pri hoji, mnoge raziskave dokazujejo, da sta si dejavnosti po vplivih na okolje podobni. Hoja in kolesarjenje povzročata hrup, ki plaši divje živali. Kot skoraj vse človekove dejavnosti. Vendar nekateri poudarjajo, da kolesarjenje lahko povzroča plašenje živali na večji površini, saj praviloma omogoča premagovanje daljših razdalj kot hoja.

Za povečanje tehničnega izziva za kolesarje se pogosto vzpostavljajo neuradne poti brez predhodno pridobljenih dovoljenj, ki vključujejo objekte, kot so skakalnice, mostovi, jarki in kupi zemlje. O sami naravi dejavnosti na neuradnih poteh in objektih, ki

nimajo dovoljenja lastnikov zemljišč, je znanega relativno malo.

Kolesarske ali večnamenske poti?

Športi na prostem so danes podvrženi procesom "športifikacije". Dejavnosti, ki temeljijo na doživetju, izkustvu, postajajo vse bolj prežete z elementi tekmovalnosti. Nekateri poudarjajo, da lahko zaradi intenzivnejše in raznovrstnejše rekreacije, tudi take, ki uporablja mehansko tehnologijo, ter sprememb vrednot s poudarjanjem tekmovalnosti med posameznimi skupinami uporabnikov nekega prostora prihaja do sporov.

Upravljanje gorskega kolesarjenja kot športa na prostem mora posebno pozornost namenjati (potencialnim) konfliktom z drugimi uporabniki prostora. Z razmerji in njihovim urejanjem med pohodniki in gorskimi kolesarji so se ukvarjale številne študije. Konfliktov med različnimi interesi uporabnikov prostora ni mogoče zmanjšati zgolj z vključevanjem novih strokovnih znanj, saj razlog za nestrinjanje ni (vedno) pomanjkanje znanja, temveč konflikt vrednot. To, kaj šteje kot nesprejemljiva škoda, ni odvisno zgolj od ocene biofizikalnih razmer, temveč tudi od tega, kdo se dojema kot povzročitelj škode in kdo spada ali

*S kolesom v visokogorju
Foto: Peter Turšič*

Poteptana vegetacija - prvi vidni učinki vožnje izven utrjenih poti
Arhiv PV

ne spada v določeno naravno okolje. Vprašanje, kdo so sprejemljivi, je nedeljivo povezano z vprašanjem, kje so sprejemljivi.

Gorski kolesarji praviloma ne iščejo zadostitve ene potrebe ali želje, celo znotraj posamezne vožnje ne. Ena izmed raziskav na Škotskem in na Novi Zelandiji je nakazala, da so kolesarski parki in parki enoslednic privlačni zaradi namensko zgrajenih objektov in poti, namenjenih izključno gorskim kolesarjem. Gorsko kolesarjenje po utrjenih poteh v naravnem okolju pa lahko zadovoljuje druga pričakovanja, tudi v večjo estetsko vrednostjo in občutkom doživetja v naravi.

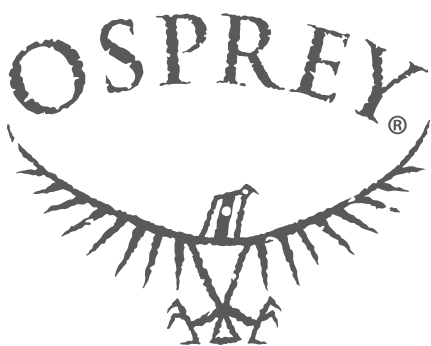
V raziskavi v svojem podiplomskem delu sem poudaril, da se tudi v nekaterih drugih okoljih evropskih držav srečujejo s podobnimi težavami kot v Sloveniji, in sicer z nejasno zakonodajo, pomanjkanjem sredstev, dolgotrajnimi postopki za vzpostavlanje gorskokolesarskih poti skladno z zakonodajo in s problematiko individualne pripravljenosti lastnikov/upravljalcev zemljišč za razvoj poti. V Sloveniji bi si bilo smiselno prizadevati za urejevanje dveh vrst poti: enih samo za gorsko kolesarjenje, drugih za večnamensko rabo.

S potmi, namenjenimi izključno gorskim kolesarjem, bi učinkovito zmanjšali morebitne spore s pohodniki. To velja predvsem za gravitacijsko in delno vsegorsko zvrst. Pri drugem predvsem za tiste odseke poti, ki so namenjeni spustom. Za zvrst kros bi lahko učinkovita ukrepa predstavljala večnamenska raba poti in zagotovljen dostop do obstoječih utrjenih poti v naravnem okolju. Pri tem bi bilo smotrno posebno pozornost nameniti posameznim priljubljenim pohodnim in planinskim potem, ki zaradi množičnega obiska morda ne bi bile primerne za večnamensko rabo in bi lahko ostale zaprte za gorsko kolesarjenje. Ob zagotavljanju formalnih pogojev bi bilo hkrati treba posvečati pozornost usposabljanju, izobraževanju in informiranju gorskih kolesarjev o odgovornem dostopu, medsebojni strpnosti na poteh in varstvu narave. Rezultati raziskave med slovenskimi gorskimi kolesarji so pokazali, da je večina pripravljena prispevati delež za vožnjo v naravnem okolju, in sicer v obliki prostovoljnega dela. Verjetno je zelo visoko pripravljenost za prostovoljno delo smiselno obravnavati z nekoliko zadržanosti, a vendar je bila v letu 2017 slovenska gorskokolesarska skupnost v okviru akcije urejanja poti "Take Care of Your Trails Weekend" izbrana za najboljšo v Evropi.

Dejstvo, da v Sloveniji niti planinske poti nimajo urejenega statusa, kot ga je predvidel Zakon o planinskih poteh, in virov za vzdrževanje, kar velja tudi za gorskokolesarske poti, kaže, da je o tem, kakšno vlogo naj imajo športi na prostem in kako naj se upravljajo, potreben celovitejši premislek. ●

Viri:

- Brown, K. M. 2013a. Reading Surfaces: Imprints, Erosion and the Politics of Environmental Impacts of Different Recreational Users. V: *Mountain Biking in Scotland. Understanding and Resolving Land use Conflict*, Vol 1. Potheary, F., Brown, K. M., Banks, E. A. (ur.). Aberdeen, The James Hutton Institute, 22–24.
- Carothers, P., Vaske, J. J., Donnelly, M. P. 2001. *Social Values Versus Interpersonal Conflict Among Hikers and Mountain Bikers*. *Leisure Sciences*, 23: 47–61.
- Golobič, M. 2010. Gozd v prostorskem načrtovanju. V: *Gozdni prostor: načrtovanje, raba, nasprotja: zbornik prispevkov*. Bončina, A., Matijašič, D. (ur.). Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Zavod za gozdov Slovenije: 7–11.
- Monz, C. A., Cole, D. N., Leung, Y. F., Marion, J. L. 2010. *Sustaining Visitor Use in Protected Areas: Future Opportunities in Recreation Ecology Research Based on the USA Experience*. *Environmental Management*, 45, 3: 551–562.
- Quinn, M., Chernoff, G. 2010. *Mountain Biking: A Review of the Ecological Effects: A Literature Review for Parks Canada – National Office (Visitor Experience Branch): Final Report*. Calgary, University of Calgary, Faculty of Environmental Design, Miistakis Institute.
- Zajc, P., Berzelak, N. 2016. *Riding styles and characteristics of rides among Slovenian mountain bikers and management challenges*. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism – special issue on Mountain Biking: Challenges and Benefits*, 15: 10–19.
- Zajc, P. *Možnosti umeščanja gorskokolesarskih poti v naravno okolje v Sloveniji na primeru zahodnega Pohorja: magistrsko delo*. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire. Ljubljana: 195 str.
- Taylor, S. 2010a. *Extending the Dream Machine: Understanding Dedicated Participation in Mountain Biking*. A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy at the University of Otago, Dunedin, New Zealand.

Pohodniški nahrbtniki.

Vsi letni časi, vse poti.

Na voljo v:

Trgovine Kibuba (Ljubljana BTC, Ljubljana Šiška, Ljubljana Supernova, Celje, Kranj, Nova Gorica),

Trgovine Iglu Šport (Ljubljana Vič, Ljubljana BTC, Ljubljana PCL, Maribor, Lesce, Tolmin),

Trgovina Annapurna (Ljubljana), Trgovina Outdoor Galaxy (Bovec),

Trgovina Elan (Begunje), Trgovina Pod skalco, (Bohinj)

www.factorystore.si

Gorsko kolo ostaja in ne odhaja

Pisanja o kolesarskem sobivanju s preostalim planinskim življenjem sem precej naveličan, saj je temelj tega početja že v počelu napačen in prav zato zelo naš, slovenski.

Čemu sploh nekaj, kar nekdo počne, pred nekom, ki tega ne počne, zagovarjati, opravičevati in upravičevati? Si predstavljate alpinista, kako mu pohodnik narekuje, kakšno naklonino in strukturo skale mu bo dobrotniško legaliziral, da bo ta zanj ustrezna? Da bo on varen sam pred sabo, gora in okolje pa pred njim? Medtem ko nas preostanek hribovske Evrope z zglednimi praksami in učinkovitimi rešitvami, ki temeljijo na sobivanju rekreativnih hribovcev, prehiteva po desni, mi usodo gorskega reda potiskamo v roke pisarniškim birokratom in lobističnim kvaziekspertom. Zadnji še posebej radi branijo izključne pravice ceha, katerega vpliv na okolje je lahko enako ali celo bolj obremenilen. Še najbolj bizarno je, da se pri tem običajno sklicujejo na najbolj zveličavni argument, ki se imenuje tradicija.

Najbrž mi zato lokalna lovska družina lahko vsak torek zapre pol hriba, kjer ima tedenske strelske manevre z glinastimi golobi, svinčenimi zrni in obveznimi *terenci*. Medtem ko sva z mojim kolesom na istih blagih potkah vsak dan v prepovedanem položaju. Še najbolj usmiljenja vredni rekreativci, tisti, ki gredo enkrat letno svoj *goretaks* prezračiti na Katarino, se jezijo na naju. Ker se zavedajo, da pripadajo privilegirani *bipedalni* bratovščini pohodnikov. Ker jaz in moje kolo pač nimava stoletne tradicije in zariplih lobistov v odločevalskih višavah. Pa ker degradirava okolje. Pa ker sva nevarna. Pa ker sva adrenalinska. Pa ker sva preglasna. Pa ker pretiho prideva izza ovinka. Pa ker menda prispevava k eroziji potke. Čeprav jo gozdar vsakih pet let opustoši v nemarno vlako, sva kriva midva. Verjetno iz podobnih razlogov, ki so mešanica predsodkov in konservativne drže, tudi ljudje iz tradicionalno smučarskih krajev zavirajo razvoj legalnega kolesarstva onkraj namenskih poligonov.

Naj se potem tako goreče zavzamejo še proti novim sedežnicam znamk Leitner in Doppelmayr na istem bregu. Oziroma še bolje: če bi si lokalni turistični geniji, ki v naših smučarsko nekonkurenčnih hribih še vedno vidijo samo turizem *apres ski*, prebrali demografijo gorskega kolesarjenja in poletne statistike Avstrijcev, Švicarjev in Italijanov, bi naprave napeljali na vsak breg, če bi jih kolesarji potrebovali. Pa jih ne.

Nekatere odlične prakse iz češkega sredogorja kažejo celo, da so kolesarski turistični produkti izvedljivi tudi v krajih, na videz neprivačnih za turizem na prostem. In to v popolni odsotnosti kakršne koli vzpenjače. Si predstavljate Zasavje kot gorskokolesarski cilj? Če si ga ne, pojdite na Češko. Morda pa je na Slovenskem lahko zaviralni dejavnik tudi to, da kolesarjenje ne potrebuje velikih vložkov. Do konca butalsko, a vendarle logično in naše. Ne nazadnje se za dovolj velike

infrastrukturne projekte z dovolj velikim korupcijskim potencialom, kot so žičnice, bazeni, ceste in predori, vedno najde posluh.

Priznam, v vlogi gorskega kolesarja sem devetindevetdeset odstotkov časa v grobem prekršku. Če bi uredbe, ki mi praktično povsod po Sloveniji prepovedujejo vožnjo po hribih, kdo dejansko izvajal in upošteval, bi že davno bankrotiral in odnehal. Hvala *butasti* zakonodaji in še bolj *butastim* branilcem neživljenjskih pravil, da se to ne zgodi. Imamo pa še vedno težavo. Gorsko kolo ostaja in ne odhaja.

Toda ravno zaradi nerazumevanja področja in vztrajanja pri absurdnih rešitvah imamo kup težav.

Gorsko kolesarstvo je velika turistična priložnost, ki ne potrebuje huronskih naložb, saj praktično vse, kar potrebujemo za razvoj turističnih produktov, že obstaja. Potke, neokrnjena narava in ponudba malih deležnikov. Poceni in okoljsko vzdržno, če zasnovo primerjamo z zdraviliško ali smučarsko infrastrukturo. Tak tip turizma je v sosednjih alpskih deželah v tako silovitem vzponu, da ponekod tudi (ali predvsem) na račun kolesarstva že izenačujejo zimsko sezono z letno. Toda tisti, ki bi v naših krajih želeli razvijati tovrstne turistične produkte, so praktično matirani. Legalizacija ene same poti včasih zahteva več birokratskih naporov in soglasij kot gradnja hidroelektrarne. Da pa bi bile pokrajine kolesarsko zanimive, potrebujejo več deset poti, kjer je mogoče legalno kolesariti.

Ko tole pišem, sedim v čudoviti Kranjski Gori, ki se v tem trenutku ne ponaša z niti eno samo legalno ali dvonamensko potjo, ki bi ustrezala standardom sodobnega gorskega kolesarjenja; razen spodobnega kolesarskega parka, a tisto je druga zgodba. Človek, ki bi pod hribi, pod katere se pripelje, pustil nekaj sto

čista. Na noge gor, na noge dol. Jaz bi ji rekel kar prvinško gorsko kolesarstvo. Po gozdnih in planinskih poteh, pa če vam je všeč ali ne. Bolj ko je tehnično, bolje je. Užitekarsko, brez norenja in vlečenja črt. Sodobna kolesarska etika zapoveduje tehnično čim bolj popolno vožnjo, ki ne uničuje poti in ne moti tistih, ki sobivajo v času in prostoru. In da, pešci imajo absolutno prednost. In da, kolesarji se tega večinoma zavedamo. Se pa bedaki najdejo v vseh množicah. Ne nazadnje so poti Ljubljani bližnjih hribov z neštetimi bližnjicami najprej prepredli pešci, preden smo jim smrtni udarec zadali še kolesarji in so se gore sesedle vase ... Čas je, da se zadeve uredijo. Upam, da k temu nagovorim tudi kakega zaviralca procesov iz drugega hribovskega ceha. Ko bodo stvari dorečene, ko bodo določene večnamenske ali samo kolesarske poti, se bo vse postavilo na svoje mesto. Tekmovalci bodo lahko legalno trenirali na legalnih poteh, namenjenih le temu, užitekariji bodo delili dobro voljo z drugimi uporabniki poti. Turistični delavci pa bodo došli, da lahko brez nakazila Leitnerju,

enot denarne enote dnevno, skomigne z rameni in se odpelje naprej. V Avstrijo, Italijo ali Švico.

No, da ne bo vse tako črno, sem ravno včeraj izvedel, da so se v Kranjski Gori pravkar dogovorili za prvo legalno pot. Upam, da ne bo zadnja.

Na tem mestu se je treba dotakniti tudi teze, da gorski kolesarji spadajo v tako imenovane kolesarske parke. To je namreč podobno, kot če bi trdili, da alpinisti spadajo v plezališča. Gorsko kolesarjenje se deli na več podzvrsti. Od olimpijskega *crosscountrya* do spusta ali *freeridea*. V zadnjem času pa zaradi zmogljivosti in teže sodobnih koles močno prednjači ta, ki združuje prvine vsega in je, kar zadeva odnos do narave, najbolj

le s kislim mlekom, manj kislim nasmeškom in naborom dobrih kolesarskih poti potegnejo kakovosten evro. In tam, kjer se gre peš, se gre peš. In pika. Ne pa povsod, bratje in sestre hribovskih višav, ne pa povsod. Ti časi so mimo.

V upanju na manj butalsko prihodnost vas pozdravljam. ●

Maja 2017 so v Kranjski Gori odprli prvo gorskokolesarsko pot, imenovano Robe Twist. Kolumna je bila zapisana že pred tem, zato avtor o njej govori v prihodnjiku.

Uredništvo

Arhiv PV

Tonačevih osemdeset

Anton Sazonov

Tonač je bil sredi osemdesetih moj učitelj in mentor na tečaju za planinske vodnike in v alpinistični šoli. Med zanimivim podajanjem učne snovi ni zapravljal sape, zato mu je je ostalo dovolj še za zgodbice, s katerimi je podkrepil razlago. Ko se je v kranjski Iskri šolal za finomehanika, se je zagledal v Storžič. Vpisal se je v AO Kranj in tako se je začelo.

Tonač v Vratih na Memorialu ponesrečenim reševalcem, 23. 4. 2017
Arhiv Toneta Sazonova

Po Vipavskem je imel vrsto predavanj. Na enem ga je podraški župnik Otmar Črnilogar nagnovil, da sta skupaj zasnovala plezalno pot na Gradiško Turo; nato sta sodelovala še pri ustanovitvi alpinističnega odseka PD Vipava in plezališča Gradiška Tura.

Kako si postal gorski reševalec?

Ko sem prišel k Matici, sem začel plezati z Ljubom Juvanom. Moj vrstnik je bil tudi Jože Hudeček, ki je bil zelo ambiciozen. Predlagal mi je, da bi šla v Aschenbrenner. Imel sem pomisleke, vendar je rekel, da sva oba dobra in da le pojdiva. Pa sva šla in šlo nama je dobro. Po tem vzponu me je Igor Levstek, šef ljubljanske

postaje GRS, povabil, naj se jim pridružim. In sem se, leta 1960. Seveda takrat izpiti niso bili tako zahtevni, kot so danes.

Sprva so bili v podjetjih ponosni, da imajo med seboj gorskega reševalca, v osemdesetih letih se je miselnost spremenila. Nekaterim ni bilo prav, da morajo delati, medtem ko si ti šel v hribe, čeprav reševati, in ne na sprehod.

To spremembo sem zelo občutil. Sprva so me vsi gledali kot neko čudo, ta je tisti, ki pleza, himalajec in reševalec. Po prvih znanilcih kapitalizma so me izven orodjarne že postrani gledali: Glej, to je tisti, zaradi katerega moramo mi več delati, da gre on lahko v hribe. A takrat je bil še delavski svet. V njem je bil vedno kakšen kolega, ki sem mu rekel, naj na seji glasuje, da bom dobil dopust. Takrat to še ni bil problem. Po osamosvojitvi so morali fantje prinesiti potrdilo, da so reševali, in na podlagi tega je država podjetju povrnila stroške. Kjer je bilo veliko zaposlenih, niti ni bilo tako problematično. V majhnih firmah z nekaj zaposlenimi je bilo veliko težje, odsotnost se je močno poznala.

Če bi treba naštetih nekaj vzponov, ki so se ti najbolj vtisnili v spomin, katere bi izbral?

Leta 1961 sva z Branetom Pretnarjem v petih dneh prečila Chamoniške igle. Začela sva na najmanjši in končala na Aiguille du Plan. Bivakirala sva na policah, privezana sredi stene. Vrnila sva se na Montanvers, kjer sva imela šotor. Ponoči sem se zbudil in dregnil Braneta: "Nisva privezana, kje pa sva?" Tipal sem okoli sebe in videl, da sva v šotoru. "Aha, če sva v šotoru, ni treba, da sva privezana."

S tem vzponom je povezana še ena zgodba. Šele ponoči sva prišla na Aiguille du Plan. Po gazi sva okoli treh zjutraj sestopila do Koče Requin. Z baterijo iščeva kotiček, v katerem bi počakala jutra, ko se odpro vrata. Ven stopi gospa in naju povabi noter. Brane je znal francosko, jaz nisem nič razumel. Dala nama je zajtrk in pokazala sobo, v kateri sva prespala. Naslednji dan sva ostala še na kosilu. Skrbelo me je, kako bova plačala, toda Brane je rekel, češ saj naju je povabila. Kasneje mi je razložil, da je bil njen oče med prvo

Tonač v Čopovem stebru četrtega dne, slabo uro pred poslabšanjem vremena, štiri krajše raztežaje pod Rdečo luknjo
Foto: Stane Belak

svetovno vojno ujetnik v Planici in je dobil zelo dobro mnenje o naših ljudeh. Ker sva bila doma prav iz teh krajev, sva imela vse zastonj.

Fino se mi zdi tudi, da smo leta 1967 Franc Štupnik - Cicko, Klavdij Mlekuž in jaz preplezali Zahodno steno Malega Druja, smer Magnone, in Bonattijev stebel. Bili smo v formi, vreme je bilo lepo; na ti dve turi imam lepe spomine.

V Himalaji pa Kangbačen leta 65 – to je bila avantura. Na vrh smo nameravali po grebenu, čez koto 7535 metrov. Tisti, ki so jo dosegli, so rekli, da ne bo šlo, ker se greben spušča in dviga. Na vrh bi sicer prišli, vrnitev pa bi bila vprašljiva. Zmanjkovalo nam je časa in hrane. Škarja in Šimenc sta pod grebenom odložila šotore za tabor V, poskusila po *flanki* in odnehala. Po krožnem sistemu sva bila na vrsti s Pavlom Dimitrovom. Vodja Jozva Govekar je rekel, naj greva še zadnjič poskusit. Po pičlem zajtrku sva krenila iz T1, prespala na sedlu v T3, kjer je bilo še nekaj čajčkov in malinovca, in v T5 še enkrat prenočila. Z nama sta bila dva šerpa. Pozno popoldne smo dosegli greben. Po radiu sva se javila Jozvi, ki je rekel, naj sestopiva. "Prav, bova." Ampak vrh je bil svinjsko blizu, mogoče tristo metrov stran. Spogledala sva se in se odločila za bivakiranje. Šerpoma sva rekla, naj sestopita, midva pa da bova bivakirala. "No, tomorrow you dead." "No problem, pejta dol." In sta šla. V breg sva skopala luknjo za bivak in zlezla vanjo. Pavle je imel pilule, za katere mu je zdravnik naročil, naj vzame eno, ko mu bo *gusto za umret*. Vzela sva vsak eno, se objela, da sva grela drug drugega, in čakala jutra. Ko se je zdnilo, sem vstal in se razgledal naokoli. Obzorje se mi je majalo gor-dol. Ko je Pavle stopil k meni, sem videl njegov odsotni pogled. Ne vem, kdo je prvi predlagal, da greva dol, oba sva bila takoj za to. Na srečo, kajti na vrh bi prišla, dol pa ne. Dva dni sva hodila do T3, prespala sva na T4, brez hrane. V trojki naju je čakal *doh-tar*. S seboj je imel konzervo kompota. Pokusil sem in ga takoj izbruhal. Dr. Andlovic mi je na višini 6400 metrov priskrbel hrano – vstavil mi je infuzijo krvne plazme. Pod njo sem držal gorilnik, da je bila temperatura plazme blizu telesni. Rekel je, da bom dobil toliko energije, kot če bi šel k Šestici na velik zrezek. Naslednji dan smo sestopili v bazo.

Sladkih stvari nisem več prenesel. V tovarni, kjer so polnili vrečke s šamponom za lase, so jih za nas napolnili z malinovcem, ki smo ga pili, odkar smo prišli v bazo. Ostalo je še nekaj jakovega loja, iz katerega so

Tonač pod vrhom Rigljice
Foto: Ljubo Juvan

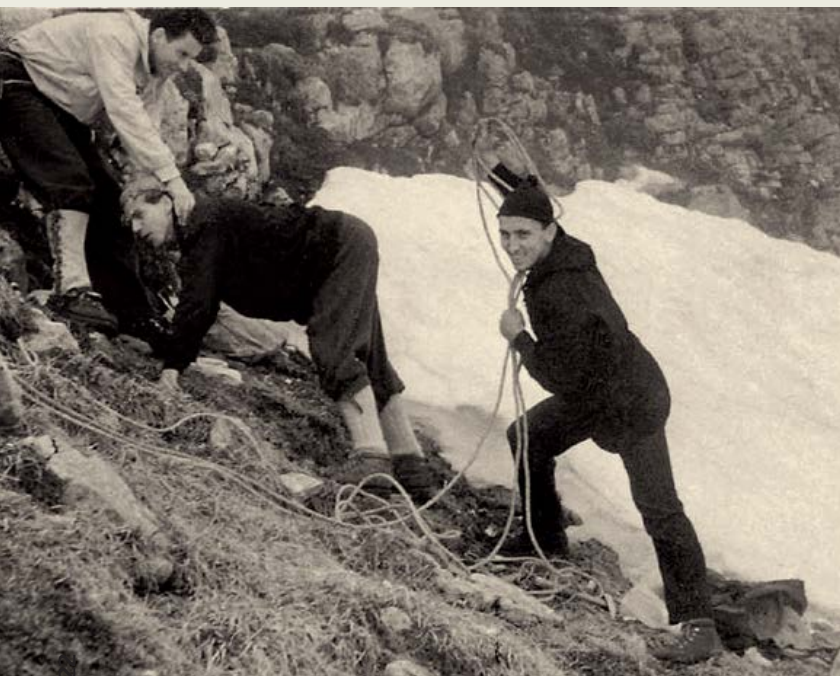
Ljubo Juvan (levo) in Tone Sazonov - Tonač (desno) na vrhu Ojstrice po preplezani Herletovi smeri
Foto: Mirko Kambič

Tonača krstijo na vrhu Kogla. Drži ga Janko Petrič, z vrvoju udarja Ljubo Juvan.
Foto: Lojze Šteblaj

skuhali juho. Pojedel sem jo z velikim tekom, ker je bila slana. V petih dneh sva popila manj kot liter tekočine.

Kaj loči vrhunskega alpinista od dobrega?

Hm, moram premisliti ... Vrhunski alpinist mora biti včasih malo egoista, ker je zanj bistveno, da doseže svoj cilj, ne glede na razmere. Dober alpinist je tisti, ki se včasih odpove cilju, ne zaradi sebe, temveč zaradi drugih okoliščin – počutja kolega, poslabšanja vremena ... – in preživi. Vrhunski se vzpenja tudi v slabem vremenu in mora imeti veliko sreče, da pride živ nazaj. No, vrhunski mora imeti res dovolj sreče, da sploh pride do vrhunskosti. Dober alpinist je bolj premišljen, preudaren in se odpove cilju. Vrhunski je bil Tomaž Humar, a ni imel sreče. Medtem ko je

v slabem vremenu obtičal sredi stene Nanga Parbata, sta jo pozneje dva Američana v lepem vremenu preplezala brez težav. Tudi Karo in Jeglič sta bila vrhunška, a sta na Cerro Torreju v viharnih razmerah imela veliko srečo, da sta preživelata.

Če spremljaš današnji alpinizem in plezanje, kako gledaš nanju?

Napredek je res ogromen. Od mojega časa so se razmere zelo spremenile. Spomnim se Pavleta Kozjeka, ki je Aschenbrenner preplezal v sestopu, s seboj je imel okoli 10 metrov vrvi. Marko Dular,¹ ki je bil še študent, je imel 50–60 plezalnih vzponov na leto. Mi, ki smo delali v tovarnah, smo imeli delovne sobote. Po 14. uri si odhitel domov, sedel na kolo in dirkal v Kamniško Bistrico ali pa takoj po službi na vlak ob pol treh za Gorenjsko. Če je bila nedelja lepa, si plezal, toda turo si prekinil okoli pol pete ure – kjer koli si bil – in *abzajlal*,² da si ujel vlak ob osmih za Ljubljano. V ponedeljek ob šestih si moral biti na sihtu. Če si naredil eno plezalno turo na mesec, si imel srečo, kajti veliko nedelj je bilo slabo vreme. Več smo plezali med dopustom. Jaz ga nisem nikoli porabil za morje, ampak za Julijce, Chamonix, Zermatt. Alpinizem se je razcepil v več smeri – hribi, športno, ledno in balvansko plezanje. V Vipavi sem gledal tekmo v *drytoolingu*. Bilo je prav zabavno, kdor je po lesenem oboku priplezal do vrha, je moral s cepinom udariti po zvoncu. (*Smeh.*)

Si kdaj pomislil, da bi svoje prigode opisal v knjigi?

Včasih me intervjuvajo, vživim se v stare čase in dogodki oživijo. Čez dan se veliko dogaja, zato se je težko spraviti k pisanju. Spomnim se Anteja, ko je pisal *Sfingo*. Na Cresu je imel vikend, tja se je preselil, menda za tri tedne, in v miru pisal. Me pa zadnje čase mika, da bi sedel in pisal, sploh zdaj, ko imam računalnik. Orodjarska roka je težka in težko piše, čez pol ure ne znam več prebrati za seboj. Lažje je tipkati.

Si kdaj med prvo zimsko ponovitvijo Čopa januarja 1968 vsaj za trenutek podvomil, da se bo dobro končalo?

Podvomil nisem, toda ko smo prišli v Rdečo luknjo, je snežilo in padalo vso noč, ves dan in še naslednji ... Nič ne moreš početi; sediš, se premakneš pol metra sem, pol tja in razmišljaš, koliko je še do vrha, o treh zadnjih problemih Alp, padcih v Grandes Jorasses ... Temperamenti nas treh so se dopolnjevali. Šrauf je bil kolerik, njegovo vodilo je bilo "moram", bil je vrhunski za vsako ceno. Aleš je bil resen, preudaren in je Šraufa malo nazaj držal, kar mu ni bilo všeč in se je takoj razburil. Takrat sem spustil kakšen vic, da sta me gledala, ali sem pri pravi. Na ta način sem miril napetost. Šrauf je pozabil biti jezen, Aleš pa je pozabil Šraufa brzdati. Ko smo plezali Čopovo prečko, sem vprašal Šraufa: "A si videl gospoda Švarca?" Šrauf me

¹ Marko Dular - *Durus* (1935–1957; v Herletovi smeri v Ojstrici) (op. ur.).

² Spust po vrvi iz stene (op. ur.).

pogleda: "Kaj ti pa je? Se ti blede?" Valter Švarc je bil tajnik našega PD, vse je vedel, o vsem je bil na tekočem. "Poglej, tu se dogaja pravo čudo, Švarca pa še ni." Začel se je smejati. Če bi Šrauf tam plezal na silo, neučakano, bi bila katastrofa. Treba ga je bilo umiriti.

Ko ste po Čopovem stebru prikorakali v Staro Fužino, te je neka ženica vprašala: "No, a ste dobili ti ste tri?" "Ja, smo," si odgovoril. "Kar fejest jih dajte po riti, in to s palico," ti je naročila. Je to res?

Skoraj dobesedno tako je bilo. Sem ji pa raje zamolčal, da sem eden izmed tistih treh.

Sodeloval si tudi pri obleganju Sfinge, mar ne?

Ko sta bila Ante Mahkota in Nadja Fajdiga namenjena v Sfingo, me je Ante povabil, naj grem zraven. V Aljaževem domu smo vstali ob enih, da bi do jutra prišli na vrh Sfinge in sestopili do vstopa. S težkimi nahrbtniki smo v dveh urah prišli na vrh, bili smo celo uro prezgodnji. Med čakanjem na jutro je Ante na špiritnem gorilniku kuhal kavo. Ko se je začelo svitati, smo sestopili po desni grapi (če gledaš v steno) na polico in priplezali do Luske. Naslednji dan je Ante splezal do Strehe in s klini nabil smer še malo nad Streho. Plezalnih pasov ni bilo, vrv je navezal okoli pasu in sedel na deščici. Proti večeru se je spustil do Luske in se spomnil, da mora naslednji dan nujno oddati neki članek. Naslednji dan smo *abzajlali*. Z vrha Plemenic smo v dveh urah prišli v Ljubljano. V prvi uri do Vrat, v drugi pa z njegovim hroščem po stari cesti v Ljubljano.

No, vse le ni šlo gladko. Ko smo bili še na Luski, smo se menili, kdo se bo prvi spustil po vrvi. Nadja je rekla: "Grem pa jaz, če si vidva ne upata." "Ne, ne, Nadja, *ne seri ga*. Grem jaz," sem se ponudil, "ampak vidva me varujta." *Abzajlal sem v dülferju*,³ brez prusikovega vozla. Samoreševalnega vozla takrat še nismo uporabljali, Ante me je varoval. Do konca vrvi sem prišel sredi stene. Ker je bila previsna, sem bil od nje oddaljen okoli štiri metre; obvisel sem v zraku. Prosto nogo sem za nekaj centimetrov pomaknil vstran in sprožil majhen nihaj. Potegnil sem nogo k sebi in jo spet pomaknil vstran. Nihaji so se daljšali po centimetrih. Trajalo je celo uro, da sem na 40-metrski vrvi toliko zanihal, da sem se dotaknil stene. In potem še nekaj poskusov, da sem se steni približal tako obrnjen, da sem lahko zgrabil oprimek in nato sidrišče. Privezal sem sebe in vrv. Nato sta se še onadva spustila do mene. Še en spust in bili smo na polici.

Si tudi gorski vodnik. Si veliko vodil?

Mislim, da sem na Matterhorn peljal turiste petkrat, na Mont Blanc okoli dvajsetkrat, na Grossglockner več kot dvajsetkrat, veliko sem vodil tudi na švicarske štiritisočake: Dom, Täsch, Aletschgletscher, Weissmies, Nadelhorn in druge.

Tonač, hvala za intervju in vse najboljše. ○

³ Način spuščanja po vrvi, ki ga je vpeljal nemški alpinist Hans Dülfer (1892–1915) (op. ur.).

AKYRA. TEK JE UMETNOST.

Poščitbe v trgovinah IGLU SPORT d.o.o. in na www.iglusport.si.

AKYRA

Tekaški čevlji so idealni za tek na dolge razdalje, gorski tek in gorske ultra maratone. Čevlji so fleksibilni in se udobno prilagodijo. Ščitijo jih dodatki iz FlexGuarda in poseben podplat "Exclusive Trail Rocker", ki je bil oblikovan in testiran v dolini Val di Fiemme, v provinci Trentino na območju Dolomitov.

LA SPORTIVA®
innovation with passion

Nesreče in obračuni

Leto 1947

"Sam ne bi mogel povedati, zakaj, ampak gora ga je mučila, vabila k sebi, mu obetala odgovor na nekaj, kar ga je težilo ..." (Norman Mailer, *Goli in mrtvi*)

Razvneti govorniki so utihnili in se posvetili trem bledim in utrujenim planincem, ki so prišli s Kokrskega sedla in razlagali o nekakšni nesreči na Kačni. Na sliki Kačna (levo), Grintovec in Kalški Greben.

Foto: Oton Naglost

Iz Ljubljane sem se v soboto, 27. maja 1947, odpravil na kamničana ob 14.10. Bil je to moj zadnji gimnazijski dan. Na kolodvoru se je že zbirala običajna sobotna družina z nahrbtniki na ramah. Ne glede na vse razlike med nami smo si bili edini: preživeti nedeljo doma v Ljubljani bi pomenilo zamuditi nekaj zelo dragocenega – dan v gorah. Kaj nas je teden za tdnom vleklo na ta puščobni kolodvor?

Seveda bi debelo gledali, če bi nam takrat kdo razložil, da smo samo neškodljive sorte zasvojenci, ki čakamo, da nas bo stari vlak popeljal po tedensko dozo mamila. Nič nezakonitega, samo zaljubljenost, pravzaprav obsedenost s posebno vrsto pokrajine, z gorami.

Nekateri med nami bodo zadovoljni že z večurno, fizično naporno hojo in sproščenim razgledovanjem na vrhu, težji primeri pa bodo doživeli utego šele potem, ko bodo preplezali kako steno in se srečno izognili rešničnim in namišljenim nevarnostim. Ne dolgo tega, pred manj kot sto leti, so resni ljudje pri nas take osebe zmerjali s samomorilci in norci. Ali so imeli prav? Po svoje res, toda leta 1947 sta bila planinstvo in alpinizem že nekaj časa družbeno priznana početja. Takrat si nismo niti v sanjah predstavljali, kako kmalu bo

to postalo množična moda, način življenja in kako velik posel bo industrija alpinistične opreme. Še najmanj pa smo slutili, kako neverjetno dobre bodo generacije alpinistov za nami, kako visoko bodo s svojimi podvigi postavili mejo mogočega!

"Niste imeli ne opreme in ne plezalne tehnike," me je zadnjič potolažil en tak mlad vrhunski alpinist, "ampak upali ste si pa!"

Da, to je bilo tisto. Večna, veličastno lepa, heroična scenerija in pa nadih nevarnosti sta dala tudi nam, človečkom, ki smo se takrat podajali v stene, občutek pomembnosti in vsaj lokalni sloves drznih, ki tvegajo. Preprosto dejstvo, da se pri tem ljudje tudi poškodujejo in pobijajo, nas v teoriji ni motilo.

Fizika in mehanika našega početja v gorah – pa naj gre za hojo po zavarovanih poteh ali za plezanje po stenah – je sicer preprosta: treba je lastno težo in še opremo dvigniti z močjo svojih mišic s točke A na točko B, denimo tisoč metrov ali še više. V mojih časih izjemnih atletskih dosežkov v primerjavi s svetovno odmevnimi podvigi sedanjih generacij ni bilo. Gibi za hojo in plezanje so nam v nasprotju s tistimi pri gibalno zahtevnejših športih prirojeni, razlika pa je v fizični pripravljenosti, treningu, prehrani, opremi in seveda v

glavah. Je pa seveda nekaj tradicionalnih nevšečnosti: padajoče kamenje, plazovi, vremenski preobrat, in če se lahko pri našem početju res na kaj zanesemo, je to dejstvo, da zemeljska privlačnost deluje štiriindvajset ur na dan, tudi ob nedeljah in praznikih. Kakšna neusmiljena, strahovita sila pa je to, ugotovimo tisti hip, ko naredimo napako in drsimo, se prekopicujemo ali prosto letimo navzdol. To plat gorohodstva pa smo morali šele spoznavati. Na boleč način – tu gre v primeri z žoganjem zares. Vsekakor to ni bila rekreacija, kot jo razumemo danes.

V primerjavi s sedanjimi postavnimi, po modi oblečenimi in obutimi obiskovalci gora v živobarvnem goreteksu in puhovkah tako sicer nismo bili na pogled nič posebnega, smo pa imeli o svojem početju zelo visoko mnenje. Lahko vidimo junake na takratnih fotografijah, nadvse resno zazrte v skalne višave.

Tistih nekaj alpinistov, ki so bolj ali manj srečno preživeli vojno in celo ohranili kose svoje opreme in oblačil, se je dalo prepoznati po tem, da so bili obuti v dobre predvojne gojzarje s posebnim, že na pogled hudim okovjem, nosili so prave pumparice, gamaše s kaveljčki – zadrge še niso bile splošno v modi – in vetrovke

Watro. Ti so bili elita, znana predvojna alpinistična imena. Obvezen je bil takrat klobuk, ki je varoval pred dežjem, če pa si vanj natlačil volnene nogavice in si ga poveznil na glavo, pa naj bi ustavil tudi manjše padajoče kamne – vsaj tako je bilo rečeno. Mnogi so si oblikovali klobukasto štulo na "ajdovo zrno", to je bilo videti sploh strokovnjaško, tako kot pipa. Sam sem ocenil, da bi pipa mogoče tudi meni, tako kot mojemu sošolcu in takrat soplezalcu Mihi Verovšku, dala videz izkušenega gorskega junaka, pa sem si jo sposodil od starega očeta Andreja in se kakega pol leta ukvarjal z njo – jo basal, prižigal, puhal dim, bruhal ... in nazadnje obupal. Še sreča.

Tako smo se znašli na ljubljanskem kolodvoru, ki zdelan od vojnih let ni bil videti nič bolje kot popotniki na njem. Legenda predvojne alpinistike v Grinrovcih in pisatelj, veliki Boris Režek, tokrat z obvezano roko, je na vlak prišel v spremstvu nove, neznane mlade tovarišice. V zvezi z roko je na kratko omenil, da so ga v Šiški pred neko gostilno ponoči pohodili pijanci in mu zlomili prst. Niti ugibati nisem hotel, kako lahko neki pijančki hodijo po prstih visokemu in močnemu Režku – in tako sem te misli raje opustil, tudi zato, ker je Boris takoj nato začel govoriti o smrti tečajnika Koštomaja na alpinističnem tečaju na Kamniškem sedlu. Nesrečni Koštomaj je pred dvema dnevoma zdrsnil v zasneženi grapi v Planjavi in za poškodbami umrl.

"To je voda na moj mlin! Zdaj bo pa vidna druga plat medalje in zadeva bo prišla na sodišče. Na prihodnjem sestanku alpinističnega odseka, v četrtek, se bodo oni zagovarjali. Škoda, da je bil Marjan Keršič zraven!" Mimogrede, tudi Marjanovo pisanje v planinsko

Boris Režek
Arhiv PV

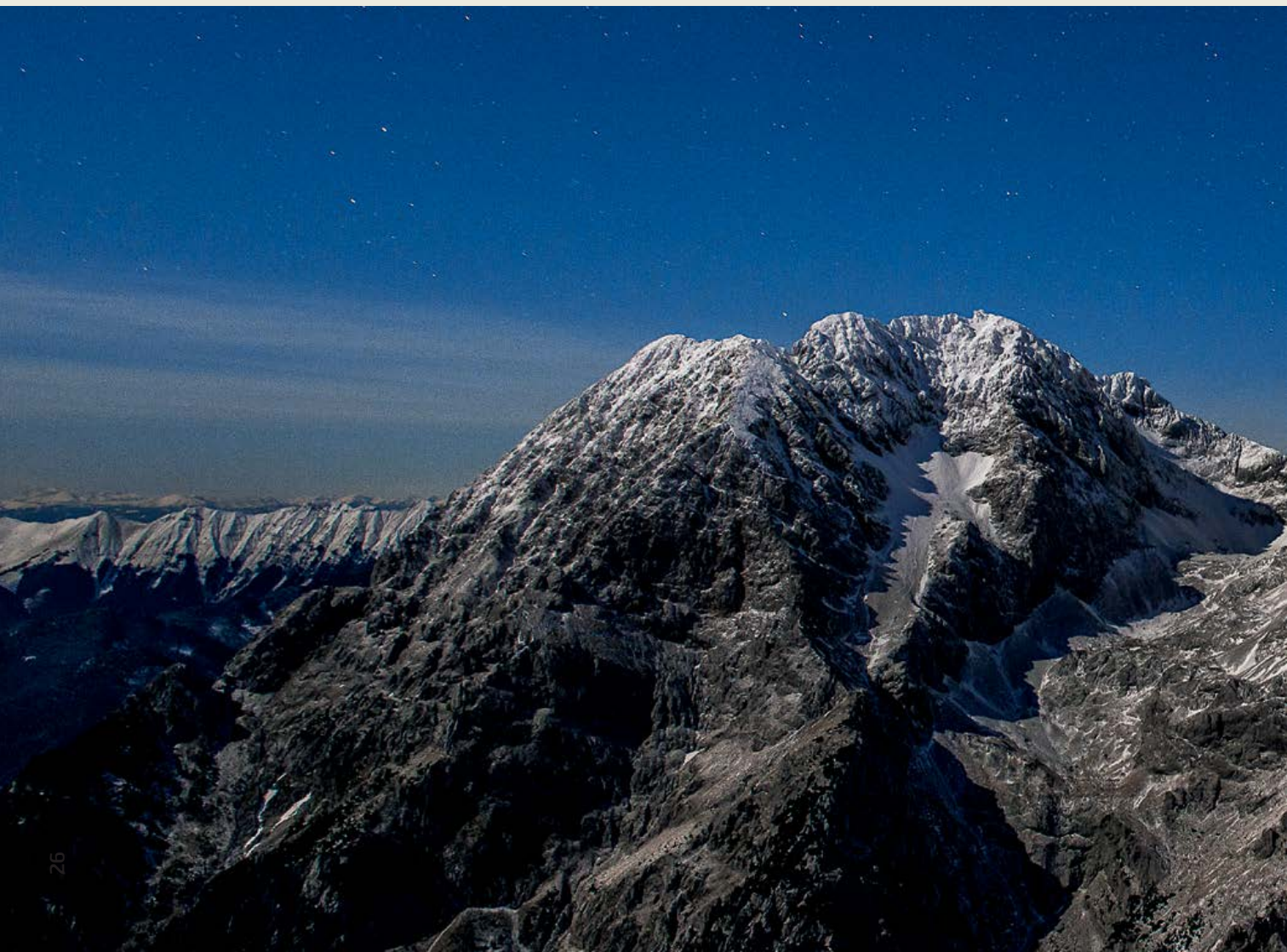
glasilo mu ni bilo všeč: "Za njegovo pisanje ga bom enkrat pošteno prijel. Sploh pa bom naredil konec pisateljstvu za denar s strani mulcev!"

Ker sem sam spadal med pišoče mulce, sem bil prav počaščen, da se veliko ime našega alpinizma takole prijazno pogovarja z mano, medtem ko je stari kamničan veselo sopihal proti goram. Na njih je bilo videti še precej beline, ostankov obilnega zimskega snega, kar je v sijočem pomladnem dnevu prav slikovito poživilo podobo sivih skalnatih vrhov. Režek se mi je zdel tisti dan še posebej bojevito razpoložen.

Kdo so bili Režkovi nasprotniki, imenovani "oni"? So bili to marljivi, zaskrbljeni funkcionarji v planinski organizaciji, ki jih je Režek, upornik in skrajni individualist, posmehljivo imenoval "stari fotri"? To je bil namreč čas kolektivizma, poudarjanja vloge delovnih množic in graditve "novega človeka" po sovjetskem vzoru, zato jim ni smelo biti všeč njegovo boemsko življenje. Režek, ki je živel sam na neki podstrehi za Bežigradom, je v tem obdobju svojega življenja najbolj užival, kadar je sedel za mizo v Kamniški Bistrici ali v kakem drugem lokalu in nakladal v prijetni družini starih plezalnih tovarišev in mladih občudovalcev. Seveda so bili na mizi obvezno kozarci in liter ali dva cenene kisllice. Odgovorni tovariši so se zato bali, da predstavlja zelo slab zgled za mlade alpiniste. Toda še huje. Režek

si je nakopal nasprotnike tudi med starejšimi člani alpinističnega odseka Ljubljana – Matica, ki so se trudili z organizacijo alpinizma, nabavo vrvi, klinov, plezalnikov, da ne govorim o vetrovkah in drugi opremi. Vsega tega – in še marsičesa bolj nujnega – takrat ni bilo. Skrbelo jih je seveda za nas, začetnike, da se v Režkovi družbi ne bi zapili. Res je, imeli so najboljše name. Niso imeli Režkovih napak, pa tudi ne težkih prvenstvenih vzponov v najtežjih stenah Grintovcev, ki jih je opravila slovita naveza Režek-Modec v letih pred vojno. Niti niso znali tako navdušujoče pripovedovati o junakih svetovnega alpinizma in njihovih podvigih, kot je to znal Režek, ki je poznal vso tujo literaturo. Zato je bilo seveda jasno, kje so bile moje simpatije – tudi zato, ker sem jeseni leta 1946 spoznal Režka v akciji. Ko se je vsa ekipa, ki je iskala ponesrečenega nemškega ujetnika, naveličana razkropila in šla domov spat, je Boris trmasto nadaljeval in našel v Bivaku pod Skuto dva gimnazijca, ki sva potem pod njegovim vodstvom našla in spravila težko poškodovanega ponesrečenca iz severne stene Grintovca. Ampak to ni bilo več pomembno.

Nasprotniki so spisali čeden seznam njegovih napak pri vodenju zimskega plezalnega tečaja februarja na Kokrskem sedlu in ga poslali na vodstvo tedanje planinske organizacije. Za povrh je prišla še nesrečna smrt tečajnice, študentke kemije Milene Hartman.

Tistega usodnega jutra, meglenega 19. marca, je na Kokrskem sedlu bril veter; padal je droben leden dež. Boris je prišel zjutraj na skupno ležišče, kjer smo spali tečajniki, in zagrmel s svojim mogočnim glasom: "Trije izvidniki – prostovoljci – na vrh Dolgih sten pogledat, kakšno je vreme!"

Javil sem se, poleg mene prav tako gimnazijec, sošolec Rado Kočevar; pridružil se je še malo starejši fotograf Jože Kovačič iz Maribora. Napravljali smo se, tečajniki so še pametno dremali pod toplimi odejami, Milena pa je skočila s pograda in rekla:

"Komar," – tako so mi rekli takrat – "grem lahko še jaz z vami?"

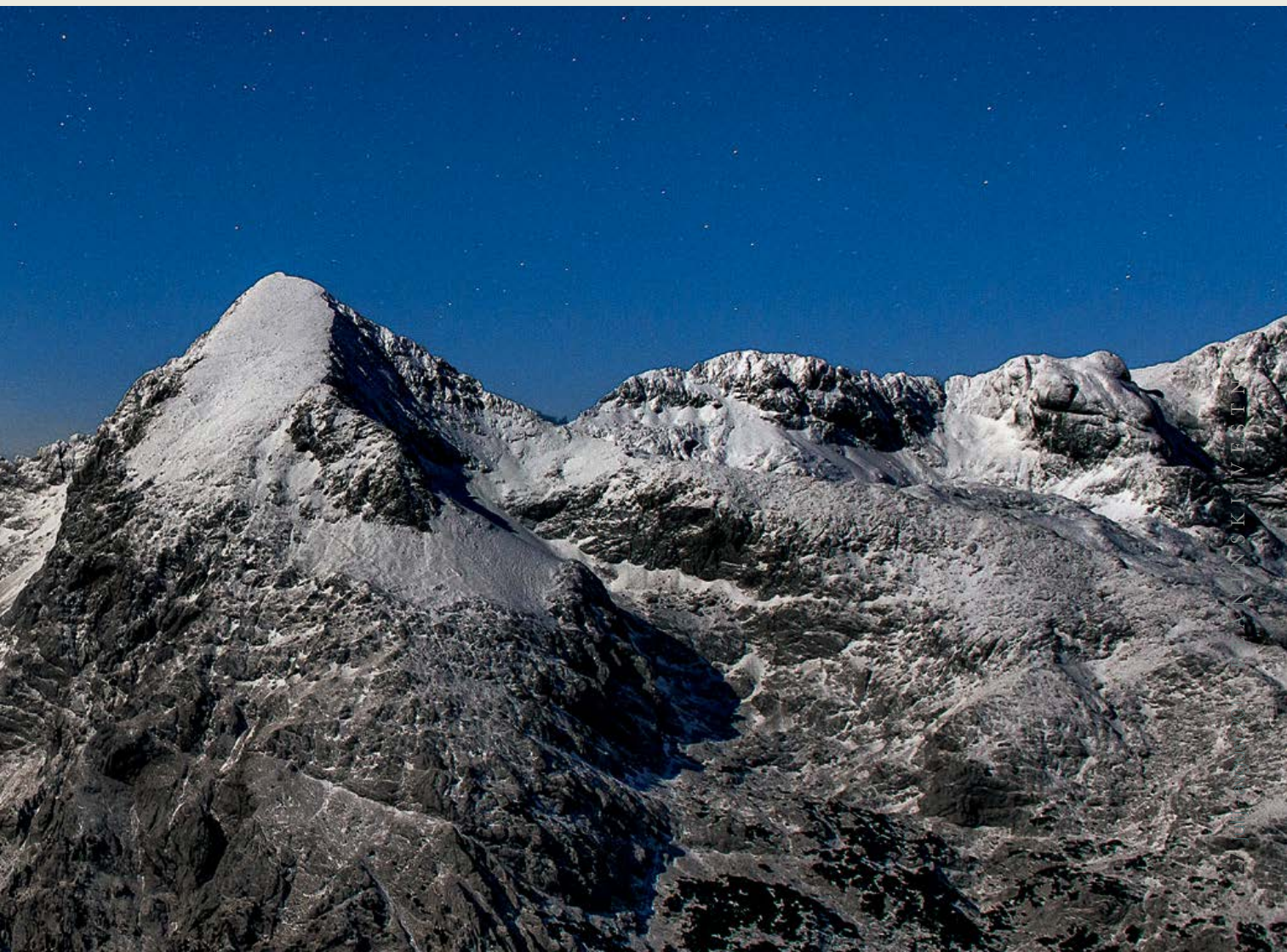
Seveda sem odgovoril: "Pojdi, če hočeš!" ne vedoč, kako kmalu in kako dolgo bom te besede obžaloval. Pograbili smo cepine in šli, zunaj je bilo odurno vreme, gosta megla, rosilo je, pihal je zahodnik, videlo se ni nikamor. Šli smo, kot nam je bilo naročeno, navzgor po lahkem terenu nad Spodnjimi Jamami, se za hip ustavili pri trupelcu majhnega ptička, ki ga je vihar prinesel sem gor, potem pa šli naprej. Hodil sem prvi, v megli iskal pravo smer, nato oni trije: Milena, Kovačič in zadnji Rado. Ko sem začutil za seboj neko dogajanje, sem se ozrl. Milena je drsela po snegu dol v meglo.

Kovačič je vpil: "Bremzaj, bremzaj!" Zagrabil je za držaj njenega cepina, vendar mu je ušel iz rok in Milena je izginila v megli. Upal sem, da se pobočje bolj ali

manj gladko izteče v Jame, koder vodi markirana steza na Grintovec, ampak obenem me je stisnilo pri srcu. Rado je takoj odhitel nazaj v kočo povedat, kaj se je zgodilo, s Kovačičem pa sva šla dol za njo. Žal pobočje ni bilo samo sneženo, iz snega so gledale tudi posamezne skale. Megla je bila še vedno gosta, pojma nisem imel, kje natančno sva. Najprej sva naletela na Milenin cepin, zapičen z oklom v sneg, držaj pa je gledal navzdol in nihal v vetru. Milena se je očitno poskušala ustaviti. Kovačič, ki je sicer nosil očala in v tisti megli bolj slabo videl, je takrat pokazal navzdol v meglo in zavpil: "Hej, hej! Stoj! Tam spodaj je ležala, videl sem jo, potem pa je vstala in šla!" in stekel po pobočju.

Vedel sem, da gre le za privid. Resničnost so bile skale, prve krvave sledi v snegu in kmalu zatem negibno ležeča Milena spodaj v kotanji. Naš lahkotni jutranji sprehod se je nepreklicno spremenil v tragedijo – Milena, prijetno, tiho dekle, je bila mrtva. Dogajanje se ni dalo zavrteti nazaj, pa če sem si tega še tako želel. Vse se je v hipu spremenilo. Prijazni, čudoviti gorski svet se mi je naenkrat zazdel tuj, oduren in sovražen. Bil je to trenutek resnice: gore, pa če nas njihova vzvišena lepota še tako prevzame in če se v njih počutimo še tako svobodne in srečne, seveda do nas, vsiljivih človečkov, niso sovražne, ampak popolnoma brezbržne. Napake so nemudoma kaznovane, "nič junaškega, nič osebnega", pa naj gre za začetnike ali izkušene himalajce. To bi

*Vedel sem, kam bo
treba iti naslednji
dan: najprej s sedla
gor v južno pobočje
Grintovca, dol po
zavarovani stezi v
Dolce in nato po strmih
snežiščih proti vrhu.
Kočna, Grintovec,
Dolgi hrbet in Štruca z
zvezdami.
Foto: Klemen Štular*

Boris je trmasto nadaljeval in našel v Bivaku pod Skuto dva gimnazijca, ki sta pod njegovim vodstvom našla in spravila težko poškodovanega ponesrečenca iz severne stene Grintovca. Grintovec, Dolgi hrbet, Štruca, Skuta in Kranjska Rinka, pod njo na Podih stoji Bivak pod Skuto. Foto: Klemen Štular

navsezadnje s svojo v gorah polomljeno nogo že lahko vedel – zato so bili tisti trenutki ob mrtvi Mileni brezupni in mračni.

Rado je pripeljal pomoč iz koč, Režka, Keršiča, Hodaliča, Venclja, in spravili so Mileno do koč. Seveda je bil to šok za vse udeležence tečaja, stare in mlade. Tečajnik Rozman, ki ga je Režek poslal v dolino s poročilom o nesreči, je stopil skozi vrata v meglo in namesto v Kamniško Bistrico zavil v Kokro. Veljal je za izgubljenega, preden je po tavanju končno nekako prišel v Ljubljano. Vzdušje v koči, potem ko so Mileno odnesli v dolino, ko je zunaj še kar zavijal veter in je svet izginil v sivi megli, je bilo turobno. Tečaja je bilo konec.

Ampak to je bila že preteklost, zdaj je bil maj in sobotni vlak za Kamnik v sončnem pomladnem dnevu ni bil pravo mesto za obujanje zimskih spominov. Prej priložnost za izmenjavo novic: bradati Davorin Kremžar - Čmrlj je kot Režkov prijatelj in inštruktor na tistem nesrečnem tečaju še zaostрил Režkove besede, vse je kazalo na bližajoči se spopad.

"Zdaj bo Režek pritisnil na one! Prav je Marjanu, zakaj pa je tako skakal vanj na seji alpinističnega odseka! Zdaj se bo Režek revanširal, oni pa imajo hudiča, ker so hoteli brez nas, sami mladi, narediti tečaj!"

V takih in podobnih pogovorih je vožnja hitro minila, v Kamniku sem se spravil na kamion z lesenimi klopmi, ki je vozil ob sobotah do Bistrice. Rado je prišel kasneje s kolesom in proti večeru sva se odpravila proti Bivaku pod Skuto. Oddahnila sva se, ko sva prilezla iz hoste, za nama so lezle črne megle iz globine. Kje je še bivak in toplo ležišče v njem! Udobni pograd mi je živo stopil pred oči. Vzpenjala sva se naprej mimo

luknje do macesnov in potem v temi med rušjem do skale, kjer se je začel sneg. Zdaj pa zdaj se je zabliskalo – in nazadnje sva bila pri bivaku.

Nekdanji Kopačev bivak na 2200 metrih je bil takrat silno prijazen prostor, opremljen z odejami, *poriban*, po stenah so visele fotografije. Skuhala sva si nekaj in šla spat. Pravzaprav nisem bil v njem od pozne jeseni prejšnjega leta, ko sem si zjutraj temeljito zlomil gleženj pri padcu v zijalko. Z vrvjo so me potegnili ven, po vrhnjem strmem delu Žmavcarjev sem se najprej plazil po riti in niže spodaj po lovski stezi jahal štoporamo. Milan Hodalič, Bob Fakin in Rado Kočevar so nazadnje, čeprav so od utrujenosti padali, mojih šestdeset kil le prinesli do večera v Bistrico, od koder me je nato ponoči odpeljal rešilec v Ljubljano. Bolelo me je, ampak še bolj me skrbelo, kdo bo plačal prevoz in kaj bo rekla stara mama, pri kateri sem živel.

Res škoda, da takrat GRS še ni imela na voljo helikopterjev. Tudi kakšni povoji in opornice za imobilizacijo zlomljenih kosti bi prišli prav, ampak takrat jih pač ni bilo. Kosti so se zacelile in februarja sem bil že spet v gorah, toda gleženj je bil trd in je še kar nekaj časa tak tudi ostal. Pekoča bolečina pa me včasih proti jutru spomni na tisto daljno jesen.

Naslednja dva dni sva z Radom raziskovala Male Pode, srečavala turiste, ki so hodili s Kamniškega sedla na Kokrsko, in gledala na binkoštni ponedeljek v prelepem jutru ogromen snežni plaz, ki se je v dveh slapovih vsul čez vzhodno ostenje Grintovca, rdeč od kamenja. Potem sva počasi odšla dol v Bistrico.

Tam sta že sedeli dve predvojni plezalski legendi, Vinco Modec in Karel Tarter, resna možaka, ki pa nista

čutila posebne potrebe, da bi se tako kot Režek prijateljsko družila z nami, začetniki. Spoštljivo sva ju pozdravila, nato sva sedela v travi, jedla kruh in salamo, ko pa se je vsul pomladni dežek, smo šli vsi skupaj v kočo. Tam so bili vsi znanci z vrhov, Režek s svojo novo spremljevalko, bilo je streljanja z očmi. Njegova prejšnja simpatija, vitka črnolaska, je namreč hodila vzravnan po sobi in opletala s svojo zadnjico, da so jo vsi gledali, in enoglasno mnenje poznavalcev je bilo: "*Prmeduš, fejšt baba!*"

Skratka, bilo je tisto intimno, prijetno, neponovljivo vzdušje nekdanje stare Bistrice, preden je planinstvo postalo množično, ko je polagoma rasel standard in je Bistrico namesto originalov napolnilo nezanimivo, konfekcijsko občinstvo, ki se je tja vozilo z avti po novi asfaltirani cesti. Še starega lesenega mostu ni bilo več, kaj šele stare družčine. Čeprav so mi šli včasih močno na jetra, jih pogrešam.

Ampak vse to je bilo še nekje v prihodnosti, pisali smo šele leto 1947 in tokrat je bila zasedba še ta prava: tu so bili tečajniki pa njihovi ljubljanski in jeseniški inštruktorji, ki so se vrnili s plezalnega tečaja na Kamniškem sedlu. Tečajniki so pomembno skakljali sem in tja v plezalnikih, skratka, prava scena. Sklenil sem ostati še eno noč v Bistrici, kjer bom občudoval elitno plezalsko družčino in poslušal strašne debate – nekoč poleg prepevanja starih slovenskih pesmi običajna večerna zabava v kočah.

Vsaj v tem delu Grintovcev so plezalci predvojnega generacije še peli stare koroške pesmi, bistriške in veliko-planinske. Pa so takole ubrano zapeli na primer tisto "Oj, dečva, ne vdaj se na pavre, na pavrih so dela težke" ali – ko so v pozni uri za mizo postali prav mehkega srca – "Če boš ti meni kaj hudga napravu, glej, da boš tudi za zibko skup spravu ...". Niso peli slabo. To petje je eden mojih najlepših spominov na dni, ko po kočah – k sreči – ni bilo ne radijskih aparatov in ne televizije. "V neizrekljivem domotožju so se zastrle oči," je ob teh pesmih zapisal Režek, ta veliki, na videz grobi in glasni možakar. Vendar – to moram povedati – ga nisem nikoli videl, bodisi treznega ali pod vplivom pijače, da bi bil vulgaren ali malenkosten. Ni imel ne avta, ne hiše in ne počitniške hišice, celo poštenega stanovanja ne. Nekoč, veliko let kasneje, sem ga slučajno zalotil, kako je v kiosku pri Gospodarskem razstavišču kupoval cigarete. Naročil je eno samo cigareto Drava ... Očitno je bil brez denarja.

Pač pa je imel popolno zbirko domače in tuje alpinistične literature. Do svojih poznih let, ki jih je napoln slep preživljal v domu za ostarele, je v njem živelo nekaj, kar ga je ločilo od drugih, nekaj, kar se ni postaralo. Z velikanskim povečevalnim steklom je pregledoval sodobne alpinistične revije – s fotografijami, ki so prava paša za oči – in se navduševal nad podvigi z enakim žarom kot leta 1947. Seveda nikoli ne bom pozabil, kako je leta 1950 v Kamniški Bistrici plesal nekakšen poganski ples, ovit v zeleno *najlonko*. S Ksavom Šemrovom sva ravno prišla iz južne stene Kogla s

preplezano novo smerjo. Takrat smo dobili prve, ameriške vojaške *najlonke* in pokazal sem jo Režku, ki je bil tam pred Domom in teh novih vrvi še ni videl. Razmotal jo je, ljubeče otipaval, se čutil njeni voljnosti in kako je lahka, potem pa se je ovil z njo in zaplesal. Ne pozaben prizor! Razlika med starimi, težkimi in okornimi konopljenimi vrvmi in *najlonko* je bila res velika in Boris je to izrazil po svoje, tako, kot je čutil. Tudi zato in kljub vsemu si ga moral imeti rad, ker je bil, kot se temu reče, "pravi dec".

V teh pesmih, ki jih je tista leta po vojni pel s tovariši, je bila pokrajina, so bile usode nekdanjih prebivalcev v tem končku slovenskega sveta, njihova življenja, ljubezni, sreča in žalost povedane s preprostimi besedami in z melodijo, ki je segla do srca. Najbrž nisem bil edini, ki je ob njih, čeprav tiho, nevsiljivo, pa neizbrisno, začutil povezanost z njimi in z domačo pokrajino. Ne vem pa, ali bi bilo to petje danes še po okusu naših poklicnih domoljubov.

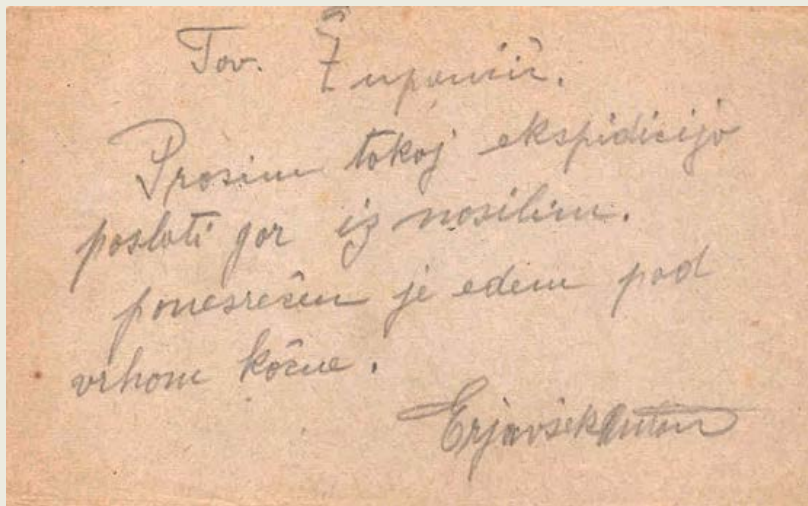
Popoldne se je začelo obetavno. Režek je sicer že odšel, Kremžar in jeseniški plezalci z Urošem Župančičem na čelu pa so bili notri za mizo že sredi glasne razprave. Bila je to enkratna prilika za pogrevanje starih plezalskih zgodb in zamer. Pravzaprav je bil nesrečen

začetek tega leta v Grintovcih kot nalašč za to: kar dve smrtni žrtvi na dveh tečajih, februarja Milena na Korkrskem sedlu, zdaj maja pred dnevi pa Koštomaj na Kamniškem sedlu ... Prvi tečaj je vodil ljubljčan Boris Režek, drugega pa Jeseničan Uroš Župančič, oba predvojna znana alpinista. Nekdo je za to moral odgovarjati.

"Zupan je kriv smrti Milene, Keršič pa smrti Koštomaja!" je bila Kremžarjeva sodba. Dve muhi na en mah! Staza mi je njegove besede prišla povedat ven pred Dom. Če so me prizadele ali ne, ni bilo pomembno – bile so izrečene. Seveda bi bilo lepše, če bi mi jih Kremžar povedal v obraz, vendar je že odšel iz Bistrice na

Spomenik gorskemu reševalcu, gorskemu vodniku, lovcu in lovskemu čuvaju Valentinu Slatnarju - Bôsovemu Tinetu v Kamniški Bistrici
Foto: Franci Horvat

Sporočilo, ki ga je poslal oskrbnik Tone Erjavšek ob nesreči pod vrhom Kočne. Arhiv Franceta Zupana

vlak, in čeprav sva oba živela v Ljubljani, se nisva nikoli več srečala. Davorin Kremžar ni spadal med alpiniste, njegovo področje so bile harmonika in pa markirane in zavarovane poti, po katerih je vodil kliente – bil je namreč predvojni gorski vodnik po zavarovanih poteh, Režek mu je rekel "patentirani" gorski vodnik. Zavedal se je, da bi smrt klienta ali tečajnika za poklicnega vodnika lahko pomenila najmanj konec vodniške kariere, če ne celo kazenske odgovornosti. Nisem bil niti gorski vodnik niti inštruktor, pa vendar sem se sam pri sebi zavedal, da sem – če mi je to všeč ali ne – osebno vpleten v Milenino nesrečo. Da me je Kremžar obravnaval kot odraslega, sebi enakega, mi je pri tem sicer laskalo. Res pa je, da sem dogodek po prvem šoku preprosto potisnil v pozabo, zdaj pa me je, kot se temu reče, preteklost ujela. Tisto o neizkušenosti je res ustrezalo dejstvu, vendar se je Milena obrnila name, ne na Rada ali Jožeta. Zato si sam pri sebi tudi nikoli nisem odpustil tega, česar nisem naredil. Danes vem, da bi jo moral zavrniti ali vsaj obvestiti vodjo tečaja. Mogoče navezati? Ampak vrvi sploh nismo vzeli s sabo ... in ne derez. Napaka za napako. Toda tega, kar se je zgodilo, ni bilo več mogoče spremeniti.

Prav tisti večer se je v Kamniški Bistrici začela nova zgodba: razvneti govorci so utihnil in se posvetili trem bledim in utrujenim planincem, ki so prišli s Kokrskega sedla in razlagali o nekakšni nesreči na Kočni. Takoj se je naredil krog okoli Uroša Župančiča, ki so mu prišleki pripovedovali, da se je na Kočni zgodila nesreča in da so štirje mrtvi.

"Ne, ne," so protestirali drugi, ki so pravkar prišli za njimi, "le nekdo je streljal in ni nič takega ..." Spet tretji so potrdili, da je nekdo odletel na vrhu Kočne. Skratka, običajna zmeda.

"Ali vam je oskrbnik na Kokrskem sedlu naročil, da poveste v Bistrici?" je pametno vprašal Uroš.

Odgovor: "Ja, rekel je: Če hočete, povejte, kakor hočete!" Končno se je pojavil še en planinec, in to z ročno napisanim listkom. Ne vem, zakaj sem ga shranil, ga pa zato lahko navedem dobesedno: "Tov. Župančič. Prosim takoj ekspedicijo poslati gor iz nosilcem, ponesrečenec je eden pod vrhom Kočne. Erjavšek Anton". Tako.

Končno je bilo potrjeno, da ponesrečenec obstaja in da je nekje v skalovju Kočne 2500 metrov visoko. Kot naročeno! Najboljša reševalna ekipa, kar jih je tedaj premogla Slovenija, je bila po naključju že zbrana v Kamniški Bistrici. Vrhunski jeseniški gorski reševalci in alpinisti, znana imena iz literature: Janez Krušič, Andrej More, Maks Medja z Urošem Župančičem na čelu, pa še vidni ljubljanski plezalci, inštruktorji na pravkar končanem tečaju na Kamniškem sedlu: Marjan Keršič, Staza Černič, Vencelj Štrukelj, zraven krepka Tržičana Marjan Salberger in Marjan Perko.

Izkušeni možje so staknili glave in naredili načrt za reševanje za naslednje jutro. Ekipa bo krenila navsezgodaj iz Bistrice, je pa nujno treba, da gre za vsak primer še ta večer nekdo na Kokrsko sedlo, tam preveri, kaj je na stvari, in z lučjo signalizira, ali je reševanje sploh potrebno ali ne. Majhna težava je bila, da nihče od teh ni poznal pristopov na Kokrsko Kočno z jugovzhodne strani, čez Kokrsko sedlo. Zato mi je bilo takoj jasno, kdo bo lezel po tisti dolgočasni stezi na Kokrsko sedlo, namesto da bi zvečer sedel za mizo v Bistrici. Dostope na Kočno z južne strani sem namreč poznal: prejšnjo jesen sva z Radom preplezala slikoviti, malo obiskani greben Kočne iz doline Kokre in sestopila po njenem južnem ostenju do Suhadolnika, pred kakim mesecem pa sva z Miho Verovškom preplezala debelo zasnžen jugovzhodni greben Kočne. Torej sem vedel, kam bo treba iti naslednji dan: najprej s sedla gor v južno pobočje Grintovca, zoprn dol po zavarovani stezi v Dolce in nato po strmih snežiščih proti vrhu.

Dobil sem svetilko, s katero bom s Kokrskega sedla ponoči signaliziral v Bistrico, in navodila, kaj naj ugotovim pri oskrbniku Erjavšku o nesreči, čutaro vode pa srečno pot in lahko noč. Tako sem si oprtal svoj nahrbtnik in odrinil v temno noč. Po kakšni dobri uri puščobne hoje sem zaslišal nad sabo glasove in dol po stezi s Kokrskega sedla so z lučjo priropotali trije planinci, med njimi gospa Zinka, uradnica v pisarni PD Ljubljana – Matica.

"Ali kar sam?" Pričakovali so reševalno odpravo, so pa imeli verodostojne podatke o nesreči: ponesrečenec na Kočni je inž. Edi Hofler iz Ljubljane, z njim pa je inž. Dušan Lasič, plezala pa sta – kakšno naključje – prav po jugovzhodnem grebenu Kočne. Hofler ima polomljeno ramo in roko, imata odeje in hrano. Pod vrhom Kokrske Kočne, kakih 2500 mvisoko, čakata na pomoč. Oni se vračajo s Kočne in gredo zdaj domov. Končno dobra novica, da bom spet videl Dušana Lasiča! Bil je moj inštruktor na začetniškem plezalnem tečaju prejšnje leto na Kamniškem sedlu, eleganten, odličen plezalec, ki me je naučil bistvenih stvari o skalnem plezanju. Prav veselil sem se ponovnega srečanja z njim, čeprav v nekam nesrečnih okoliščinah. Odpadla pa je potreba po nočnem signaliziranju z lučjo, ki bi bilo tako ali tako neuspešno, saj je od nekod na sedlo prilezla megla in se ni videlo nikamor, še najmanj v Bistrico.

Kakorkoli, oni so šli dol, jaz pa naprej gor, in potem sem v koči še malo posedel z oskrbnikom Erjavškom,

po domače Jerinčkom, ki mi je pripovedoval o starih nesrečah, ki jih opisuje v svoji knjigi *Blagoslov gora* Janez Gregorin. Jerinček je bil povsod zraven. Naslednje jutro je bilo lepo, kmalu so se spodaj iz gozda pojavili reševalci, na čelu seveda Uroš, legendarni dirkač po gorah z mini nahrbtničkom. Zadnji je hodil Vencelj, z daljnogledom sem dobro videl, da ga je dajalo. Ampak bili so kmalu na sedlu, za počitek in zajtrk ni bilo časa. K sreči je imel Vencelj nekaj starih keksov in marmelade, popili smo čajček in šli naprej. Zdaj sem bil na čelu jaz, ker sem poznal pot. So mi pa hitro obesili nošnje smučke za kasnejše zasilne sani. Očitno tovarišem steza – najprej gor in potem dol čez neke zoprne žmule pa spet gor v Dolce – ni bila vseč, prav nespoštljivo so govorili o njej v tako lepem jutru. A nazadnje smo le prilezli po snežiščih gor pod vršni greben in prečili v levo, kjer je bilo že vse kopno, po žlebu k ponesrečencu, možakarju zgodnjih srednjih let, ki se je dobro držal. Ura je bila osem zjutraj.

Z "mojim" Dušanom Lasičem sva si prisrčno stisnili roke, skočil sem še na vrh, razgled je bil čudovit, severna stena Kočne še vsa v snegu, smer bi bila lahko izvedena v celoti po njej. Skoraj sem pozabil na ponesrečenca, ki so ga imeli v obdelavi starejši, toda spodaj je razgrajal Uroš: "Vsak na svoje delo!"

Določen sem bil za zavarovanje prečnice v strmem vrhnjem snežišču, odkopali smo led, naredili v snegu polico in jo zavarovali z vrvjo. Na grebenu se je kmalu pojavil ponesrečeni Hofler, ves povezan po glavi in po levi strani prsnega koša, podpirali so ga reševalci. Na snegu smo iz štirih smuč in železnih spojki sestavili zasilne sani, nanje privezali vrečo za ponesrečenca in vse skupaj navezali na plezalno vrv. V roke smo jo dobili Marjan, Rado in jaz z nalogo, da varujemo sani in ponesrečenca pri spuščanju po strmih snežiščih. Mimogrede, enako napravo, spojke ali *cvinge*, smo uporabljali še dvajset let kasneje na organiziranih turnih smukah od Sedmerih jezer čez Hribarice do Krme. Bila je kar nekajkrat v uporabi, enkrat celo na skokih v Planici, kjer smo z njo odpeljali leta 1948 ponesrečenega skakalca Modica.

Jasno je bilo, da je pri takem opravilu veliko govornja. Ko se je razburil Marjan Keršič - Belač, ki je imel kot umetnik pravico biti temperamenten: "Slabe stopinje! *Kruciduš*, kaj ste delali, sneg se posipa!" ga je Uroš, ki je bil vodja reševanja, pomiril s prijaznim: "Pst, pst!" in vse je bilo v redu. To mi je bilo vseč. Pazili smo, vsak je opravljal svoje delo in kar dobro nam je šlo.

Dušan Lasič se je kar v čevljih v velikem slogu odpeljal po snežiščih, s kladivom v roki namesto cepina, nam pa je šlo bolj počasi. Mestoma je bilo že kopno – tam smo ponesrečenca prenašali in povedal sem že, da je bil krepak možakar. Nazadnje je bilo snega konec, razstavili smo naše sani, slekli vroča oblačila in ponesrečenec je šel sam, počasi in s težavo seveda, navzgor v pobočje Grintovca in spet dol do koč, kamor smo prišli opoldne. Kar dober čas, bili pa smo zelo lačni, saj zjutraj ni nihče nič jedel, razen čaja in par piškotov, maščobnih zalog pa tudi nismo imeli. Druga svetovna

vojna in pomanjkanje hrane sta bila še preblizu. Noge so se mi kar vozale.

Jerinček je skuhal polento in juho z mesom, in ko smo se najedli do sitega, smo poglobili na soncu okoli koč in počivali. Ponesrečenec se je dobro držal, okoli dveh pa je bilo treba spet na noge, dolina je bila še daleč. Spet je šel v vrečo in na sani, in po ostankih snega in po velikem plazu smo ga pripeljali čisto dol v Konec, do lepe steze, potem pa je lahko naprej šel kar sam. Še na strmini je zdrsnilo Jeseničanu Andreju Moretu, ki so mu rekli Gandi, ker je bil suh in majhen. Rado ga je uslužno zagrabil in pridržal, da ni padel.

"Kaj? Ti boš mene držal!" Nekakšen zelenec, plezalski začetnik, si je drznil nespoštljivo zgrabit slovitoga Gandija, da je kar skakal v zrak od jeze. On že ne bi padel!

Rado se je presenečen v zadregi opravičeval. Jeseničani, ki so poznali Gandija, pa so se zabavali; sploh so Jeseničani delovali kot izurjena in učinkovita ekipa, kar seveda ni bilo naključje, saj so imeli največ prakse še izpred vojne. Poleg tega so tisti Gorenjci, ki niso bili – tako kot Gandi – bodisi v partizanih, po zaporih, koncentracijskih taboriščih ali mobilizirani v nemško vojsko, tudi med vojno hodili v gore, plezali in celo reševali. To se je nam, ki smo pod italijanskim okupatorjem živeli za bodečo žico, zdelo nekaj neverjetnega.

Dodeljen sem bil za spremstvo ponesrečenega in počasi smo prišli do Doma v Kamniški Bistrici, od koder je rešilni avto odpeljal Edija Hoflerja v Ljubljano. Plačal

Mladi plezalci
(z leve): Žaro
Tušar, Janez
Freljh, Miha
Verovšek in
France Zupan
Arhiv Franceta
Zupana

nam je pivo in si dobro opomogel; leva rama, s katero se je ob padcu zagozdil v neko razpoko v skali, se je sicer poškodovala, ga je pa rešila.

Reševalni ekipi se seveda ni nikamor mudilo, umili smo se, pojedli ogromno polente in omlet, Gandi, ki se je že zdavnaj pomiril, se je izkazal za imenitnega možakarja, pravil je vice, razbil kozarec in sploh je vladalo tisto razpoloženje po dobro opravljenem delu. Da sem spal kot ubit, ni treba povedati, toda drugo jutro je bilo le treba spet domov, v vsakdanjost, katere del je bil tudi dež, ki je rosil, ko sem hodil s kolodvo- ra domov.

Del dolinske vsakdanjosti je bil na začetku junija tudi sestanek ljubljanskega alpinističnega odseka, na katerem so Režka z glasovanjem vrgli iz odseka. Boris, samotni borec, je tako rekoč izginil z ljubljanske alpinistične scene, "oni" so zmagali. Nisem se zavedal, da se je takrat tudi zame počasi končevalo obdobje, katerega središče je bila Kamniška Bistrica in ki mu je dajala v mojem spominu poseben, slikovit in nepozaben

Tako sta bili v enem letu iz alpinizma odstranjeni dve najskrajnejši osebnosti: asocialni Režek, ki ni spadal v sistem, in Vlasto, ki je bil tako rekoč otrok, ki ga je požrla revolucija.

značaj prav Režkova osebnost. Nihče ni znal tako kot on govoriti o alpinizmu, o "alpskem činu", dati vzponom in na videz običajnim dogodkom posebne barve in pomena.

Nepreklicni konec "bistriškega obdobja" pa je prišel oktobra jeseni, ko je z alpinistične scene čez noč izginil še Vlasto Kopač, organizator in osrednja osebnost te pisane in zabavne plezalske družčine, v kateri so bili tako predvojni plezalci kot začetniki in naključni sopotniki. On je naredil načrte za bivak, organiziral vse, kar je bilo treba, in bil duša in gonilna osebnost vnovičnega postavljanja alpinizma na noge po vojni, vključno z nabavo plezalne opreme, vrvi, klinov, pa vetrovk, ličnih plezalnikov s podplati iz filca ... Tisto jesen leta 1946, ko je bil bivak zgrajen, je veliko časa preživel v njem sam s knjigami, in tako je nekega jutra v pozni jeseni zapisal v vpisno knjigo:

"Ko zjutraj pogledam skoz lino, po burji narahlo sneži, čez tiho, samotno dolino jesenska megla valovi ..."

Niti slutil ni, kaj ga čaka čez slabo leto. Preprosto je izginil. Kje je Vlasto? Skrivnost je bila kmalu razkrita, bil je v ječi, žrtev dachavskih procesov. Ironija usode je bila, da je prav on napisal v duhu časa strogo načel- len članek o vlogi alpinizma v novem, socialističnem družbenem sistemu in se tudi v vsakdanjem življenju dosledno ravnal po načelih komunizma, enakosti in skromnosti brez privilegijev, medtem ko so nekateri nekdanji revolucionarji že naglo prevzemali privilegije

in udobni način življenja meščanskega razreda, ki so ga vrgli z oblasti. To je sicer normalno, povsem v skladu z zgodovinskimi zakonitostmi, le da Vlasto ni bil običajen človek.

Tako sta bili v enem letu iz alpinizma odstranjeni dve najskrajnejši osebnosti: asocialni Režek, ki ni spadal v sistem, in Vlasto, ki je bil tako rekoč otrok, ki ga je požrla revolucija. No, ne čisto požrla: čez dolgih pet let je bil Vlasto spet med nami, preživel je domobransko policijo in nacistično koncentracijsko taborišče med vojno, iz katerega se je vrnil težak 49 kilogramov, kmalu zatem naše zapore in zaslisevanja z elektroškoki. Preživel je celo vse svoje zoprnike. Stvarno, brez vsake maščevalnosti, mi je pripovedoval o svojem trpljenju in ostal pri tem zvest svojemu prepričanju. Resnično velik človek, izreden, med Slovenci redkega značaja, in zato skrbno čuvam knjigo Janeza Gregorina *Blagoslov gora*, ki mi jo je podaril, s posvetilom: *Tovarišu "Komarju" v spomin na gradnjo bivaka pod Skuto. 26. IX. 46 Kopač*

Res je tudi, da smo že poleti 1947 začeli zahajati v Julijce, širiti svoje obzorje in odkrivati nove stene in nove gore, toda moji prihodi v Bistrico so bili nekaj časa še vedno kot prihod domov, z vsemi lepimi in neprijetnimi spomini. Predvsem zato ker sem vedno naletel na koga od stare plezalne družčine, prav gotovo pa je bil tam Režek. Že ko sem pripešal iz Kamnika mimo Kopišč, me je pozdravil omamen vonj poletnega gozda po smoli. Sedanjega parkirišča, avtomobilov in vse kasnejše turistične navlake takrat še ni bilo. Sredi dvorišča pred Domom pa je takrat raslo staro, veliko in košato drevo, pod katerim je bilo tako prijetno sedeti. V bleščečem poletnem dnevu je v senci pod njim veselo prepevala razigrana družčina ob spremljavi harmonike, glasovi razigranih žensk so se lepo ujeli z moškimi basi, za mizo je kraljeval Režek. Kaj naj bi sicer počel sam na svoji puščobni in zaprašeni podstrehi? Posedan je za obloženo mizo takrat ni bilo zame, sem pa zato sklenil, da bom nekoč, v daljni prihodnosti, tudi jaz sedel z družčino pod tistim drevesom tako kot Režek in prepeval. Bile so to pravzaprav zelo skromne sanje. Ampak kot je to že običajno pri sanjah, je šlo vse narobe: tisto drevo so posekali, prostor je zato dandanes brez nekdanjega intimnega šarma. Starih ljudskih pesmi pa itak ne poje nihče več, tudi vesele ženske, če je kje še kakšna, raje s slušalkami v ušesih poslušajo kaj modernega, v angleščini. In svet je prav lep brez mojega petja.

Tisoč metrov više, pod Kočo na Kamniškem sedlu, sem naletel na oskrbnika, *ta debelga* Antona, ki je z železnimi grabljicami grabil pesek na stezi. To je bilo tisto kovinsko cingljanje, ki je v gorski tišini tako skrivnostno odmevalo od ostenja Planjave!

Anton je odložil grablje in poklical gor v kočo svojo ženo Maričko, nepozabno oskrbnico:

"Marička, župco zalij, turist gre!"

In tako se je tudi zgodilo. ●

Nives Meroi in Roman Benet sklenila himalajski krog

Slovenec na vseh štirinajstih osemtisočakah

Anapurna, 8091 m, 11. maj 2017, 9.00 po lokalnem času. Preden nadaljujem z opisom vzpona in zgodovinskega trenutka za zakonca Nives Meroi in Romana Beneta (nekoliko pa tudi za Slovenijo, če ga bo prepoznala), kratko pojasnilo.

Če bi se uresničila želja uredništva *Planinskega vestnika*, bi vi, dragi bralci, na teh straneh prebirali ekskluzivni članek, ki bi ga za *Vestnik* napisala Nives. Žal je bila zaradi obveznosti do sponzorjev preveč zasedena z intervjuji, okroglimi mizami in gostovanji na televizijah, da bi si lahko vzela čas in v miru opisala, kako je potekal vzpon na njun preostali osemtisočak, ki jima je še manjkal do tako imenovane himalajske

krone. Zato boste morali potrpeti z zapisom, ki sem ga sestavil po pogovoru z Romanom, on pa se javnim nastopom najraje izogne, če niso ravno obveznost. Še prej pa prgišče podatkov. Sta edini zakonski par, ki je stal na vseh štirinajstih osemtisočakah. Nives je tretja ženska s celotno zbirko in za Gerlindo Kaltenbrunner druga, ki ni uporabljala dodatnega kisika. Od baznega tabora naprej nista najemala višinskih

Nives Meroi in Roman Benet na vrhu Anapurne
Foto: Sebastián Rojas Schmidt

nosačev, ampak sta sama nosila svojo opremo, nista uporabljala fiksnih vrvi niti kisika v jeklenkah. Sedem vzponov je bilo iz različnih razlogov neuspešnih, ostalo je pri poskusih.

Uzpon

In zdaj k bistvu. Nekaj po polnoči so po zelo globokem snegu štartali iz zadnjega višinskega tabora na 7100 metrih. Prve tri, štiri ure še niso vedeli, ali bodo dosegli vrh, tako naporno in zamudno je bilo gaženje. Z višino se je sneg spreminjal, postopoma je postajal trši in v vršnem kuloarju je že držal njihovo težo. Roman in Nives sta bila spredaj in se malo oddaljila od drugih dveh navez. Roman je dosegel vrh približno pet minut pred ženo. "Med čakanjem na Nives sem sedel in pozabil na vse, mislil nisem na nič," je dejal. Ni mu *kapnilo*, da se je na tem vrhu končalo njuno

dvajsetletno osvajanje prestižnih himalajskih vršacev. Čez čas je pogledal navzdol na drugo stran, v južno steno, ki jo je preplezal zdaj že pokojni Ueli Steck, in pomislil, kako strma je. To je vse, česar se spomni o prvih minutah na vrhu. Za Nives sta prišla gor Čilenca in za njima Španca. Razvnela se je razprava, ali so na pravem vrhu, kajti nedaleč stran je bil kucelj, ki je bil videti morda višji kot njihov. Nives, ki je prehitela preostale štiri, je bila precej utrujena in je hotela čim prej dol, vendar so se za vsak primer vsi povzpeli še na sosednji vršič.

Roman je med telefonskim razgovorom, ko sva se menila za sestanek, povedal, da je bilo naporno in nevarno. Glede nevarnosti v tritisočmetrski steni je omenil podirajoče se serake in plazove novega snega, tudi razpoke. Vrh so dosegli v šestem poskusu, pet so jih zaradi slabih razmer opustili. Sprva so nameravali

*Roman Benet v taboru 1, za njim je severna stena Anapurne.
Foto: Nives Meroi*

plezati po Nemški smeri, toda na nekaterih mestih brez fiksnih vrvi ne bi slo, zato so se prestavili v Francosko smer. Pred tem sta se z Nives po štiridesetih dneh v bazi že naveličala čakanja na boljše razmere in vreme. Vsako popoldne je snežilo in više gori se je sneg nabiral in nabiral. Če ne bi bilo preostalih štirih, bi odšla kar domov. Ostala sta, ker so ju pregovarjali, naj še malo počakata. Roman je prepričan, da so uspeli, ker so bili v dobri formi in ker so vse tri naveze združile svoje moči. Vzpon je bil fizično zelo zahteven, tehnično pa ne preveč. Pravi, da je bilo kljub vsemu zelo lepo. Vrh je do konca visel na nitki. To je bila ena njunih najboljših odprav, lep zaključek.

Sestop na slepo

Z vrha so sestopili do tabora 4 in prespali. Naslednji dan jim je sestop otežila debela plast ponoči

zapadlega snega. Vsakič, ko so med seraki stopili na pobočje, so slišali, kako je počila kloža. Na srečo se ni utrgala. Psihično je bilo zelo naporno. Prvega so sicer varovali z vrvjo, vendar je bilo to varovanje bolj kozmetično kot zaresno. Po treh urah je začelo spet snežiti, vidljivost se je tako zmanjšala, da kmalu niso več vedeli, kje so. Bambusovih palic z zastavicami, ki so jih zatikali med vzponom, da bi jim olajšale orientacijo, niso več našli. Nekaj časa so krožili in jih neuspešno iskali. Našli niso niti depoja z opremo na okoli 6500 metrih. Vseh šest je imelo dve vrvi in tri ledne vijake, zato tudi spuсти po vrvi čez serake niso prišli v poštev. Odločili so se, da jo bodo ubrali čim bolj naravnost navzdol, čeprav je bilo zelo nevarno. Roman in Nives v vseh dvajsetih letih v Himalaji nista tvegala toliko kot med tem sestopom, a druge možnosti ni bilo. Roman je takrat prvič začutil, da ni gospodar situacije, da stvari nima v svojih rokah in da je vse odvisno od sreče.

Pogled nazaj in prihodnost po Anapurni

Se je njegovo mnenje o Reinholdu Messnerju in Jerzyju Kukuczki, ki sta prva zbrala vseh štirinajst glavnih osemtisočakov, zdaj kaj spremenilo? "Onadva sta bila takrat zame ... vesolje," prizna. Bila sta, kot pravi temu, še prava alpinista. Dokazala sta, da sta dobra. Messner z idejami, brez dodatnega kisika na Everest in s hitrim plezanjem, Kukuczka pa z novimi smermi in zimskimi vzponi. Tak način ga je zelo zanimal, vendar si takrat še ni mislil, da bo nekega dne tudi on uresničil kaj takega. "Če bi se lahko vrnil nazaj, bi več pozornosti namenil novim smerem. Toda Nives je nekako padla v tekmo, katera ženska bo prva osvojila vseh štirinajst. Logika novih smeri se ne ujema z logiko tekmovanja. Nives je imela nekaj sponzorjev, zato sva se jim morala prilagoditi, kajti sponzorji hočejo rezultate, ne zanima jih, kje in kako, na kakšen način." Na vseh štirinajst vrhov sta pomislila takoj, že pri prvem poskusu vzpona na K2 po novi smeri s severne strani, ko ju je na razu pod vrhom ustavil skalni stolp, za katerega nista imela dovolj opreme. Pred tem jima še ni bilo jasno, kako se bosta počutila na osem tisoč metrih, vendar sta spoznala, da zmoreta, saj nista imela težav z višino.

V dvajsetih letih se njun pogled na alpinizem ni spremenil, čeprav ne ve, ali je to prav ali ni. "Torej je bil pravi že od samega začetka," sem ga prekinil. "Izbrala sva svoj način plezanja," je nadaljeval Roman, "za katerega sem vedno poudarjal, da sicer ni pravi alpski stil, razen letos, ko nisva poznala gore, nisva imela fiksnih vrvi in stalnih taborov, ampak sva nosila šotor s seboj. Najin način imenujemo lahki stil." "Lahki?" "Ja, čeprav je moj nahrbtnik vedno težak," se nasmeje.

Kronologija vzponov

1998 – Nanga Parbat
1999 – Šiša Pangma
1999 – Čo Oju
2003 – Gašerbrum I
2003 – Gašerbrum II
2003 – Broad Peak
2004 – Lhotse
2006 – Daulagiri
2006 – K2
2007 – Everest
2008 – Manaslu
2014 – Kangčendzenga
2016 – Makalu
2017 – Anapurna

Med odločilnim vzponom proti vrhu Anapurne
Foto: Nives Meroi

"Niti v baznem taboru nimava kisika. Iz izkušenj veva, da se je treba umakniti prej, preden nastopijo težave." Če bi njuno doseganje osemtisočakov ponazorili z romanom, ki bi izhajal v nadaljevanjih, bi bila Anapurna štirinajsto in hkrati zadnje poglavje tega romana. Bosta zdaj začela novo zgodbo? "Upam, da bova s tem zaključenim krogom morda opaznejša, zanimivejša za kakšnega sponzorja," je rekel Roman. "Dvajset odstotkov stroškov za Anapurno so pokrili sponzorji, osemdeset jih morava midva. To je za naju ogromno denarja," je pojasnil in nadaljeval: "Če ne bo zunanje priliva, bo težko uresničiti načrte, ki jim pravim sanje. Na primer o severni steni Gašerbruma 1, ki je med najdražjimi odpravami, poleg tega je s Kitajci težko delati. Poljak Adam Bielecki je želel v severni steni Čo Oja potegniti novo smer. Vse pristojbine so že plačali, v bazo so poslali vso opremo, toda Kitajci jim niso hoteli izdati dovoljenja, ker so imeli v potnih listih pakistansko vizo iz prejšnjega leta." Če za G1 ne bosta zbrala dovolj denarja, ima ogledano lepo smer na sedemtisočak Tilicho, ki ima izhodišče v istem baznem taboru kot Anapurna. Letos jo je skoraj vsak dan opazoval.

Pravi ljudje za pravo ekipo

Z drugimi štirimi alpinisti se prej nista poznala. Prišli so vsak zase, dve navezi, deset dni za njima. Pravzaprav jih je bilo na istem dovoljenju sprva napisanih sedem. Sedmi je bil Norvežan Asvang Hakon z dvema šerpama. Helikopter mu je dostavil komplet tabor

na skoraj šest tisoč metrov. Potem je čakal, da bo kdo izgazil pot na hrib. Ker se to zaradi slabih razmer ni zgodilo, je po desetih dneh poklical helikopter in odpotoval.

Letos sta bila z Nives zgodnja, ker so zadnja leta na začetku sezone boljše razmere kot pozneje. Najprej sta šla na treking okoli Anapurne, šele nato v bazni tabor pod severno steno, v katerem sta bila sama. Nato sta prišla Španca, Jonatan García in Alberto Zerain. Tisti Zerain, ki je plezal na K2 avgusta 2008, ko je zaradi nesrečnega spleta okoliščin na gori umrlo enajst ljudi. Iz tretjega tabora je šel sam na vrh. Prehitel je vso kolono "alpinistov" iz komercialnih odprav, ki so, pripeti na fiksne vrvi, v dolgi vrsti čakali, da se bo kdo spredaj premaknil in bodo lahko nadaljevali z vzponom. O tej tragediji je irski režiser Nick Ryan posnel pretresljiv film z naslovom *Vrh* (*The Summit*, 2012). Zerain je kot vodnik spremljal Edurne Pasaban med njenim uspešnim pohodom na vse osemtisočake in s tem zelo dobro zaslužil. Za vsak dan v bazi je dobil dvesto petdeset ameriških dolarjev, poleg drugega, seveda. Za njima sta prišla mlada Čilenca, Juan Pablo Mohr in Sebastián Rojas Schmidt, oba prvič v Himalaji. Roman jima je takoj povedal, da sta izbrala "najboljšo" goro za prvo izkušnjo. Sta zelo dobra alpinista, preplezala sta številne smeri v Patagoniji, toda razpoke in seraki so jima bili španska vas. Vedno sta rinila kar naravnost navzgor. Bila sta zelo zagnana in polna navdušenja, kar naprej sta po malem vriskala. To je spodbudno delovalo tudi na preostale. Na začetku je vsaka

naveza poskušala po svoje, nato so ugotovili, da brez sodelovanja nimajo šans za vrh. V tistih razmerah so včasih naredili samo po petdeset višinskih metrov na uro. Še nikoli doslej se nista z nikomer tako dobro uje-la kot z njimi. Zanimivo, da so se letos vsi v bazo pri-peljali s helikopterjem, kajti peš se ni dalo priti zaradi snega in podora ceste. Roman misli, da agencije navi-jajo za helikopterje, ker je let iz Pokare cenejši od kla-sičnega transporta, manj težav je tudi z organizacijo.

Po Anapurni so še druge anapurne

Če bi se ponovno znašla na začetku, pred prvim osemtisočakom, bi kaj spremenila? Roman takoj pove, da je vse odvisno od denarja. Nove smeri je že omenil, ne ve pa, koliko časa bo še imel voljo za tako plezanje, ker je kar naporno. Lepo bi bilo začeti nov projekt, stranske vrhove osemtisočakov, ki jih je ena-inaidvajset ali dva-inaidvajset, ne ve točno. UIAA premi-šljuje, da bi stranskim vrhovom podelila uraden sta-tus. "Da bi imeli veljavo glavnega vrha?" sem vprašal. "Saj so. Poglej Jalung Kang, ki je po višini drugi vrh Kangčendzenge, Centralni vrh pa je kot neka dru-ga gora; to je tako, kot če bi šel pri nas na Mangart in Ponco, veljal pa bi samo Mangart. Srednji vrh Broad Peaka je samo trideset metrov nižji od glavnega." "In Lotse Šar ..." sem vskočil. "Tudi Anapurna ima tri vr-hove nad osem tisoč metri, ki so zelo oddaljeni med seboj ... pa Šiša Pangma," je še dodal. Ob tem sem se spomnil, da je Ed Viesturs v svoji knjigi *No Shortcuts to the Top (Ni bližnjic na vrh)* zapisal, da se je dvakrat povzpel na Šišo. Ker pri prvem vzponu ni bil prepričan, da je stal na pravem vrhu, je šel še enkrat. Hotel je opraviti pošteno, da mu ne bi kdo oponesel, da ni bil na vseh štirinajstih.

Roman je povedal, da želi Alberto Zerain, ko bo zbral vseh štirinajst osemtisočakov, začeti znova. "Ker je moj letnik, sem mu rekel, da ima še deset let," se je za-smejal. "Če bo delal po tri na leto, se bo izšlo," sem pri-pomnil. "Ja, saj ima veliko sponzorjev in dosti denarja. Nadaljeval bo delo Juanita Oirzabala, ki je začel dru-gi krog osemtisočakov, a je pred dvema letoma moral odnehati po dva-inaidvajsetih, ker je zbolel na pljučih. Z Anapurne so ga odpeljali s helikopterjem. Zerain je veliko plezal z njim, zato bo nadaljeval. Sponzorji se bodo samo preselili k njemu." A za Romana so bolj zanimivi stranski vrhovi kot ponavljanje že doseženih osemtisočakov.

Beseda je nanescala na knjige. Bo izšla tudi o Anapurni? Pravi, da bi jo Nives rada napisala. Vzpon nanjo jima je uspel v tretjem poskusu. Prvič sta jo poskusila pre-plezati po Daulagiriju leta 2006. Hotela sta se na hi-tro povzpeti še na Anapurno, a ko ju je odnesel plaz, sta odnehala. Tistega leta, ko je zbolel, 2009, sta bila namenjena v južno steno Anapurne. Vendar je bila zima tako suha, da niti do stene nista mogla priti, ker so bile razpoke preveč odprte. Če bi jih hotela prečiti, bi rabila lestve in tehnično opremo. Zato sta odšla na Kangčendzengo, kjer je nastopila Romanova bolezen. Pravi, da je imel srečo, da se ga ni lotila na Anapurni.

Rojen za višino

Ali je res, kar sem nekje prebral, namreč da ima Ro-man, ko se aklimatizira, v krvi enak odstotek kisika kot šerpe? "Res je. V baznem taboru smo delali po-skuse. Že po petih dneh sem imel enako vsebnost ki-sika v krvi kot šerpe. Nives sicer ni tako hitra, vendar je tudi njen odstotek višji, kot je običajno. Zaradi neke študije so naju testirali na univerzi. Sva precej trenira-na, nimava atletske konstrukcije, višino pa zelo dobro prenašava."

Na dan je prišel njegov vzdevek Medved. Pojasnil je, da ga Nives že dolgo tako kliče, ker ne govori veliko. Italijanski pisatelj, prevajalec in pesnik Erri de Luca je v svoji knjigi *Sulla traccia di Nives (Po sledih Nives)* o njej zapisal, da je tigrica visokih gora.

Sprejem doma

Iz Slovenije je dobil veliko čestitk od posameznikov, tudi takih, ki ne hodijo v gore. To je zanj najlepše in ga

V soboto, 10. junija 2017, so v Trstu v Avditoriju A Deželne-ga sedeža RAI premierno predstavili slovensko verzijo doku-mentarca "14 + 1" o Nives Meroi in Romanu Benetu režiserke in scenaristke Vide Valenčič v produkciji Slovenskega pro-grama RAI. V filmu nastopajo tudi alpinisti Reinhold Mess-ner, Silvo Karo in Peter Podgornik, novinar Erri De Luca, zdravnik Renato Fanin in Leila Meroi, Nivesina mlajša sestra.

zelo veseli. Poslušalci Vala 202 so ga izglasovali za ime tedna, čeprav v Sloveniji ni bil zelo znan. Do oddaje članka je prejel pismo ministra za Slovence v zamej-stvu in po svetu Gorazda Žmavca.

Ko sta se vrnila domov v Belo peč/Lagi di Fusine, je župan v Trbižu želel organizirati slovesnost. Ampak Roman ni hotel nič uradnega, kajti občina ju v dvaj-setih letih ni niti enkrat opazila, zdaj, ko sta se vrnila kot "zmagovalca", pa tudi ni treba, da funkcionarji pri-tečejo vkup, ju hvalijo in se pred volitvami fotografi-rajajo v njuni prisotnosti. "Politiki so bili zelo užaljeni, ker sva jih zavrnila. Pač pa so naju presenetili vaščani in prijatelji doma, ki so organizirali lep sprejem. Polo-vica je bila Slovencev, polovica Italijanov. Nekaj jih je prišlo celo iz Ljubljane. Ne vem, kje so izvedeli. Lepo je bilo tudi v Katmanduju. Vse nepalske osemtisoča-ke sva *delala* z isto agencijo, ki nama je pripravila lepo praznovanje."

Je zdaj ponosen, vesel? "Ja, seveda sem vesel," se za-smeje, "toda mislil sem, da bom bolj. Mogoče bo še prišlo za menoj, mogoče sva tokrat malo preveč tve-gala, zavest o tem je še vedno v meni."

V Himalajo sta vedno hodila z veseljem, kot na do-pust, zato želja ostaja. Pri njiju ni tako kot pri Edur-ne Pasaban in Gerlindi Kaltenbrunner, ki se po dose-ženih štirinajstih vrhovih nista več vrnila v Himalajo. Je promet v trgovini zdaj porastel? V smehu pove, da zdaj prihaja več Slovencev; nekateri iz *firbca*, drugi tudi kaj kupijo. ●

Priznanja

Priznanje je večpomenska beseda. Priznaš neko dejanje, drugo s priznanjem počastiš in še kaj bi lahko dodali. A k stvari!

Najprej Roman Benet in Nives Meroi, zakonski in alpinistični plezalski par. On zanimiv trbiški Slovenec, sicer italijanski državlján, a tudi posestniško z eno nogo tostran meje. Ves čas rahlo prisoten, predvsem po zaslugi Francija Savenca in njegovih »gora in ljudi«, a nikoli dovolj, da bi ga, pristnega Slovenca, vzeli za svojega. So bile krive meje, ki v glavah trajajo dlje od tistih uradnih? Njegovo nezanimanje za članstvo v PZS? Samorastnik, mogoče neodvisnik, neformalist? Kaki dve leti je, kar sem si preprosto rekel: »Roman Benet je Slovenec z največ osemstisočaki, prav dobro mu kaže tudi za zadnjega; kaj pa mi?« Vprašal sem naše alpiniste. Vprašal tudi »gospodarja« našega Olimpa, kako ravnajo z drugimi slovenskimi športniki z one strani meje. Beležimo njihove rezultate kot slovenske dosežke, čeprav so v uradnih statistikah italijanski (ali kaki drugi), je bil odgovor. Če je Slovenec in se ima za Slovenca, je pač Slovenec.

Navsezadnje je tako z izumitelji in drugimi strokovnjaki, tudi s prvo damo Amerike, torej ...? In ne nazadnje: že v knjigi *Himalaja in človek* (PZS, 1956) in v uradni dvojezični preglednici naših himalajskih odprav *Slovenci v Himalaji od 1954 do 2013* (PZS, 2013) je kot prvi slovenski himalajec naveden Dinko Bertonec, po sili razmer takrat le argentinski državlján in član njihove odprave na Daulagiri leta 1954. Ne preostane nam nič drugega, kot da Romana Beneta in njegovih štirinajst osemstisočakov priznamo, jih priprnemo na prsi Slovenije in ga primerno počastimo (kot smo Dinka Bertonec). Preberite knjigo Nives Meroi *Ne pustim te čakati* (Celjska Mohorjeva družba, 2016), knjigo o odrekanju, o trpljenju, solidarnosti, požrtvovalnosti, ljubezni in o brezmejnem zaupanju, ki presega vse osemstisočake! Da sta hkrati prvi zakonski par, ki je prišel na vse osemstisočake skupaj in povrh še brez dodatnega kisika, je le še dodatna

Severna stena
Kumbakarne (7710 m),
zadaj še nepreplezani
vzhodni vrh (7469 m)
s še nedotaknjeno
severno steno
Foto: Tone Škarja

vrednost. Oba si zaslužita naše priznanje, saj sta pri 14 × 8000 nedeljiva celota.

Zdaj še drugi del! Komaj je Tomo Česen začel javnosti predstavljati svoja vzpona v severni steni Kumbakarne (Džanu 1989) in južni steni Lotseja (1990), so mu tuji poznavalci pričeli postavljati vprašanja, na katera ni vedno enako odgovoril. Logično, da smo se mu Slovenci enotno postavili v bran, saj je šlo v plezalskem smislu za največja himalajska dosežka, ki sta morala vzbujati tudi zavist. Ko pa je Messner posebej zanj ustanovil nagrado, a jo po letu dni preklical, pa po razkritju ponarejenih posnetkov iz zgornjega dela Lotseja, se je kal dvoma preselila tudi v domače loge, sicer v primerjavi s tujino s skoraj dveletnim zamikom. Od takrat zadeva (afera) ni nikoli povsem potihnila. Slovence je razdelila na vernike in dvomljivce, tuji strokovnjaki pa so ves čas brskali in raziskovali naprej. Stičišče prvotnega slavljenja in poznejšega oporekanja je bila osrednja francoska alpinistična revija *Vertical*, katere uredništvo se je čutilo najbolj izigrano. Rusi, ki so v Lotseju potegnili svojo smer desno od Jugoslovanske 1981 in Česnove 1990, so ob dvoju predvsem trdili, da poleg dobrih treh kilometrov visoke stene v tako kratkem času ni mogel preplezati še petsto metrov dolgega in zelo delikatnega grebena do glavnega vrha in nazaj. Mnenjsko smo jih odpravili, da so oni pač zastareli »klasiki« in jim je moderni alpinizem še tuj. Kako je bilo to zmotno, se vidi iz poznejših ruskih uspehov v Himalaji. Japonci, ki so po dveh poskusih potegnili Jugoslovansko smer iz leta 1981 še za nadaljnjih tristo petdeset višinskih metrov do vršnega grebena, so se ključnemu mestu – »Česnovi stopnji« – izognili s stometrskim spustom v Rusko smer in po njej dosegli vršni greben (ki ga pa niso nadaljevali do glavnega vrha). Za ključno mesto v steni so menili, da ni preplezljivo, »vendar bi ga kak vrhunski plezalec mogoče le zmogel«. Zadnje, poldrugo leto trajajoče »forenzične« preiskave se je lotil Rodolphe Popier, alpinistični urednik *Verticala*, sodelavec več revij in sodelavec himalajske kronistke gospe Elizabeth Hawley. Prevod in original njegove raziskave je objavljen na spletni strani »Gore in ljudi«. Dokazal je, da so vse fotografije iz zgornjega dela sposojene in nekatere tudi predelane, vse iz spodnjega dela pa so bile posnete v področju med Lotse Šarom in Imdža Tsejem (Island Peak) največ do višine 6500 m, in nobena v »Česnovi smeri«. To sicer ni dokaz, da Česen ni preplezal Lotseja (isto velja za Kumbakarno), vendar je na eni strani tehtnice le njegova trditev, na drugi strani pa gora indicev (če uporabim forenziki strokovno primeren izraz) nasprotnega pomena. Da navsezadnje to »nikogar nič ne briga«, ne more veljati, saj sta bili obe odpravi reprezentančni in od PZS v celoti plačani. Njena rezultata sta bila svetovnega pomena, svetovnega pomena pa so tudi navedena razkritja. Menim, da bi bila za zdaj najboljša rešitev suspenz obeh dejanj, torej umaknitev iz uradne evidence slovenskih himalajskih dosežkov, vendar ohranitev v arhivih kot še nerešena zadeva. Da je

to sicer breme za avtorja smeri, je logično, da pa vseeno ni tako hudo, naj nam bo v oporo mnenje naše strokovnjakinje in članice mednarodne olimpijske komisije za nepravilnosti v športu (doping, goljufije) na vprašanje o tem, češ kako hudo je za športnika, ko mu po desetletju ali več uradno prekličejo rezultat in kolajne. Rekla je, da je to sicer res, da pa mu tistega, zaradi česar se je zavestno spustil v tveganje, to pa je takratni blišč slave in pripadajoče ugodnosti, nihče ne more več vzeti. Preklic zadeva le stroko, takratna publika pa je že zdavnaj drugje, pri drugih »zvezdah«. Imamo pa Slovenci srečo, da takrat – Lotse 1990 – še ni bilo *zlatih cepinov*. Prvo in po mojem mnenju doslej še najbolj zaslužno priznanje v obliki *zlatega cepina* sta prejela Marko Prezelj in Andrej Štremfelj za prvenstveno smer po južnem grebenu na Južno Kangčendzeno leta 1991. To je bil povsem čist vzpon na alpski način, spremljan od tal do vrha z daljnogledom in fotografsko v celoti dokumentiran. Naj končam z začetkom: Nives Meroi in Roman Benet sta svoj niz štirinajstih osemtisočakov začela leta 1998 z vzponom na Nanga Parbat in ga končala leta 2017 z Anapurno. Zaslužita si priznanje tudi slovenske planinske organizacije. ●

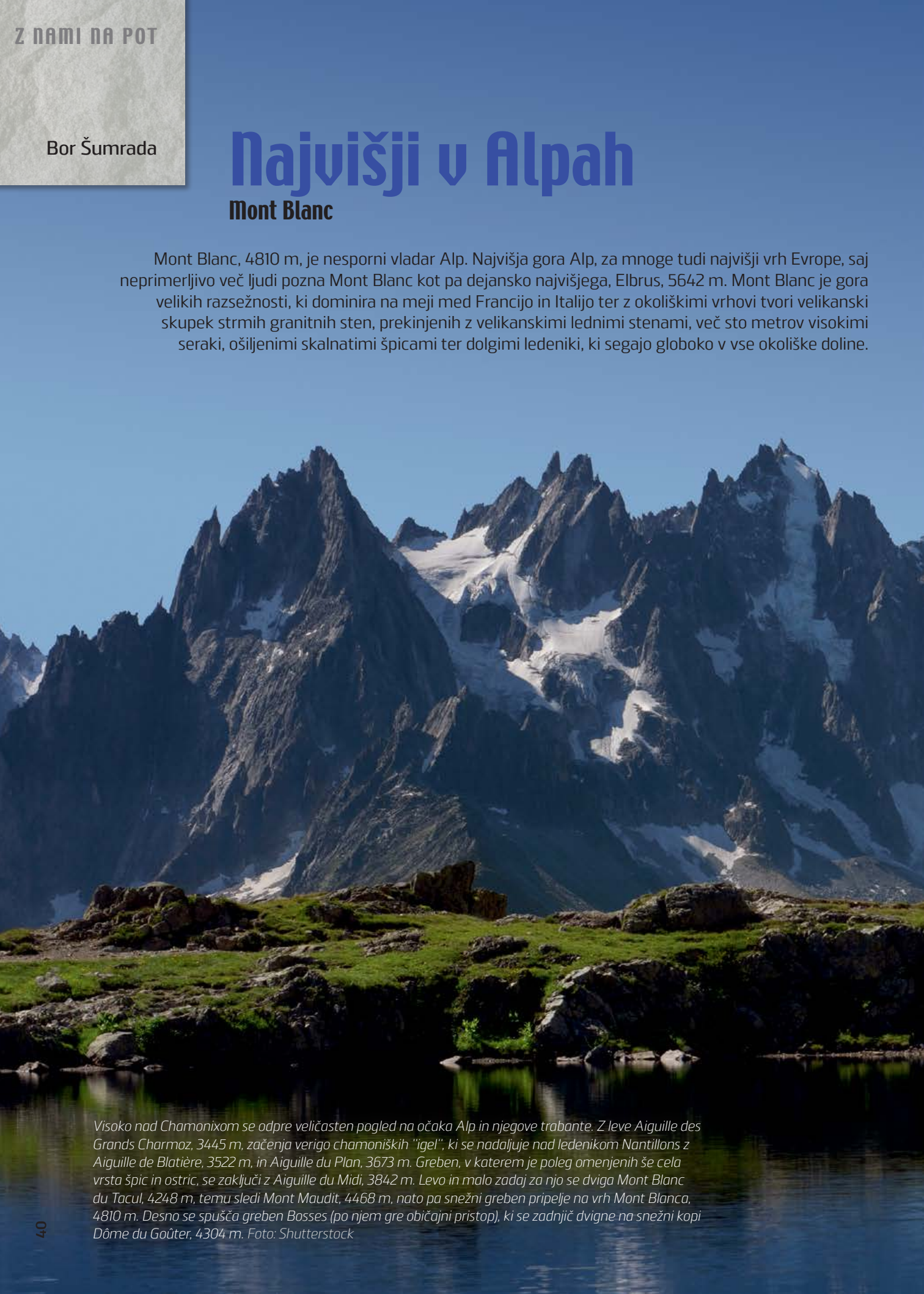
Kolumna izraža stališče avtorja in ne nujno tudi uredništva in Planinske zveze Slovenije.

*Lotse (8516 m)
z juga
Foto: Tone Škarja*

Najvišji v Alpah

Mont Blanc

Mont Blanc, 4810 m, je nesporni vladar Alp. Najvišja gora Alp, za mnoge tudi najvišji vrh Evrope, saj neprimerljivo več ljudi pozna Mont Blanc kot pa dejansko najvišjega, Elbrus, 5642 m. Mont Blanc je gora velikih razsežnosti, ki dominira na meji med Francijo in Italijo ter z okoliškimi vrhovi tvori velikanski skupek strmih granitnih sten, prekinjenih z velikanskimi lednimi stenami, več sto metrov visokimi seraki, ošiljenimi skalnatimi špicami ter dolgimi ledeniki, ki segajo globoko v vse okoliške doline.

Visoko nad Chamonixom se odpre veličasten pogled na očaka Alp in njegove trabante. Z leve Aiguille des Grands Charmoz, 3445 m, začinja verigo chamoniških "igel", ki se nadaljuje nad ledenikom Nantillons z Aiguille de Blatière, 3522 m, in Aiguille du Plan, 3673 m. Greben, v katerem je poleg omenjenih še cela vrsta špic in ostric, se zaključí z Aiguille du Midi, 3842 m. Levo in malo zadaj za njo se dviga Mont Blanc du Tacul, 4248 m, temu sledi Mont Maudit, 4468 m, nato pa snežni greben pripelje na vrh Mont Blanca, 4810 m. Desno se spušča greben Bosses (po njem gre običajni pristop), ki se zadnjič dvigne na snežni kopi Dôme du Goûter, 4304 m. Foto: Shutterstock

Verjetno ima vsak gornik, ki zahaja v visoke gore, vzpon na Mont Blanc nekje pri vrhu seznama želja. Če ne prej, pa zagotovo takrat, ko opazi veliko belo kuliso nad nižjimi okoliškimi vrhovi iz neposredne ali daljne okolice. Ravno po zgornjem delu, belo snežnem kopastem vrhu, je dobil ime Bela gora.

Skupina Mont Blanca in okolica

Mont Blanc z okolico tvori ogromno skupino gora, ki se razteza na velikem območju med globokimi dolinami Italije in Francije, med dolinama reke Arve na severozahodu, Val Veny na južni strani, dolino Ferret na južnovzhodni in vzhodni strani proti Švici z dolino Montjoie na zahodni strani.

Skupina Mont Blanca je ločena na dva dela, ki ju povezuje sedlo Col du Géant, 3365 m. Zahodni del skupine ima v svoji sredini Mont Blanc, ki je s svojim severnim pobočjem in nadaljevanjem ledenika Bossons ogromno območje ledu. Ledenik Bossons, ki se spušča z najvišjih pobočij Mont Blanca vse do nadmorske višine 1250 metrov, globoko proti mestecu Chamonixu, velja za najnižji ledenik v Alpah. Z vrha Mont Blanca na severno stran vse do Chamonixa višina pade za več kot 3800 metrov, kar povsem ustreza himalajskim razsežnostim. Severovzhodni del in greben Mont Blanca se nadaljujeta čez vrhove Mont Maudit, 4465 m, Mont Blanc du Tacul, 4248 m, vse do fotogenične skalne igle Aiguille du Midi, 3842 m. Če vrh Mont Blanca ni dostopen vsakomur, pa je vsem

dostopen vrh Aiguille du Midi, saj nas tja iz skoraj 3000 metrov nižjega Chamonixa potegne kabinska žičnica v nekaj deset minutah. Ob nenadnem dvigu višine moramo paziti le na izenačevanje pritiska, toplo obleko in ne prehitro gibanje zaradi spoštljive višine za večino ljudi. Od Aiguille du Midi se skalnati greben proti severovzhodu postopoma spusti v dolino, na grebenu pa je nešteto vrhov zaradi drznih oblik imenovanih Chamoniške igle. Zahodna stran Mont Blanca se z vrha nadaljuje po čudovitem snežnem grebenu čez snežno kopo Dôme du Goûter, 4304 m, vse do fotogeničnega snežnega vrha Aiguille de Bionnassay, 4052 m. Morda najočarljivejši in dih jemajoči strani Mont Blanca pa sta južna in vzhodna stran, koder stene, polne strmih skalnih stebrov, ogromnih serakov

ter razbitih ledenikov, prepadajo v prijaznejše zelene doline na italijanski strani. Vzhodni del skupine Mont Blanc ima večje število samostojnih znanih vrhov vse do višine 4200 metrov. Zgodovinsko in gorniško pomembni vrhovi spadajo s svojimi stenami med najbolj znane vrhove sveta: Grandes Jorasses, 4208 m, Aiguille Verte, 4122 m, Dent du Géant, 4013 m, so le najbolj znani izmed njih, ki se strmo dvigajo nad okoliškimi ledeniki: Mer de Glace, Argentière in Tour Glacier. Celotna skupina Mont Blanca ima enajst samostojnih vrhov, ki so višji od 4000 metrov, in še mnogo stranskih vrhov. Za zbiratelje vseh 82 štiritisočakov Alp so ravno vrhovi v skupini Mont Blanca med najteže dostopnimi, saj se s svojimi ošiljenimi granitnimi iglami in razbitimi ledeniki uspešno branijo obiskovalcev.

Sestop po lepem snežnem grebenu z Aiguille du Midi, 3842 m, globoko v dolini Arve se vidi del Chamonixa. Greben se nadaljuje z vrsto chamoniških "igel", čezenj pa sega pogled do ledenika Talèfre. Nad njim se z leve vrstijo Aiguille Verte, 4122 m, Les Droites, 4000 m, Les Courtes, 3856 m, in Aiguille de Triolet, 3767 m (malo nad njenim vrhom dominira v ozadju Mont Dolent, 3823 m). Greben se preko Aiguille de Talèfre, 3730 m, in Aiguille de Leschaux, 3759 m, priključi na mogočen čok Grandes Jorasses, 4208 m, z značilnim profilom znamenite severne stene. Tisti z dobrim vidom bodo v daljnem ozadju prelepe gorske pokrajine uzrli še osameli štiritisočak Grand Combin, ostrico nezgrešljivega Matterhorna in Monte Roso.

Foto: Shutterstock

Zgodovina vzponov

Prvi vzponi na Mont Blanc veljajo za pomemben korak pri razvoju gorništvu in začetkih alpinizma. Prva sta se na najvišjo točko Alp 8. avgusta 1786 povzpela Jacques Balmat in Michel-Gabriel Paccard. V več kot dvestoletnem osvajanju Mont Blanca velja omeniti še kar nekaj zgodovinsko pomembnih dogodkov. Leta 1808 se je na Mont Blanc povzpela prva ženska. Vsi vzponi so do takrat potekali čez ledenik Bossons in v zgornjemu delu po severovzhodnem pobočju v območju nevarnih serakov, kjer danes vzpon odsvetujemo zaradi objektivnih nevarnosti. Leta 1861 so se na vrh prvič povzpeli po današnjem običajnem pristopu čez Aiguille du Gouter. Običajni pristop z italijanske strani so prvič izvedli leta 1890.

Nadaljujejo se vzponi po pomembnejših grebenih in stenah. Prvo prečenje znanega grebena Peuterey so opravili leta 1893, leta 1901 so osvojili sosednji, tudi nič manj znani Brouillard z začetnim obvozom, direktno pa so ga preplezali nato leta 1911. Greben Innominata so preplezali leta 1919. V naslednjih letih so nastajale znane in klasične smeri Sentinelle Rouge, Major, Hruška, vsi Freneyjski stebri, Brouillardski stebri, severna stena Grand Pilier d'Angle in mnoge druge. V njegovih stenah so se dokazovale in udelejevale največje alpinistične legende od Walterja Bonattija, Chrisa Boningtona, Patricka Gabarouja do vseh sodobnih alpinistov našega časa.

Mont Blanc z okolico velja za alpinistično meko najvišje zvrsti, kjer so se poleg svetovnih alpinističnih legend kalili tudi vsi pomembnejši slovenski alpinisti. Že v šestdesetih letih so prve vzpone tam izvedli Stane Belak, Marjan Manfreda, Mitja Košir itd. Kasneje pri slovenskih alpinistih ni bilo zaznati veliko ponovitev najpomembnejših smeri, nekako od leta 1980 pa se je zanimanje povečalo, tako da večina znanih slovenskih alpinistov s pridom izkorišča potencial Mont Blanca in njegovih sten kot trening za resne in zahtevne himalajske podvige.

Informacije

Dostop: V Chamonix ali Courmayeur se pripeljemo po avtocesti Ljubljana–Nova Gorica–Benetke–Milano–Torino. Pri kraju Vicolungo zavijemo na avtocesto A26, ki pelje proti severu do predora Mont Blanc. Skozi Courmayeur pridemo v dolino Val Veny, sicer pa se skozi predor zapeljemo na francosko stran, v mondeno mestoce Chamonix.

Literatura:

Tomaž Vrhovec: *Najvišji vrhovi v Alpah*. PZS, 2005.
Richard Goedeke: *Vsi štiritisočaki Alp po običajnih smereh*. Sidarta, 2004.
Martin Moran: *The 4000m Peaks of the Alps. Selected climbs*. The Alpine Club, 2007.

Zemljevidi:

Chamonix–Mont Blanc, IGN 3630 OT, 1: 25.000.
St-Gervais–les-Bains, IGN 3531 ETR, 1: 25.000.
Mont Blanc. Monte Bianco, Kompass 85, 1: 50.000.

Še dolga pot je do vrha, ki se kopa v soncu ...
Na prednjem grebenu čepi Bivak Vallot.
Foto: Zdenka Mihelič

Info točka pod Kočo Tête Rousse, pri kateri vsakega gornika
povprašajo po rezervaciji prenočišča in preverijo, ali pozna
razmere in zahtevnost vzpona na Mont Blanc.
Foto: Zdenka Mihelič

Vzpon si olajšamo s pomočjo zobate železnice. Ta nas bo
prijeljala na Nid d'Aigle, 2372 metrov visoko.
Foto: Zdenka Mihelič

Chamonix

Chamonix velja za eno najbolj turističnih mest v Alpah, saj se mu lahko ob bok postavi le peščica drugih, npr. Cortina d'Ampezzo in Zermatt. Velja za prestolnico svetovnega alpinizma. Zanimivo je tudi v Chamonixu, tako kot v prej omenjenih mestih, opazovati popolnoma različne ljudi, ki se skupaj sprehajajo po ulicah ne glede na letni čas. Na eni strani so turistična mondenost in trgovine z najdražjimi blagovnimi znamkami, na drugi strani pa preznojeni in od sonca prežgani gorniki in alpinisti, ki po uspešnih vzponih posedajo v neštetihih lokalih in opazujejo granitne vrhove in bleščeče ledenike visoko nad mestom. V Chamonixu je poskrbljeno za nastanitev vseh vrst ljudi. Od hotelov, kjer gredo cene prenočišč do skrajnih meja, do povprečnih apartmajev in kampov na obrobju mesta. Chamonix živi od turizma in gorništvu. Pozimi sta glavna smučanje in tek na smučeh, poleti pa gorsko kolesarjenje in gorništvu. Globoko iz doline nas na različnih koncih mesta v višave na vse strani popeljejo žičnice, kar nam po eni strani olajša vzpone. Tega pa ne smemo podcenjevati, saj na tak način v manj kot uri iz živahnega in prijaznega Chamonixa prispemo visoko v osrčje Mont Blanca zelo majhni in izpostavljeni moči narave.

Kje, kdaj, kako

Največ obiska ima Mont Blanc v glavni poletni sezoni – od junija do septembra. Takrat se ob lepih dnevih na vrh vzpenja nekaj sto gornikov, kočje so nabito polne in za nočitev moramo rezervirati nekaj tednov ali mesecev prej. Pozimi je Mont Blanc deležen dosti manj obiska, pa še to so večinoma turni smučarji.

Po običajnih poteh večina gornikov pristopa na Mont Blanc s francoske strani, ali mimo Koče Gouter, ali čez ledenik Bossons, ali pa z zgornje postaje kabinske žičnice na Aiguille du Midi. Omeniti velja tudi izjemen pojav leta 2003, ko so bili običajni pristopi zaradi vročega poletja za nekaj tednov onemogočeni. Dostop do Koče Gouter je oviralo neprestano padajoče kamenje, prehoda čez ledenik Bossons in pobočji Mont Blanc du Tacul in Mont Maudit pa nista bila mogoča zaradi velikih, neprehodnih ledeniških razpok.

Večina gornikov se na Mont Blanc odpravi v spremstvu gorskega vodnika, kar je za manj izkušene vsekakor priporočljivo. Močno priporočam predhodno aklimatizacijo, saj je dolge razdalje in višinske metre laže ter predvsem varneje premagovati, če smo se predhodno na višino že navadili. Tudi končna izkušnja in doživetje bosta prijetnejša, saj se nam ne bo treba ves čas ukvarjati z bolečo glavo ali slabostjo zaradi višine. Prav tako moramo upoštevati navado zgodnjega vstajanja v kočah in zgodnje popoldanske prihode s ture zaradi morebitnega poslabšanja vremena oziroma zaradi večje izpostavljenosti objektivnim nevarnostim v toplem delu dneva. Pred vzponom moramo imeti urejeno zavarovanje v primeru reševanja, saj so v nasprotnem primeru stroški nepredstavljivo visoki. V lepih dnevih tako poleti kot pozimi bomo v gorah nad Chamonixom ves čas lahko slišali ali videli vsaj en helikopter, saj je gorska reševalna služba tukaj zelo učinkovita in v nenehni pripravljenosti. ●

Mont Blanc, 4810 m, običajni pristop mimo Koče Goûter

Mont
Blanc

Opisani pristop na Mont Blanc velja za najlažjega. V lepih sončnih dneh v glavni sezoni od junija do septembra lahko pričakujemo tudi do dvesto ljudi, ki bi se želeli povzpeti nanj. Če to odmislimo, potem je vzpon na najvišji vrh Alp čudovito doživetje. Pogledi z grebena Bosses so krasni; prepadne stene in pobočja, divji ledeniški svet, širni razgledi ...

Zahtevnost: Zahtevna ledeniška tura.

Tura je primerna za izkušene gornike z znanjem gibanja na ledenikih, v slabem vremenu in vidljivosti je orientacija otežena. Primerno moramo biti aklimatizirani. Previdni moramo biti pri prečenju velikega ozebnika pod Kočo Goûter. V visoki sezoni nam lahko nekaj preglavic povzroča tudi gneča, predvsem na vršnem grebenu.

Oprema: Običajna oprema za visokogorje, oprema za ledeniško navezavo, cepin, dereze.

Višinska razlika: Pribl. 2600 m

Izhodišče: Zgornja postaja zobate železnice Nid d'Aigle, 2336 m. Iz vasi-ce Les Houches, nekaj kilometrov iz

Nova Koča Goûter, v kateri lahko prespimo noč pred vzponom na Mont Blanc.

Foto: Zdenka Mihelič

Chamonixa, se s kabinsko žičnico odpeljemo do zgornje postaje ter od tam

z zobato železnico na izhodišče.
WGS84: N 45,858620°, E 6,798425°

Mont Blanc, 4810 m, čez ledenik Bossons

Mont
Blanc

Pred leti je bil to običajni pristop na Mont Blanc, zdaj ga večinoma uporabljamo v zgodnji sezoni, še bolj pa je spomladi priljubljen med turnimi smučarji. Zaradi razpokanosti ledenika Bossons in padajočih serakov je pot objektivno nevarna. Nekoliko varnejša je možnost vzpona po severnem grebenu Dôme du Goûter, ki je nekoliko daljša. Če nismo strogo vezani na isto izhodišče, za sestop priporočamo pot mimo Koče Goûter.

Zahtevnost: Zahtevna ledeniška tura.

Tura je primerna za izkušene gornike z znanjem gibanja na ledenikih, v slabem vremenu in vidljivosti je orientacija otežena. Primerno moramo biti aklimatizirani. Tura poteka po razbitem ledeniku, dalj časa smo izpostavljeni nevarnim serakom.

Oprema: Običajna oprema za visokogorje, oprema za ledeniško navezavo, cepin, dereze.

Višinska razlika: Pribl. 2600 m

Izhodišče: Srednja postaja kabinske žičnice na Aiguille du Midi, Plan de

Pristop na Mont Blanc po razbitem ledeniku Bossons je običajen tudi za turne smučarje.

Foto: Boris Strmšek

l'Aiguille, 2310 m. Do nje se pripeljemo s spodnje postaje v Chamonixu.
WGS84: N 45,900687°, E 6,884985°

Koče in bivak: Koča des Grands Mulets, 3051 m, telefon +33 (0)4 50 53 57 10, spletna stran <http://refugedesgrandsmulets.ffcam.fr/>, odprta od marca

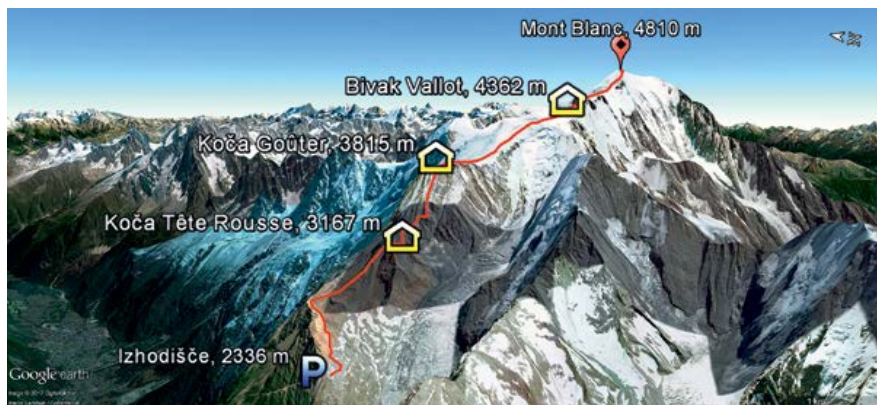
do konca septembra; Bivak Vallot, 4362 m, neoskrbovan; Koča Goûter, 3815 m, telefon +33 (0)4 50 54 40 93, spletna stran <http://refugedugouter.ffcam.fr>, odprta od konca maja do začetka oktobra; Koča Tête Rousse, 3167 m, telefon +33 (0)4 50 58 24 97,

Mont Blanc, 4810 m, običajni pristop mimo Koče Goûter

Mont
Blanc

PLANINSKI VESTNIK | julij - avgust 2017

Koči in bivak: Koča Tête Rouse, 3167 m, telefon +33 (0)4 50 58 24 97, spletna stran <http://refugeteterousse.ffcam.fr>, odprta od začetka junija do začetka oktobra; Koča Goûter, 3815 m, telefon +33 (0)4 50 54 40 93, spletna stran <http://refugedugouter.ffcam.fr>, odprta od konca maja do začetka oktobra, obvezna rezervacija; Bivak Vallot, 4362 m, neoskrbovan.

Časi: Izhodišče–Koča Goûter 5 h
Koča Goûter–Bivak Vallot 2 h
Bivak Vallot–Mont Blanc 2 h

Sestop 6–7 h
Skupaj 15–16 h

Sezona: Od junija do septembra
Vodnika: Tomaž Vrhovec: *Najvišji vrhovi v Alpah*. PZS, 2005; Richard Goedeke: *Vsi štiritisočaki Alp po običajnih smereh*. Sidarta, 2004.

Zemljevidi: *Chamonix-Mont Blanc*, IGN 3630 OT, 1 : 25.000; *St-Gervais-les-Bains*, IGN 3531 ETR, 1 : 25.000; *Mont Blanc. Monte Bianco*, Kompass 85, 1 : 50.000.

Vzpon: Z izhodišča Nid d'Aigle se

začnemo vzpenjati po dobro uhojeni poti ob skalnatem grebenu Les Rognes proti Koči Tête Rouse, 3167 m, ki pa se ji lahko izognemo ter nadaljujemo čez ledenik Tête Rouse proti temni skalnati steni Aiguille de Goûter. Za vzpon čez njo imamo dve možnosti; objektivno varnejši vzpon severno od velikega ozebnika, ki preseka steno na polovico, ali pa veliki ozebnik (Le Grand Couloir) prečimo (padajoče kamenje, stalni podori) in se povzpemo po rebro južno od ozebnika. Od Koče Goûter, 3815 m, vzpon nadaljujemo po ledeniškem svetu po severozahodnih pobočjih Dôme du Goûter, kjer nas dobra gaz pelje po najidealnejši smeri, izogibajoč se razpokam. Po dveh urah hoje od koče pridemo na vrh Dôme du Goûter (desno pot iz Italije), mi pa nadaljujemo proti Mont Blancu mimo Bivaka Vallot (levo pot čez ledenik Bossons). Od bivaka se po ozkem severozahodnem grebenu povzpemo vedno više do najvišje točke Alp.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Bor Šumrada

Mont Blanc, 4810 m, čez ledenik Bossons

Mont
Blanc

PLANINSKI VESTNIK | julij - avgust 2017

spletna stran <http://refugeteterousse.ffcam.fr>, odprta od začetka junija do začetka oktobra.

Časi: Srednja postaja–Koča Grand Mulets 3 h
Koča Grand Mulets–Bivak Vallot 4 h
Bivak Vallot–Mont Blanc 2 h
Sestop 6–7 h
Skupaj 15–16 h

Sezona: Od junija do septembra. Za turno smučanje od konca februarja do konca maja.

Vodnika: Tomaž Vrhovec: *Najvišji vrhovi v Alpah*. PZS, 2005; Richard Goedeke: *Vsi štiritisočaki Alp po običajnih smereh*. Sidarta, 2004.

Zemljevidi: *Chamonix-Mont Blanc*, IGN 3630 OT, 1 : 25.000; *St-Gervais-les-Bains*, IGN 3531 ETR, 1 : 25.000; *Mont Blanc. Monte Bianco*, Kompass 85, 1 : 50.000.

Vzpon: S srednje postaje kabinske žičnice na Plan de l'Aiguille, 2310 m, se odpravimo po poti proti Koči Grands

Mulets (oznake). Hodimo proti severozahodni steni Aiguille du Midi vse do izrazitega velikega ozebnika, kjer prečimo razbit ledenik Bossons proti skalnemu grebenu s Kočo Grands Mulets, 3051 m, ki jo dosežemo po lestvi. Od koče gremo v jugozahodni smeri čez ledeniški svet proti začetku skalnatega dela severnega grebena Dôme du Goûter. Tu imamo dve možnosti; lahko se dvignemo po strmem sneženem severnem grebenu Dôme du Goûter do stika s potjo mimo Koče Goûter v bližini Bivaka Vallot ali pa nadaljujemo po ledeniku Bossons. Pot po ledeniku Bossons nas vodi pod seraki lednega pobočja nad nami in čez labirint razpok pridemo na večji ledeniški plato Grand Plateau pod vršno kupolo Mont Blanca. Od tam proti zahodu dolgo prečimo do bližine Bivaka Vallot. Od tod se po severozahodnem grebenu povzpemo do razglednega vrha.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona. Zaradi ledenika Bossons je varnejši sestop mimo Koče Goûter.

Bor Šumrada

Mont Blanc, 4810 m, z Aiguille du Midi

Mont
Blanc

Pristop na Mont Blanc z Aiguille du Midi nam prihrani dobršen del višinske razlike, kar pa ne pomeni, da je enostaven. Veliko gornikov se za ta pristop odloči zaradi mamljivosti prečjenja gore, saj z Mont Blanca sestopimo po običajni poti mimo Koče Goûter. Pri prečanju priporočamo prenočiti vsaj enkrat, bodisi v Koči Goûter ali v Koči Cosmiques.

Zahtevnost: Zahtevna ledeniška tura.

Tura je primerna za izkušene gornike z znanjem gibanja na ledenikih, v slabem vremenu in vidljivosti je orientacija otežena. Primerno moramo biti aklimatizirani. Na pobočjih Mont Blanc du Tacula ter Mont Maudita se gibljemo v območju serakov in po strmih, velikokrat ledenih pobočjih.

Oprema: Običajna oprema za visokogorje, oprema za ledeniško navezavo, cepin, dereze.

Višinska razlika: Pribl. 1500 m v vzponu

Izhodišče: Zgornja postaja kabinske žičnice Aiguille du Midi, 3842 m. Do nje se pripeljemo s spodnje postaje v Chamonixu.

Izpostavljen vzhodni greben Aiguille du Midi, po katerem se od zgornje postaje žičnice Aiguille du Midi (3842 m) spustimo na široko sedlo Col du Midi.

Foto: Zdenka Mihelič

WGS84: N 45,878946°, E 6,888023°

Koče in bivak: Koča Cosmiques, 3613 m, telefon +33 (0)4 50 54 40 16, spletna stran www.refuges-montagne.info/fr/refuge-cosmiques.php, odprta od februarja do oktobra; Koča

Tête Rousse, 3167 m, telefon +33 (0)4 50 58 24 97, spletna stran <http://refugeteterousse.ffcam.fr>, odprta od začetka junija do začetka oktobra; Koča Goûter, 3815 m, telefon +33 (0)4 50 54 40 93, spletna stran <http://>

PLANINSKI VESTNIK | julij - avgust 2017

Mont Blanc, 4810 m, od Koče Gonella

Mont
Blanc

Najlažji pristop z italijanske smeri je v primerjavi z izhodišči na francoski strani dosti manj obiskan. Vzpon je dolg, težave nam lahko ob odsotnosti sledov predhodnikov povzročita razbit ledenik Dôme. Vseeno nam bo pristop z italijanske strani dolgo ostal v spominu, saj morda gneča na francoski strani nekoliko razvrednoti samo resnost vzpona na vrh. Pristop iz Italije priporočamo kot naslednjega za vzpon na Mont Blanc.

Zahtevnost: Zahtevna ledeniška tura.

Tura je primerna za izkušene gornike z znanjem gibanja na ledenikih, v slabem vremenu in vidljivosti je orientacija otežena. Primerno moramo biti aklimatizirani. Pristop je tehnično nekoliko zahtevnejši od pristopov na francoski strani, tudi z večjo višinsko razliko.

Oprema: Običajna oprema za visokogorje, oprema za ledeniško navezavo, cepin, dereze.

Višinska razlika: Pribl. 3100 m

Izhodišče: Cantina della Visaille v dolini

Mont Blanc du Tacul, Mont Maudit, Mont Blanc in Dôme du Goûter (skrajno desno), kjer se običajni poti iz Francije pridruži pristop iz italijanske strani, iz doline Veny.

Foto: Jurij Hladnik

Veny, 1653 m. Do sem se pripeljemo iz Courmayeura.

WGS84: N 45,785286°, E 6,899453°

Koča in bivak: Koča Gonella, 3071 m, telefon +39 0165 88 51 01, +39 347 257 45 36, +39 340 406 56 72, spletna

PLANINSKI VESTNIK | julij - avgust 2017

Mont Blanc, 4810 m, z Aiguille du Midi

Mont
Blanc

PLANINSKI VESTNIK | julij - avgust 2017

prenočimo in naslednji dan zgodaj nadaljujemo vzpon. S kočice se spustimo na sedlo Col du Midi, 3532 m, od tod nadaljujemo v sprva blagem vzponu, nato pa po vedno strmejšem ledeniškem pobočju mimo številnih serakov in ledeniških razpok. Ko pridemo na višino približno 4000 metrov, se navzgor odcepi pot na Mont Blanc du Tacul, 4248 m, mi pa nadaljujemo prečno čez ledeniški plato proti steni ter krajni zevi Mont Maudita, 4465 m. Premagamo strmo ledeno pobočje in pridemo na sedlo Col du Mont Maudit, 4354 m, v severozahodnem grebenu Mont Maudita. Od tod se lahko povzpemo tudi na sam vrh Mont Maudita, sicer pa prečimo naprej proti vršni kupoli Mont Blanca do sedla Brenva, Col della Brenva, 4303 m. Od tod nas čaka tehnično dokaj lahek, vendar dolg vzpon po snežno-lednem pobočju do najvišje točke Alp.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona. Lahko pa prečimo goro in sestopimo mimo Koče Goûter.

Bor Šumrada

refugedugouter.ffcam.fr, odprta od konca maja do začetka oktobra, obvezna rezervacija; Bivak Vallot, 4362 m, neoskrbovan.

Časi: Zgornja postaja žičnice–Koča Cosmiques 1 h

Koča Cosmiques–Mont Maudit 3–4 h

Mont Maudit–Mont Blanc 2–3 h

Sestop 6–7 h

Skupaj 12–15 h

Sezona: Od junija do septembra

Vodnika: Tomaž Vrhovec: *Najvišji vrhovi v Alpah*. PZS, 2005; Richard Goedeke:

Vsi štiritisočaki Alp po običajnih smereh. Sidarta, 2004.

Zemljevidi: *Chamonix–Mont Blanc*, IGN 3630 OT, 1 : 25.000; *St-Gervais-les-Bains*, IGN 3531 ETR, 1 : 25.000; *Mont Blanc. Monte Bianco*, Kompass 85, 1 : 50.000.

Vzpon: Z izhodišča sestopimo po izpostavljenem in strmem grebenu na ledenik Vallée Blanche, nato pa prečimo ledenik pod steno Aiguille du Midi do Koče Cosmiques, 3613 m, na skalni vzpetini v bližini. Tu po navadi

Mont Blanc, 4810 m, od Koče Gonella

Mont
Blanc

PLANINSKI VESTNIK | julij - avgust 2017

Gonella, 3071 m. Zelo zgodaj zjutraj oziroma ponoči naslednjega dne nadaljujemo vzpon direktno po ledeniku Ghiacciaio del Dôme. Če imamo na ledeniku predhodno gaz, ji sledimo, sicer pa bomo morali sami iskati najboljše prehode čez ledeniške razpoke. Po približno treh urah pridemo do sedla Col de Aiguilles Grises, 3809 m, od koder se z vzponom po grebenu ali prečnjem pod grebenom dvignemo na Calotte des Aiguilles Grises, 3826 m. Od tod proti severu sledimo grebenu, kjer nam pot prekinjajo skalni skoki in strmi snežni greben, dokler ne pridemo do naslednje točke, rame grebena Bionnassay, 4003 m. Od tod sledimo z opastmi okrašenemu grebenu naprej do naslednje rame, 4153 m, in nato do vršne kupole Dôme du Goûter, 4303 m. Tu se priključimo množici gornikov. Čaka nas še vzpon mimo Bivaka Vallot, 4362 m, in po severozahodnem grebenu do najvišje točke.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Bor Šumrada

stran www.rifugiogonella.com, odprta predvidoma od marca do oktobra; Bivak Vallot, 4362 m, neoskrbovan.

Časi: Izhodišče–Koča Gonella 4–5 h

Koča Gonella–Dôme du Goûter 2–3 h

Dôme du Goûter–Mont Blanc 2 h

Sestop 7–8 h

Skupaj 15–18 h

Sezona: Od junija do septembra

Vodnika: Tomaž Vrhovec: *Najvišji vrhovi v Alpah*. PZS, 2005; Richard Goedeke: *Vsi štiritisočaki Alp po običajnih*

smereh. Sidarta, 2004.

Zemljevidi: *Chamonix–Mont Blanc*, IGN 3630 OT, 1 : 25.000; *St-Gervais-les-Bains*, IGN 3531 ETR, 1 : 25.000; *Mont Blanc. Monte Bianco*, Kompass 85, 1 : 50.000.

Vzpon: Z izhodišča v dolini Vény sledimo poti po veliki moreni na ledenik Ghiacciaio del Miage. Po njem nadaljujemo do vznožja najnižjih skal Aiguilles Grises in od tam nadaljujemo čez kopno in snežno pobočje do Koče

Skuta je tretja najvišja gora Kamniško-Savinjskih Alp in v primerjavi z višjima Kočno in Grintovcem tudi precej odmaknjena. Ker so pristopi nanjo dolgi in naporni, nanjo najhitreje in najlaže pristopamo z obširne kraške planote, polne vrtač – z Velikih podov. Na planoti stoji novejši, moderno oblikovan Bivak Pavleta Kemperla, ki ponuja prijazno prenočevanje pred vzponom na vrh ali po njem. Ob obisku Skute s te strani se lahko povzpnejo še na bližnjo Štruco, ki je lahko dostopna po razbitem skalnem svetu neposredno z označene poti.

Zahtevnost: Zahtevna označena pot. Tura spada med napornejše ture v Kamniško-Savinjskih Alpah, saj moramo premagati skoraj 1800 višinskih metrov razlike. Težja mesta so solidno zavarovana z jeklenicami in klini, večči moramo biti gibanja po strmem in izpostavljenem pobočju. V zgodnjem poletju je po vršnem grebenu in v kotlu pod vrhom lahko snežišče, zato priporočamo cepin in dereze.

Oprema: Običajna oprema za

Pohlevna stran Skute, obrnjena proti Štruci in Velikim podom. Smerokaz nas sicer usmerja do nekaj metrov oddaljene vode, a poleti na njo zaradi suše ne moremo ravno računati ...

Foto: Zdenka Mihelič

visokogorje, čelada, samovarovalni komplet za neizkušene. V zgodnjem poletju cepin in dereze.

Višina izhodišča: 900 m

Višinska razlika: Pribl. 1800 m

Izhodišče: V Koncu pri spodnji postaji tovarne žičnice na Kokrsko sedlo, 900 m. Z avtomobilom se lahko zapeljemo mimo Doma v Kamniški Bistrici, vendar pazljivo v zgornjem delu ceste,

Na Skuto lahko pristopimo tudi po tehnično zahtevnejši poti, ki vodi čez vzhodno steno Skute. Najdirektniji pristop do vznožja vzhodne stene vodi čez Žmavcarje, po obširnem pobočju med Velikim grebenom na zahodu, proti vzhodu pa pobočje prepada v Kotliški graben pod zahodno steno Brane. Pot čez Žmavcarje je sicer neoznačena, vendar dobro uhojena. Med turo se bomo ustavili pri novem Bivaku pod Skuto, ki nam ponuja udobno zavetišče ob čudovitih razgledih.

Zahtevnost: Zahtevna neoznačena pot (čez Žmavcarje) in zelo zahtevna označena pot. Tura spada med zahtevnejše in napornejše pristope. Pot do Bivaka pod Skuto je neoznačena, vendar dobro uhojena, čeprav kar strma. Zavarovana pot je solidno zavarovana z jeklenicami in klini, biti pa moramo večči gibanja po strmem in izpostavljenem pobočju. V zgodnjem poletju moramo biti previdni na morebitnih snežiščih.

Oprema: Običajna oprema za visokogorje, čelada, samovarovalni komplet

Nad gredino v vzhodni steni Skute pot vodi po zavarovanem grebenu.

Foto: Zdenka Mihelič

za neizkušene. V zgodnjem poletju cepin in dereze.

Višina izhodišča: 900 m

Višinska razlika: Pribl. 1800 m

Izhodišče: V Koncu pri spodnji postaji

tovarne žičnice na Kokrsko sedlo, 900 m. Z avtomobilom se lahko zapeljemo mimo Doma v Kamniški Bistrici, vendar pazljivo v zgornjem delu ceste, saj je dostikrat v slabem stanju.

Skuta, 2532 m, čez Kokrsko sedlo

Kamniško-Savinjske Alpe

P L A N I N S K I V E S T N I K I | julij - avgust 2017

saj je dostikrat v slabem stanju.
WGS84: N 46,342342°, E 14,568047°

Koča in bivak: Cojzova koča na Kokrskem sedlu, 1793 m, telefon 051 635 549; Bivak Pavleta Kemperla pod Grintovcem, 2100 m.

Časi: V Koncu–Kokrsko sedlo 2.30 h
Kokrsko sedlo–bivak Pavleta Kemperla 1 h
Bivak Pavleta Kemperla–Skuta 2 h
Sestop 3–4 h
Skupaj 8.30–9.30 h

Sezona: Od junija do konca oktobra

Vodnik: Vladimir Habjan, Jože Drab, Andraž Poljanec, Andrej Stritar: *Kamniško-Savinjske Alpe*. PZS, 2004.

Zemljevidi: Grintovci, PZS, 1: 25.000; *Kamniško-Savinjske Alpe*, Sidarta, 1: 25.000; *Kamniško-Savinjske Alpe*, PZS, 1: 50.000.

Vzpon: Z izhodišča se odpravimo po označeni poti proti Kokrskemu sedlu sprva skozi položen, nato pa vedno strmejši gozd. Ko pridemo iz gozda, se do sedla povzpemo po desni strani zagrščene doline. Ker je pot strma,

si lahko oddahnemo pri Cojzovi koči, 1793 m. Od tod se odpravimo za oznakami za Skuto proti severu. Po krajšem vzponu pri razpotju zavijemo desno in se skozi markantno škrbino Mala vratca, 1970 m, počasi začnemo spuščati na prostrana pobočja Velikih podov. Na strmem odseku nam pomaga nekaj varoval. Čaka nas prečenje obsežnih podov proti Skuti. Kmalu dosežemo Bivak pod Grintovcem, 2100 m, od koder sledimo oznakam za Skuto (desno Kamniško sedlo, 1876 m). Više na razpotju (naravnost Mlinarsko sedlo, 2334 m) nadaljujemo desno pod južno steno Dolgega hrbta proti Štruci, vedno više do vznožja kratke skalne stopnje. Po lažjem poplezavanju pridemo na glavni greben (levo Dolgi hrbet, 2473 m). Nadaljujemo v desno na vzhod proti Skuti (vmes lahko "skočimo" še na Štruco, 2473 m), katere vrh dosežemo v zmernem vzponu po prečenju manjše kotanje.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

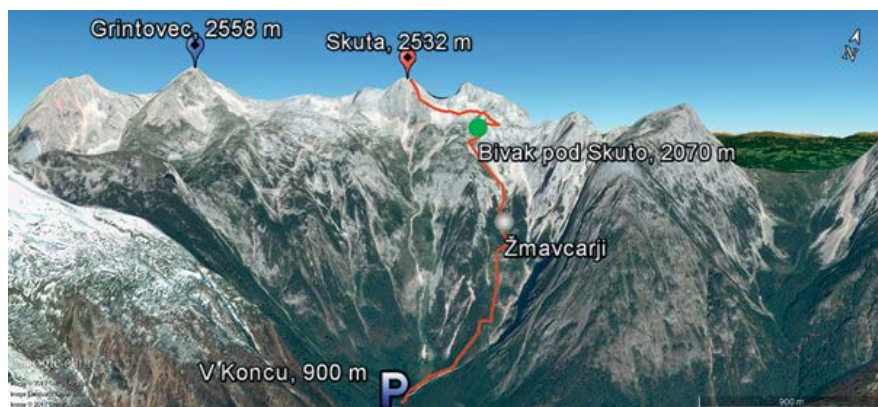
Bor Šumrada

Skuta, 2532 m, čez Žmavcarje

Kamniško-Savinjske Alpe

P L A N I N S K I V E S T N I K I | julij - avgust 2017

WGS84: N 46,342342°, E 14,568047°

Bivak: Bivak pod Skuto, 2070 m

Časi: V Koncu–Bivak pod Skuto 3 h
Bivak pod Skuto–Skuta 2 h
Sestop 3–4 h
Skupaj 8–9 h

Sezona: Od junija do konca oktobra

Vodnik: Vladimir Habjan, Jože Drab, Andraž Poljanec, Andrej Stritar: *Kamniško-Savinjske Alpe*. PZS, 2004.

Zemljevidi: *Grintovci*, PZS, 1: 25.000; *Kamniško-Savinjske Alpe*, Sidarta, 1: 25.000; *Kamniško-Savinjske Alpe*,

PZS, 1: 50.000.

Vzpon: Od parkirišča pri tovorni žičnici nadaljujemo po slabem kolovozu vse do večjega balvana ob poti na desni, kjer zapustimo kolovoz in sledimo sprva slabši stezici. Ta kmalu postane dobro uhojena in se v ostrih okljukih vzpenja strmo po gozdu. Nekaj mest je zavarovanih z jeklenico. Više pridemo na neizržit greben, kjer skozi gozd že vidimo razglede proti Turški gori in Brani. Steza nas privede na spodnje pobočje Žmavcarjev, kjer

po strmih travah nadaljujemo vzpon (vmes nekaj varoval). Više se vzpenjamo po zagrščnem svetu. Že visoko na pobočjih Žmavcarjev v bližini južne stene Turske gore na levem travnatem pobočju sledimo slabše vidni stezici in kmalu na naši desni strani opazimo Bivak pod Skuto, 2070 m. Od bivaka proti severu sledimo stezici, ki nas v slabe pol ure pripelje na označeno pot Kokrsko sedlo–Kamniško sedlo. Nadaljujemo desno proti Kamniškemu sedlu, vendar ne za dolgo, saj kmalu na razpotju zavijemo levo za Skuto ter sledimo poti direktno na vzhodno pobočje Skute. Pot nas pripelje na melišče pod steno Skute, od koder vstopimo v vzhodno steno Skute. Pri vzponu so nam v pomoč varovala, ki nas čez strm in ponekod razbit svet pripeljejo vse do vrha Skute.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Lahko sestopimo po prejšnjem opisu do Kokrskega sedla in naprej do izhodišča.

Bor Šumrada

Kranjska, 2453 m, Koroška, 2433 m, Štajerska, 2374 m, in Mala Rinka, 2289 m, skozi Turski žleb

Kamniško-Savinjske Alpe

V glavnem grebenu Kamniško-Savinjskih Alp je skupina samostojnih vrhov Rink: Kranjska, Koroška ali Križ, Štajerska in Mala Rinka. Kljub višini in veličastnim severnim stenam so nekoliko zapostavljene zaradi mogočnejše in bolj obiskane sosede Skute. Tu bomo predstavili pristop z Okrešlja skozi Turski žleb. Pri začetnem delu vzpona bomo v severnih stenah Rink z dokaj solidno skalo opazili polno plezalcev. Vzpon po mrzlem in temačnem Turskem žlebu pa je tudi svojevrstno doživetje.

Zahtevnost: Zelo zahtevna označena pot. Tura spada med zahtevnejše in je primerna za izkušene gornike, za manj izkušene priporočamo varovanje z vrvjo na zavarovanem delu. V zgodnji sezoni moramo biti previdni na morebitnih snežiščih. Zaradi padajočega kamenja je čelada v Turskem žlebu obvezna.

Oprema: Običajna oprema za visokogorje, čelada, samovarovalni komplet za neizkušene. V zgodnjem poletju cepin in dereze.

Višinska razlika: Pribl. 1600 m

Pot skozi Turski žleb je dobro zavarovana.

Foto: Oton Naglost

Izhodišče: Zadnje parkirišče v Logarski dolini pod slapom Rinka, 1000 m.

WGS84: N 46,369972°, E 14,598712°

Koča: Frischaufov dom na Okrešlju,

Koroška Rinka ali Križ

2433 m, po severnem grebenu

Kamniško-Savinjske Alpe

Od vseh Rink ima Koroška Rinka ali Križ največ planinskega obiska. Razlog je, da nanjo vodita dve označeni poti z različnih koncev, kar pomeni večjo raznolikost in možnost prečenja in krožnih tur. Koroška Rinka kot samostojen cilj ponuja vse, kar si želimo od dolge visokogorske ture; visoke gore, lepe razglede, celodnevno turo, zahtevnost in planinsko kočo ob poti za malico in počitek. Pot z Jezerskega do Kranjske koče je zahtevna, od koče do vznožja stene Koroške Rinke pa bomo uživali ob pogledu na mogočna severna ostenja Grintovcev ter pogledovali v temačno krnico pod Skuto, kjer so ostanki enega redkih ledenikov v naših gorah.

Zahtevnost: Zelo zahtevna označena pot. Tura spada med zahtevnejše in je primerna za izkušene gornike, za manj izkušene priporočamo varovanje z vrvjo. V zgodnjem poletju moramo biti previdni na morebitnih snežiščih.

Oprema: Običajna oprema za visokogorje, čelada, samovarovalni komplet za neizkušene. V zgodnjem poletju

Zavarovana pot po severnem grebenu na Koroško Rinko ali Križ

Foto: Oton Naglost

cepin in dereze.

Višinska razlika: Pribl. 1450 m

Izhodišče: Pri spodnji postaji tovarne

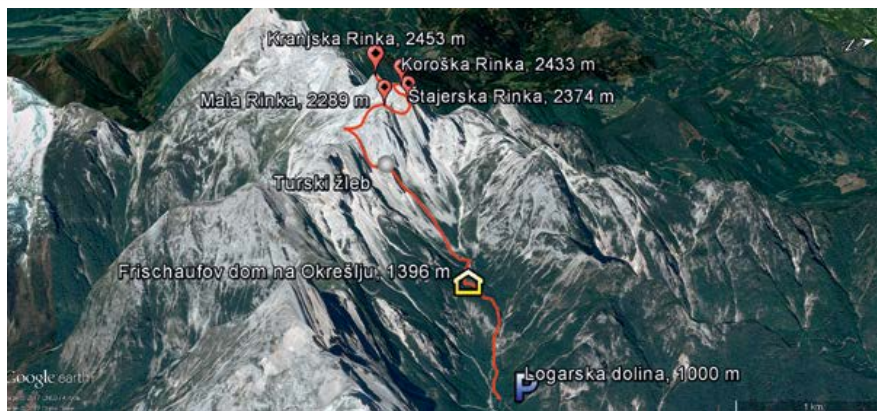
žičnice na Češko kočo, 1000 m. Do tja se pripeljemo z Jezerskega mimo Planšarskega jezera.

Kranjska, 2453 m, Koroška, 2433 m, Štajerska, 2374 m, in Mala Rinka, 2289 m, skozi Turski žleb

Kamniško-Savinjske Alpe

PLANINSKI VESTNIK | julij - avgust 2017

desni strani žleba do začetka varoval. Zavarovana pot vodi sprva strmo po steni, v pomoč so nam številna varovala, nato se proti koncu strmina do zadnjih varoval nekoliko umiri. Čaka nas še nekaj vzpenjanja po strmem grušču do ozkega prehoda v škrbino na vrhu Turskega žleba. Odpre se nam pogled na obširne Male pode. S škrbine sledimo označeni poti za Koroško Rinko, ki pa jo kmalu zapustimo in se po laže prehodnem brezpotju na desni strani povzpemo na široki vrh Male Rinke, 2289 m. Z vrha nadaljujemo po slabši stezici ali brezpotju do dobro vidne piramide Štajerske Rinke, 2374 m. Z vrha Štajerske Rinke sestopimo nazaj do označene poti, ki pride v bližino sedla med Malo in Štajersko Rinko. Sledimo ji proti preostalima vrhovoma Rink. Pridemo na razpotje, kjer levo vodi pot na Kranjsko Rinko, 2453 m, in desno na Koroško Rinko, 2433 m. Oba vrhova dosežemo po skalnato-gruščnatem svetu.

1396 m, telefon 041 380 177.

Časi: Slap Rinka-Okrešelj 1 h
Okrešelj-vrh Turskega žleba 2 h
Vrh Turskega žleba-Rinke 1.30 h
Sestop 3 h
Skupaj 7.30 h

Sezona: Od junija do konca oktobra

Vodnika: Vladimir Habjan, Jože Drab, Andraž Poljanec, Andrej Stritar: *Kamniško-Savinjske Alpe*. PZS, 2004; Andrej Stritar: *Kamniško-Savinjske Alpe*. Sidarta, 2003.

Zemljevidi: *Grintovci*, PZS, 1: 25.000;

Kamniško-Savinjske Alpe, Sidarta, 1: 25.000; *Kamniško-Savinjske Alpe*, PZS, 1: 50.000.

Vzpon: S parkirišča sledimo oznakam mimo slapa Rinka vse do Frischaufovega doma na Okrešlju, 1396 m. Od tam sledimo oznakam proti Savinjskemu sedlu, ki nas pripeljejo čez razgledne travnike skozi gozd do razpotja, kjer zavijemo levo za Turski žleb. Pot se v okljukih vzpenja po pobočju pod Turskim žlebom vse do temačnega vhoda in višje po strmem grušču na

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Bor Šumrada

Koroška Rinka ali Križ,

2433 m, po severnem grebenu

Kamniško-Savinjske Alpe

PLANINSKI VESTNIK | julij - avgust 2017

nadaljujemo do drugega (desno Češka kočča). Od tod gremo po označeni poti proti Žrelo, široki grapi, ki je v zgornjem delu ozka in strma ter zavarovana. Pazimo na padajoče kamenje. Z zahtevnega terena pridemo na travnato pobočje, po katerem v okljukih pridemo do Kranjske kočče na Ledinah, 1700 m.

Od kočče sledimo oznakam proti Ledinskemu vrhu in Savinjskemu sedlu. Na prvem razpotju se držimo desne. Pot nas čez nekaj strmih odstavkov pripelje na obširna pobočja Ledinskega vrha in nato se v okljukih dvignemo do Jezerskega sedla, 2034 m. Malo pred njim zavijemo desno proti Koroški Rinki. Vzpemo se čez strmo melišče (vmes z leve pot iz Logarske doline). Mimo naravnega okna se začnemo strmo vzpenjati ob varovalih po severnem grebenu, izmenoma po zahodni in vzhodni strani grebena, vse do razglednega vrha.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Bor Šumrada

WGS84: N 46,376070°, E 14,537804°

Kočča: Kranjska kočča na Ledinah, 1700 m, telefon 031 309 600

Časi: Ravenska Kočna-Ledine 2 h
Ledine-Koroška Rinka 2.15 h
Sestop 3 h
Skupaj 7-7.30 h

Sezona: Od junija do konca oktobra

Vodnik: Vladimir Habjan, Jože Drab, Andraž Poljanec, Andrej Stritar: *Kamniško-Savinjske Alpe*. PZS, 2004.

Zemljevidi: *Grintovci*, PZS, 1: 25.000; *Kamniško-Savinjske Alpe*, Sidarta,

1: 25.000; *Kamniško-Savinjske Alpe*, PZS, 1: 50.000.

Vzpon: S parkirišča v bližini tovarne žičnice sledimo oznakam za Kranjsko koččo na Ledinah po poti skozi Žrelo. Seveda si je turo mogoče popestriti tudi z vzponom po zahtevnejši Slovenski poti do kočče. Nekaj časa hodimo skozi gozd, nato pa skozi redko ruševje in kasneje po melišču vse do zatrepne doline pod temačno severno steno Dolgega hrbta in Skute. Na prvem odcepu lahko sledimo Slovenski poti, mi

Venček petih vrhov

Skuta in Rinke

Bor Šumrada

Skuta, 2532 m, in štirje vrhovi Rink (Kranjska Rinka, 2453 m, Koroška Rinka ali Križ, 2433 m, Štajerska Rinka, 2374 m, in Mala Rinka, 2289 m) tvorijo skupino gora v osrednjem delu glavnega grebena Kamniško-Savinjskih Alp. Skuta je tretja najvišja gora v Kamniško-Savinjskih Alpah, medtem ko skupina Rink prav tako spada med višje vrhove skupine.

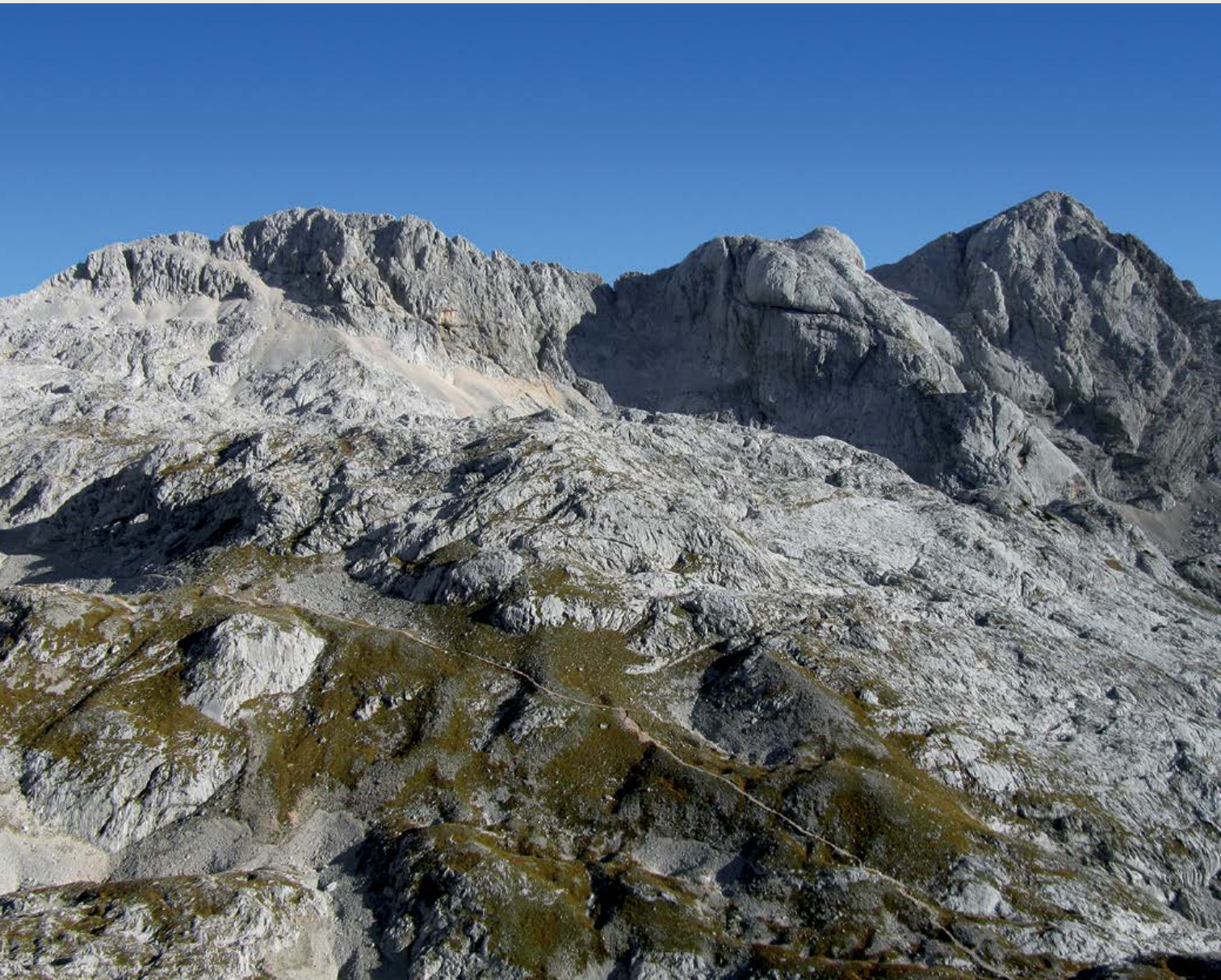
Geografski pregled območja

Omenjeni vrhovi se s svojimi stenami in pobočji spuščajo v tri glavne okoliške doline in z vsake strani so videti mogočni.

Iz doline Kamniške Bistrice na južni strani sicer vidimo samo Skuto, medtem ko so Rinke s te strani nekoliko pomaknjene nazaj, tako da vrhov z dna doline

ne vidimo. Pomembnejše geografske in orientacijske točke z južne strani so obširni Veliki podi na jugozahodni strani Skute, kjer stoji Bivak pod Grintovcem, 2100 m, in čez njih poteka najlažji vzpon na Skuto. Veliki podi se niže na južnem robu strmo spuščajo v dolino Kamniške Bistrice, raznolika pobočja pa zajamejo globoke grabe Hudi graben, Mali Hudi graben ter

*Veliki podi, Dolgi hrbet, Štruca in Skuta z Dolgih sten
Foto: Matevž Vučer*

Gamsov skret, velja pa omeniti tudi markantno južno steno Kogla, 2100 m. Ob pogledu iz Kamniške Bistrice na Skuto ne moremo spregledati izrazitega skalnatega južnega raza, ki se niže spodaj nadaljuje v dolino Kamniške Bistrice čez markanten greben, imenovan kar Veliki greben. Na vzhodni in jugovzhodni strani Skute imamo malo manj obširne Male pode. Na severni strani Malih podov se dvigujejo vrhovi Rink, medtem ko se pobočja, ki se spuščajo v dolino, na južni strani Malih podov imenujejo Žmavcarji. Na Malih podih stoji še en bivak, imenovan Bivak pod Skuto, 2070 m. Na severno stran naše skupine proti Jezerskemu se spuščajo strme in prepadne stene, ki dno dosežejo šele v zatrepu doline Ravenska Kočna. Na pobočjih pod severno steno Skute leži planinska koča Kranjska koča na Ledinah, 1700 m. Široka pobočja pod vznožjem severnih sten se imenujejo Ledine. Prav v zatrepu pod stenami Skute in Kranjske Rinke, v nekakšni zaprti krnici, leži ledenik pod Skuto. Na vzhodni strani Ledine v severnem grebenu Koroške Rinke leži Savinjsko sedlo, ki meji na zahodni strani na jezersko stran, na vzhodno stran pa se spušča široka dolina proti Okrešlju oziroma savinjski strani. Z Okrešlja lahko vidimo le mogočne severovzhodne stene Rink. Skupina Rink se z okrešelske strani na

zahodni strani zaključuje z omenjenim Savinjskim sedlom, medtem ko ga na vzhodni strani zaključuje globok Turski žleb.

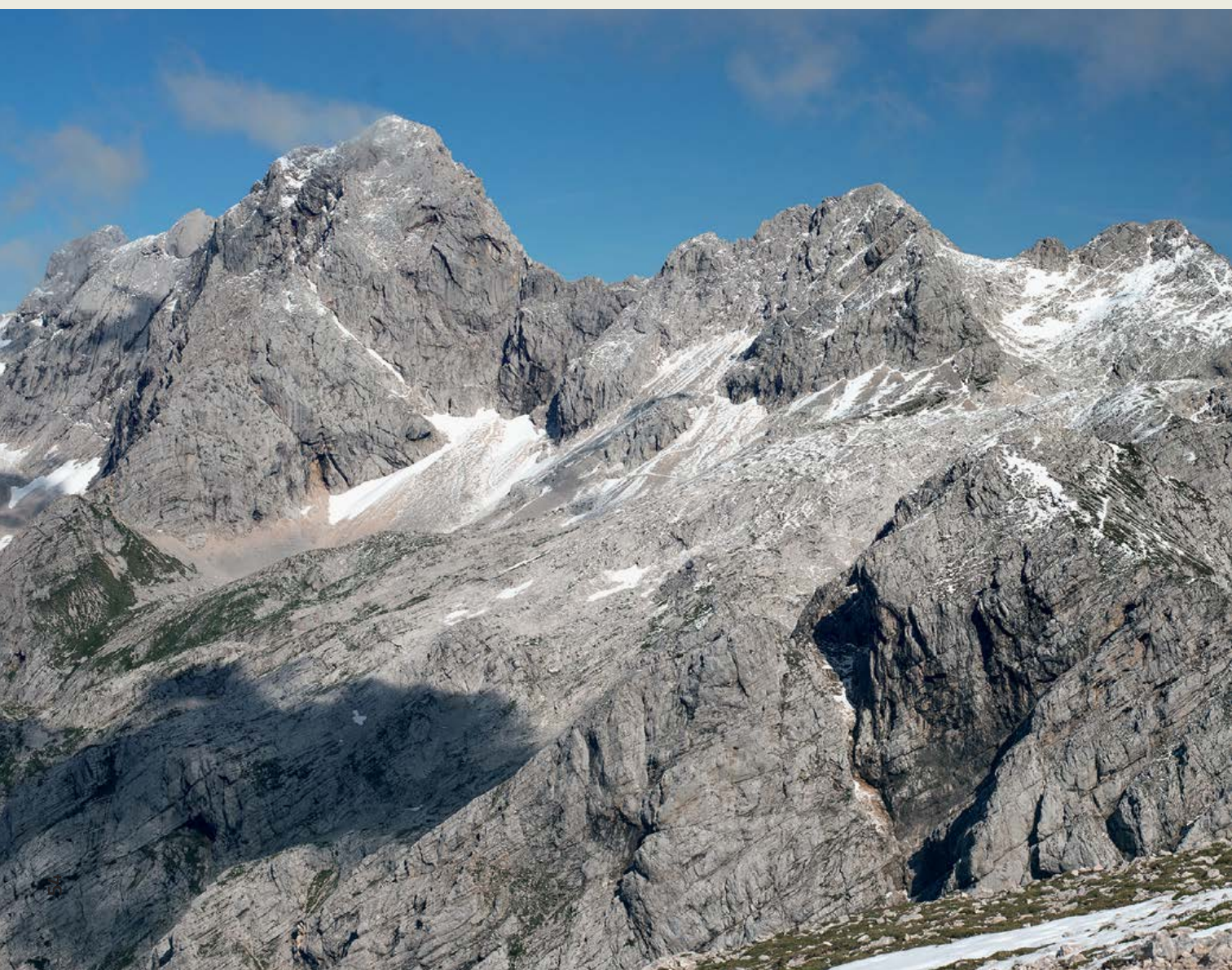
Zanimivosti

Med obiski vrhov Skute in Rink lahko gornik doživi marsikaj, pa tudi okolica je z vseh strani tako pestra, da bo treba kar nekajkrat obiskati vrhove, da bomo doživeli in videli vse, kar nam skupina ponuja. Glavne planinske poti in pristopi na vrhove so opisani na prejšnjih straneh.

Med zanimivostmi skupine velja omeniti obiske dveh bivakov, Bivaka pod Grintovcem na Velikih podih in Bivaka pod Skuto na Malih podih. Oba sta sodobna in moderna bivaka drznih arhitekturnih oblik, ki se s svojo podobo lepo ujemata z gorskim okoljem ter predstavljata nasprotje starim konzervativnim bivakom. Bivak pod Skuto je bil postavljen v letu 2015, tako da je praktično nov in ponuja res lepo gorsko zatočišče.

Naravnih znamenitosti je kar nekaj. Omeniti in priporočiti velja obisk Turskega žleba, prav tako je zanimiv vzpon do krnice, kjer leži edini ledenik v Kamniško-Savinjskih Alpah. Suvereni in bolj izkušeni gorniki se lahko lotijo veličastnega in prepadnega grebena med Kranjsko Rinko in Skuto, ki predstavlja navdušujoče

*Skuta, Kranjska Rinka, Koroška Rinka, Štajerska Rinka in Mala Rinka
Foto: Oton Naglost*

plezanje po res ozkem grebenu, ki ga je treba nekje kar zajahati. Gornikom oziroma alpinistom, ki si želijo plezanja v stenah, pa vsekakor priporočam obiske znanih smeri, ki jih odlikuje solidna skala, kot so Vzhodna smer v Mali Rinki, Igličeva smer v Mali Rinki, Direktna smer v Štajerski Rinki itd. ●

Rinke z Ledin, na desnem robu ležijo ostanki ledenika pod Skuto.
Foto: Janez Jarc

Informacije

Dostop: Dostop je odvisen od izhodišča. Če je naše izhodišče dolina Kamniške Bistrice, se do tja pripeljemo iz Kamnika. Do Logarske doline se pripeljemo z vzhodne strani skozi Luče in Solčavo ter z zahodne strani čez prelaz Jezerski vrh in prelaz Pavličev vrh. Do Jezerskega se pripeljemo iz Preddvora po zaviti dolini vse do Planšarskega jezera, od koder nato sledimo cesti v zatrep doline Ravenska Kočna.

Literatura:

Vladimir Habjan, Jože Drab, Andraž Poljanec, Andrej Stritar: *Kamniško-Savinjske Alpe*. PZS, 2004.
Andrej Stritar: *Kamniško-Savinjske Alpe*. Sidarta, 2003.
Andrej Stritar: *III izletov*. Sidarta, 2013.
Andrej Stritar: *Grintovci. Južni pristopi*, Sidarta, 1995

Zemljevidi:

Kamniško-Savinjske Alpe. Planinska zveza Slovenije, 1: 25.000;
Grintovci, PZS, 1: 25.000.
Kamniško-Savinjske Alpe, Sidarta, 1: 25.000;

Anja Intihar

Alpinizem je tek na dolge proge

Luka Lindič

Luka Lindič velja za enega najvidnejših predstavnikov novega vala slovenskega alpinizma. Dobitniku zlatega cepina bi, po njegovih odgovorih sodeč, zlahka pripisali kakih deset let več, kot jih ima v resnici.

Na dostopu v
Pakistanu
Foto: Aleš Česen

Mladi športnik, ki je pred kratkim prejel nagrado Planinske zveze Slovenije za najuspešnejšega alpinista leta 2016, je šele v zgodnjih dvajsetih, a z zrelostjo dokazuje, da so največji alpinistični podvigi še pred njim. Kar je pravzaprav neverjetno, saj mu je samo lani uspelo nanizati nekaj izjemnih uspehov – z Alešem Česnom sta se v alpskem slogu povzpela na Gašerbrum IV, za aklimatizacijo sta šla na Broad Peak, takoj nato je z Ines Papert splezal na težko dostopnega kitajskega očaka Kizil Asker, nato pa s partnerico še hitro smuknil v Švico in osvojil Supercombo. Zgolj nekajmesečni presek leta 2016 bi zlahka dal slutiti, da je za Luko plezanje preprosta, običajna vsakdanja rutina. Mladi alpinist pravi, da so tudi njegove baterije kdaj prazne, a očitno si jih zna hitro napolniti. Glavni razlog je, pravi Luka, da je rad v hribih, in dodaja, da mu je prav plezanje pokazalo, kako lahko s pravo motivacijo in vztrajnostjo doseže čisto vse.

V intervjujih in člankih kažete s svojimi odgovori izjemno zrelost. Je ta prišla kot posledica plezanja ali obratno?

Moje odraščanje je bilo zagotovo najbolj zaznamovano s hribi. Skleпам, da je to, kar sem in kar mislim, v veliki meri posledica plezanja v hribih. Če se kot najstnik igraš v alpskih stenah, se zagotovo razviješ v drugačno osebo, kot če igraš košarko ali nogomet na igrišču. Pa s tem ne mislim boljše osebe, le drugačno. Posledice napak med igro so med omenjenimi dejavnostmi zelo različne.

Kljub mladosti ste dosegli že kar nekaj odmevnih uspehov. Je mladost za vrhunškega plezalca prednost ali slabost? Morda oboje? Ali po vašem mnenju sploh predstavlja kakršen koli dejavnik pri uspešnih vzponih?

Pri meni je bilo zagotovo glavno to, da sem kot najstnik zelo kmalu ugotovil, kaj bi rad. Mislim, da je alpinizem bolj tek na dolge proge in si v najboljši formi od približno tridesetega leta naprej. Do takrat lahko nabereš precej izkušenj in si hkrati tudi fizično vrhunsko pripravljen. Če gledam sebe, sem v zadnjih dveh do treh letih vsako leto napredoval v vseh pogledih.

Menda so za ljubezen do gora "krivi" vaši starši?

Z začetkom vojne na Balkanu so naše standardne počitnice na obali Jadrana zamenjali hribi. Vsem je bilo to tako všeč, da naslednjih deset let skoraj nismo pomislili na morje. Planinstvo je zagotovo postalo glavno stičišče naše družine. Podpora staršev sem v vseh pogledih imel ves čas. Da sta mi "pokazala" hribe, pa je zagotovo največ, kar sem kdaj dobil.

Julija lani sta z Alešem Česnom v pakistanskem pogorju Karakorum opravila odlična alpinistična vzpona. Najprej sta se za aklimatizacijo (edina v sezoni) povzpela na Broad Peak, nato pa splezala na Gašerbrum IV. Načrte vama je najprej prekrizala odpoved tretjega člana odprave, nato še vreme ...

To, da sva bila le midva na vrhu osemtisočaka, ne pove veliko. Več pove podatek, kdo so bili drugi in kako so poskušali priti na vrh. Bila sva edina, ki sva se na gori gibala v lahkem slogu in bila sposobna gaziti do vrha.

Če bi nas bilo tam več takih, bi nas bilo na vrhu zagotovo več. Večkrat sem že omenil, da se mnogo plezalcem zdi vzpon na osemtisočak preveč utrujajoč za aklimatizacijo. Če bi bila midva po vzponu po normalni smeri na Broad Peak preveč utrujena, bi to samo pomenilo, da nimava kaj iskati v smeri, po kateri sva želela preplezati G4. V prihodnje bodo moje aklimatizacije za take vzpone videti precej podobno. Vzpon na Broad Peak je razen dela med tretjim tabrom in sedlom med glavnim in centralnim vrhom potekal precej gladko. Ta odsek pa je bil poln napihanega snega, ki naju je precej upočasnil. Gaženje je bilo pri obeh vzponih bolj na meni, kar je bila dobra preizkušnja vzdržljivosti. Drugače sva kot ekipa ves čas dobro delovala, brez konfliktov.

najtežji del vzpenjanja. Na dan, ko sva poskušala v sneženju in megli priti na vrh, sva bila že tik pred tem, da bi se obrnila že pod severnim vrhom. Glede na razmere nama je šlo dobro, a vseeno nisva bila ravno hitra. Mislim, da za vzpon v prvotno zamišljeni novi smeri nisva imela pravih možnosti. V položaju, v kakršnem sva se znašla, so hitre odločitve zagotovo pomembne. Gašerbrum IV je bil glavni cilj, a aklimatizacija, ki je bila že sama po sebi "mini" cilj, je bila z vidika motivacije zelo dobrodošla. Lagal bi, če bi rekel, da po vzponu na Broad Peak nisva občutila delne izpolnitve. Vedno je mnogo lažje, ko že nekaj narediš, pa če si to priznaš ali ne.

Kakšno vlogo igra pri tem dobra psihična pripravljenost? Odzivi po vajini odpravi so poudarjali prav ta del, da sta namreč med redkimi domačimi

*Na bivaku med vzponom na Kyzyl Asker
Foto: Luka Lindič*

To, da je tretji član odprave odpovedal udeležbo nekaj ur pred odhodom, je zagotovo pustilo poseben pečat. V trenutku sva morala "preklopiti", kar je bilo možno samo zato, ker sva si res želela iti na odpravo. Lahko bi rekel, da je bil občutek, ko sva prestala ta šok, zelo dober. Kot bi bila to zadnja potrditev, da veva, kaj hočeva. Zaupanje v navezo se v takih situacijah zagotovo poveča, kar je zelo dobro. Gašerbrum je zahteval precej taktiziranja, hitrih in hkrati pametnih odločitev ... Zatikati se je začelo že pod goro, ker je dan pred začetkom plezanja snežilo. Edina razumna odločitev je bila, da ne poskusiva plezati po načrtovani smeri, saj se ta začne s približno sedemstometrskim snežnim kuloarjem. Preusmerila sva se na SZ-raz, kjer sva morala prav tako precej taktizirati zaradi nevarnosti plazov čez dan, ko je ta del v soncu. Drugi dan sva naletela na mesto z zelo globokim nepredelanim snegom, ki naju je precej izmučil. Sploh je bilo gaženje ponovno

navezami, ki so sposobne prenesti take fizične in psihične obremenitve ...

Tega najbrž ni mogoče realno ovrednotiti. Mislim, da je psihična pripravljenost enako pomembna kot fizična. Ko enkrat ne moreš več gaziti, ti nič ne pomaga, če te ni strah. Naprej pač ne moreš več. Po drugi strani pa si lahko vrhunsko pripravljen atlet, a se ne boš premaknil iz baznega tabora, ko boš zagledal velikansko steno, če tvoja glava ne bo "prava". Ne vem, kako je z drugimi domačimi navezami, saj se s tem trenutno ne ukvarja nihče; prejšnje generacije – Prezelj, Štremfelj in drugi – so se. Mislim pa, da nisva edina.

Takoj po odpravi s Česnom ste se podali na novo. Ali telo in glava nista potrebovala nobenega premora? Vaše "baterije" niso nikoli prazne?

Za mano je eno leto nenehnega plezanja v visokih gorah ali velikih stenah. Veliko je bilo mrzlih bivakov in

drgetanja na varovališčih. Zagotovo so tudi moje baterije kdaj prazne, a se, kot kaže, precej hitro napolnijo. Ves čas se trudim biti dobro fizično pripravljen, kar zagotovo precej pripomore k hitrejšemu polnjenju "baterij", glavni razlog pa je, da sem rad v hribih. Sem pa v tem obdobju začel pogrešati lahkotnost gibanja, ki jo ponuja skalno plezanje, ko si v dobri formi. Ker se vedno poskušam ravnati po svojih občutkih, bom naslednjih nekaj mesecev spet več časa namenil skalnemu plezanju.

Z Ines Papert ste se lani uspešno preplezali prvenstveno smer na vrh težko dostopne gore Kizil Asker na Kitajskem. Menda je Ines poskušala osvojiti vrh že nekajkrat, nato je nanj pozabila, vi pa ste jo prepričali za ponoven poskus. Kakšna zgodba stoji za tem in zakaj vam je ravno ta vrh tako zadišal?

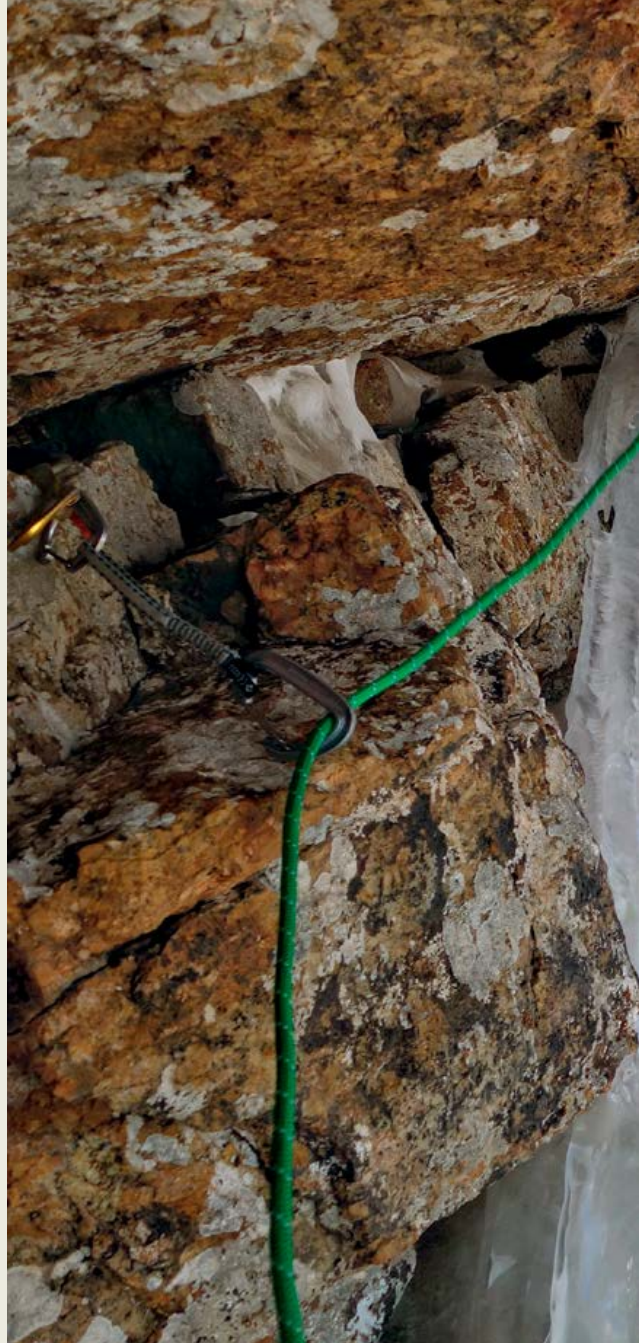
Z Ines sva se spoznala, ker sodelujeva z istim partnerjem, kar kaže, da posel v alpinizmu ni vedno slaba stvar. Ona je bila pred tem na dveh odpravah v tistih gorah in je trikrat poskusila preplezati linijo, ki je zagotovo *kraljevska* in ena izmed lepših, ki jo je kdo od naju kdaj preplezal. To je glavni razlog, da mi je ta smer tako zadišala. Mislim, da to, da je šla Ines trikrat na odpravo z namenom preplezat isto smer, pove veliko. Sam še nikoli nisem poskusil dvakrat, ko govorimo o odpravah. Da greš trikrat, terja precej ... neke vrste poguma. Mislim, da tega danes nima veliko alpinistov. To resnično spoštujem.

Nekje ste omenili, da ste Ines s svojim krikom med plezanjem v tej smeri precej prestrašili, a je šlo zgolj za krik veselja.

Na začetku zgornjega dela stene sva pričakovala težko kombinirano plezanje. Ko sem splezal okoli roba, ki nama je zastiral pogled navzgor, je bil bel trak ledu, ki je kar kričal, da ga preplezava, edino, kar sem videl nad sabo. Od veselja sem kar zavriskal. Ines je najprej mislila, da sem padel, a je hitro dojela, da gre za veselje.

Do plezanja na Kitajskem ste na odpravah plezali v navezah z moškimi. Je plezanje z žensko na kakršen koli način drugačno? Ali pri tem čutite večjo odgovornost? Ste bolj zaščitniški? Pod oblacili sploh vidite plezalko drugega spola ali to ne igra nobene vloge?

Zagotovo je drugače, ampak pri plezanju gre za to, katero raven plezanja dosega drugi, in ne za to, ali je moški ali ženska. Ines je bila pri vseh vzponih, ki sva jih opravila, suverenejša od veliko moških partnerjev, s katerimi sem plezal. Zaradi tega plezanje ni potekalo nič drugače. Enako velja za občutek odgovornosti. Bolj sta s partnerjem enakovredna, manj je treba "paziti" nanj (ali nanjo). Vsekakor pa pod oblacili vidiš osebo drugega spola. Lahko se pretvarjamo, a mimo narave ne moremo. Naju je odprava povezala mnogo bolj, kot sva pričakovala. Odprave ali težki vzponi soplezalce velikokrat zelo povežejo. Če si na odpravi s partnerjem nasprotnega spola, ki ti ni ravno antipatičen, se to zgodi še verjetneje. To zdaj vem.

Decembrski vzpon po švicarskem Supercombu je bil pravi podvig. Lahko opišete, kako je potekal? Ines ga opisuje kot sanjskega, z idealnimi razmerami. To je slišati skoraj preveč preprosto, sploh ker je šlo za prvo ponovitev ...

Res je bilo preprosto. Drugega ne morem reči, če lahko tako steno pozimi brez posebnega divjanja preplezaš v približno desetih urah. Tanek led ponekod res ni ponujal dobrih možnosti varovanja, a zaradi naklonine, ki je v Badilu redko velika, to ni predstavljalo težav.

Kakšno zadoščenje vam da ponovitev smeri v primerjavi s prvenstvenim vzponom?

Mnogokrat precej podobno. Zagotovo pa je zadovoljstvo po preplezani prvenstveni smeri večje. To še posebej drži, če je smer zahtevna in ima dobro linijo hkrati.

Ines omenja, da so neuspehi del vrhunskega alpinizma, prav tako potrpežljivost. Kaj bi dodali vi? Partnerstvo.

Dejali ste, da ste skozi plezanje odkrili, da je v življenju mogoče doseči čisto vsak cilj zgolj z zadostno mero motivacije. Kaj vas najbolj motivira?

Motivirajo me različne stvari in impulz velikokrat pride popolnoma nepričakovano. Idealno je, ko se poklopi estetska in težavnostna komponenta. Nekaj, kar je videti lepo in ti predstavlja izziv. Včasih se nagnem bolj v eno, včasih bolj v drugo smer. Pride obdobje, ko mi je izziv narediti nekaj težkih gibov, pa skoraj ni važno, kako je videti smer. Včasih pa se zagledam v lep snežni raz, čeprav vem, da bom večinoma hodil po snegu. Pestrost, ki nam jo ponuja ta dejavnost, je res super.

Kaj vam daje vrhunski alpinizem? Kako vas je oblikoval kot človeka?

Nedavno sem nekje odgovarjal na podobno vprašanje, zato bom odgovoril enako. Alpinizem mi daje tisto, kar bi drugje težko dobil. Neko resničnost. V gorah ni pretvarjanja oziroma se lahko pretvarjaš zelo kratek čas. Ko gre zares, nobeno pretvarjanje ne pomaga.

Šteje le to, kar si sposoben narediti, in to, kar si. To mi je zelo všeč. Pa tudi, da sem odgovoren za svoja dejanja. Ko si soočen s tem, kar si, ti slika včasih morda ni všeč, ker si tudi prestrašen in šibek. Edina možnost, da to spremeniš, je, da spremeniš sebe.

Kako kot novodobni alpinist gledate na medije, ki spremljajo ta vrhunski šport? Jih vidite kot nujno zlo, kot podporo pri odpravah, kot glas, ki laični in strokovni javnosti ponudi vpogled v svet, ki bi nam bil sicer zaprt in nedostopen?

Vse omenjeno. Mislim, da se da z malo spretnosti dobro krmariti tudi v tem svetu in kljub temu ostati iskren.

Kakšni so vaši načrti za letos? Himalaja ali Alpe?

Plezal sem že v Kanadi, do sredine avgusta pa bom večinoma plezal v Alpah. Po tem načrtujem daljši plezalni izlet v Južno Ameriko in zagotovo več plezanja v skali kot lani. Mislim, da me bo to spet dobro "našpičilo" za Himalajo. ○

*Med aklimatizacijskim vzponom na Kitajskem
Foto: Ines Papert*

Neli Penič

Tabor v Chamonixu

Kar se Janezek nauči ...

Plezalna akcija
Foto: Nejc Marčič

Marca je Komisija za alpinizem organizirala zimski tabor za perspektivne alpiniste v Chamonixu. Nabralo se nas je dvanajst *mladuncev* in dve *mladunski* vodji z izkušnjami za usmerjanje nadobudnega duha. Pa smo šli, s polnimi nahrbtniki, na teden dogodivščin.

Namenjenih nam je bilo kar devet dni, od 11. do 18. marca. Tabor že nekaj let zapored poteka v Chamonixu, saj je odlična izhodiščna točka. Mesto ni zaman oklicano za smučarsko in plezalsko meko, saj se iz njega lahko podaš v malo morje sten, grebenov in gorskih pobočij. Večino leta te do določene višine zapeljejo tudi gondole ali vlakci, kar izjemno skrajša dostop, hribi so namreč precej visoki; najvišji v okolici je Mont Blanc s svojimi 4810 metri nadmorske višine. Letos smo imeli srečo, delovale so prav vse povezave. Baza tabora je bila v dolini, v hostlu mistra Choja, kamor so se naveze, ki so se razkropile po različnih stedah nad različnimi dolinami, vračale vsakih nekaj dni.

Gremo!

V soboto se zberemo in razporedimo po avtomobilih. Opreme imamo za manjšo vojsko. Zaradi obilnih snežnih padavin prav vsi vzamemo še smuči, pa če imamo pancerce ali ne. Še vedno jih lahko pripnemo na zimski čevljev ... Smučanje bo katastrofalno, vendar vsaj ne bo treba gaziti. Zvečer smo že vsi zbrani v hostlu mistra Choja, kjer mu prvič v tem tednu popolnoma okupiramo jedilnico, ko kujemo načrte za naslednji dan. Zjutraj se vsak zapodi v svoj kotiček snega in skal. Gondole in vlakci nam pomagajo pri dostopih, ki pa so zaradi velike količine snega še vedno peklenski.

Grizemo, plezamo, se zaganjamo in se ne damo! Ali pa se in do teme prispemo pač nekam, kjer iz (pre)

težkega nahrbtnika potegnemo *spalko* in se zavlečemo vanjo, da se skrijemo pred mrazom in reflektorsko svetlobo lune, ki prileze na nebo čez nekaj ur. Noč je topla, telo utrujeno, duša pa srečna. Naslednje jutro nadaljujemo. Ena naveza je spala v steni in zjutraj nadaljuje s plezanjem v smeri, druga se je odpravila tako daleč, da ji je prvi dan uspelo šele priti do stene, tretja se loteva že nečesa novega. Izbira smeri je v Chamonixu je res ogromna. Tako mine še en, s soncem obsijan plezalni dan. Kdor je pozabil sončno kremo, je zvečer na obrazu čutil barvno kazen.

Tudi počitek ima svoj čar ...

Večina se nas po dveh dneh vrne na dan počitka v dolino. To je čas hlastnega uničevanja francoskih sirov in piva ter sprehodov po mestu v tempu pašnega koraka osivelega gamsa (kot bi to slikovito opisal Poli).¹ Sprehod obvezno vključuje testiranje vseh zadnjih modelov zimskih gozdarjev in posledično miselno razporejanje svojega hipotetičnega prihodnjega denarja. Najboljši del tega dneva pa je preležan na sončni terasi med goro sušeče opreme, ob izdatnem prehranjevanju, zrenju v vodničke, deljenju izkušenj in načrtovanju novih tur. Poli je s svojo pripravo na smučarski podvig naslednji dan poskrbel tudi za kulturni program, ko nam je na terasi uprizoril nepozabno monokomedijo Tehnika smučanja brez pancercev.

¹ Peter Bajec.

Zdaj vemo že več

Načrtovanje naslednje ture je že za odtенок lažje. Ker smo bili na različnih koncih, imamo več informacij, kam se zaradi razmer ne spleča in kje je možno smučati do doline. Tudi občutek za razdalje je že boljši. Skupno spoznanje je, da se glede na količino snega na turo res spleča odpraviti s smučmi in za večino postanejo obvezna oprema. Ni ga boljšega kot sestopiti z njimi na nogah! Tudi nahrbtnik postane za dvajset odstotkov lažji, čeprav bi Nejc, »light guru«, iz nje ga še vedno izločil pol stvari. Spet se dan ali dva preganjamo po slikovitih Zahodnih Alpah. Razmere za plezanje so daleč od idealnih, ampak plezati se vendarle da, naučiti pa še več. Dolga smuka do doline je bila mogoča izpod Argentierja ali Midija, kar je bilo kristalno jasno tudi celotnemu Chamonixu, saj je bila snežna podlaga podobna tisti na smučišču. Ampak če te je med sestopom ujela noč, si z lučko na glavi vijugal med ledenškimi razpokami v samotni, gnetle so se zgolj zvezde na nebu.

Ponovi vajo

Še enkrat se ob različnih dnevih zvrstimo v hiši mištra Choja. Počitek je podoben prvemu. Tokrat ga Tomo – spoznan za tolminskega kuharskega vele mojstra – oplemeniti z več rundami nepozabne frike (posoška tradicionalna jed iz sira in krompirja) iz domačega tolminskega sira. Zagrebemo se zanjo, kot da gre za življenje.

Naslednji pobeg v hribe bo zadnji. Vreme je tako fantastično, da se z njim sploh ne ukvarjamo, le za soboto je napovedana poslabšanje, zato sprejmemo odločitev, da se domov vrnemo dan prej. Nekateri še

zadnjič »napadejo« kako težko smer, drugi se odločimo za uživaško turo. Zadnji večer v hostlu tradicionalno proslavimo z veliko piva, vendar brez palačink, ki so baje v navadi. Nič hudega, pojedli smo vse, kar se je dalo pojesti. Naslednje jutro smo se s pomečkanimi obrazi odpravili na dolgo vožnjo domov.

Sami plusi

Za nami je čudovita izkušnja. Imeli smo možnost spoznati različne stene in doline nad Chamonixem, kar bi nam samim uspelo šele v nekaj letih. Sam se pač težko odpraviš za cel teden tako daleč, sploh če kraja niti ne poznaš. Poleg tega se nas je nabralo plezalcev z vseh koncev Slovenije in krasno je bilo navezati nove stike, deliti izkušnje in mnenja ter se družiti. Ena večjih vrednosti tabora pa je bila v tem, da sta bila z nami Nejc in Poli,² ki sta nam bila vedno na voljo za pomoč pri logistiki in izbiri opreme za turo. In vsi smo se ob tem veliko naučili. Domov sem se vrnila polna zagona (škoda, da je vmes pri nas zima že minila) in novih ciljev ter predvsem – srečna.

Tabora, ki sta ga vodila Nejc Marčič (AO Radovljica) in Peter Bajec (AO Železničar), so se udeležili Andraž Šparovec (AO Kranj), Peter Hrovat (AO Rašica), Tomo Orbanič (Soški AO), Luka Kračun (AO Grmada-Celje), Tadej Kračun (AO Grmada-Celje), Jure Leban (Soški AO), Benjamin Ocepek (AO Rašica), Neli Penič (AO Železničar), Jurij Tratar (Akademski AO), Jernej Ortar (AO Ljubljana-Matica), Miha Močnik (AO Železničar) in Uroš Stanonik (PK Škofja Loka). ◉

² Nejc Marčič in Peter Bajec.

Brez besed
Foto: Nejc Marčič

Drama v Zwölferju

Nevihita na zahtevnem vrhu

Trenja ob spustu po vrvi je nenormalno veliko in le z veliko težavo se privlečem do gruščnate police. Nad mano je sivo nebo, s katerega začenjajo padati kaplje. Kar naenkrat se najdem v megli. Urošev obraz, ki se prikaže ob koncu vrvi, je prav nesrečen. Dež na tako zahtevni turi in iz nič. Saj je še malo prej sijalo sonce, oblakov pa je bilo komaj kaj videti! Kako je to mogoče? Pred nami pa je še negotov sestop ...

Že dolgo sem načrtoval, da stopim na vrh, katerega strmi stolpi so mi padli v oči, ko sem ga prvič videl v živo ob vzponu na Piz Popero, opisali pa smo ga tudi v Planinskem vestniku.¹ Topel lanski avgust je bil kot naročen za vzpon. Z Ireno sva sile spet združila s

plezalskim kolegom Urošem in odprava je krenila na pot. Croda dei Toni/Zwölferkofel, skrajšano tudi Zwölfer, je 3094 metrov visoka gora v Sekstenskih Dolomitih v neposredni bližini Treh Cin. Običajni vzpon na goro z zahodne strani po Innerkoflerjevi smeri predstavlja alpinistični vzpon z oceno IV–/II–III, 550 m. Ocene po navadi pomenijo le usmeritev, kajti v praksi

Večerni pogled na goro je vzbujal spoštovanje.

Foto: Vladimir Habjan

¹ *Planinski vestnik*, 2/2012, str. 56–58.

je težavnost odvisna tudi od drugih dejavnikov, kot so orientacija, razpoloženje, vreme ... Pot z zadnjega par-kirišča v dolini Val Fiscalina do kočice Zsygmondy-Comici, 2224 m, je potekala med množico pohodnikov, ki si ogledujejo to čudovito gorstvo bolj po dolinah med kočami. Uroš je med večerjo odkril opis vzpona celo v jedilniku, kar se nam je zdelo prav zanimivo. S kočice so nam zvečer pogledi uhajali v bližnjo rdečo goro, polno ošiljenih stolpov in strmih sten, ki so jih počasi objemale temne sence. Le kako bo naslednji dan, smo se spraševali ...

Jutranji vzhod sonca smo dočakali na škrbini Forcella Croda dei Toni/Zwölferscharte, 2524 m. Hitri zajtrk smo pojedli kar na stopnicah pred jedilnico, ki je bila zaklenjena. Seveda, kdo razen alpinistov pa še tako zgodaj vstaja! Pred nami so v nebo kipeli stolpi Treh Cin, v ozadju rdeča vzhodna stena Hohe Gaisla in levo cela paleta visokih dolomitskih vrhov. Uroš se je poglobil v opis, sam pa sem prečil dolga melišča in hitro *ubodel* pravo polico. Enostavno sem hodil za sledmi. Čez kratek skok sem stopil na polico in našel prve možice. To bo to. Kolega sta mi sledila. Zdaj bo šlo zares, smo si mislili. Polica se je iztekla v grapo, ki jo je z leve omejevala stena, pobočje pa je bilo stopničasto – policam so

sledili krajši skoki. Nekaj časa smo še sledili možicem, potem pa smo jih izgubili in zašli v strmejši teren. Začelo se mi je vrteti v glavi in v takem svetu nisem bil najbolj varen. Kdo bi vedel, kje so bili razlogi za to, morda premalo spanja, jutranja slabost ... Strmi skok sem preplezal z varovanjem, potem pa je omotica počasi prenehala. To se mi občasno dogaja, a vedno, ko pridem v zahteven svet, mine. Tokrat je bilo obratno.

Pred nami je bila strma stena, kjer si težko predstavljaš, kod vodijo prehodi. V splošnem nam je bil opis znan, a opisano je bilo treba še najti. Više je svet postal lažji in tik pod steno smo prečili v levo do večje grape. Sledi so kazale naravnost navzgor. Pred nami je bila prva *trojka*. Navezali smo se in začeli dnevno rutino: Uroš je plezal, Irena varovala, jaz fotkal in snemal. Uroš je med plezanjem prvega raztežaja veselo komentiral, kar je vzbujalo salve smeha. Dobra volje je vedno zaželeno. Za sidrišča smo našli velike stare železne kline, poleg njih pa še novejše. Odlično, kazali nam bodo prehode! A glej vruga, že kmalu nad prvim skokom smo se zaplezali nekam v levo. Uroš se je ustavil: naprej ni bilo nič spodbudnega, nobenih sledi več. Po krušljivem svetu sem splezal nazaj in od tam zaslišal glasove: spodaj sta bila dva Italijana. Tu bi pa res težko pričakoval koga. V polomljeni italijanščini z mešanico angleških izrazov sem jima dal vedeti, da tam, kjer smo mi, ni prava pot. Preden smo se vsi trije vrnili na prejšnje mesto, je minila ura, Italijana pa sta nam pobegnili. Kaj hočemo, orientacijski *kiks* je terjal svoj davek. Naprej je spet šlo dokaj hitro, tako da smo v začetku kaminov, ki so osrednje mesto vzpona, spet ujeli Italijana. Očitno je bil prvi alpinist, drugi pa ni imel prav veliko plezalskih izkušenj, saj je ves čas plezanja glasno godrnjal. Počakati smo morali, da sta splezala više. Sistem kaminov je bil kar dolg, težavnost pa se je približala štirici. Glavni težavi sta bili krušljivost in mokrota, vmes smo naleteli celo na vlažen mah. Skozi okno v kaminu smo splezali na široko sončno polico, prej pa smo bili ves čas v senci. Italijana sta nam spet pobegnili. Časa za ustavljanje ni bilo.

Kam naprej, smo se spraševali. Teren je bil strm, skoke so prekinjali žlebovi, možnih nadaljevanj pa je bilo več. Skromni opis smo v tem delu težko razbrali. Naprej, pa bomo videli. Čez prvi žleb smo spet splezali na ozko polico. Svet se je postavil silno pokonci. Po izpostavljeni polici sem prečil v desno, a v razbitem in odsekanem svetu ni bilo prehodov. Nazaj torej. Pa so šle spet minute ... Italijana je bilo slišati više, a svet je bil tako strm, da ju ni bilo mogoče videti. Spet smo plezali po žlebovih in policah, a še vedno ni nič kazalo na lažji teren. Kod torej poteka pravi pristop? Več kot IV – ne bi smelo biti.² Nekaj časa smo šli proti levi, polica pa nas je spet pripeljala v desno. Tam smo spet videli Italijana. Pravzaprav le drugega. V odprti steni je preklinjal in se hudo *matral*. Pred nami je bila navpična stena, niti desno niti levo ni kazalo na možen lažji prehod. Ko sva se

² Kasneje je kolega Andrej Mašera povedal, da je najlažji prehod levo od mesta, kjer smo bili mi.

V najtežjem raztežaju, ki je dišal po petici.

Foto: Vladimir Habjan

z Ireno odločala, kam bi še lahko šla pogledat, je Uroš nataknil plezalko. Dotlej je bil v gozdarjih, midva pa ves čas v lahkih polplezalnih čevljih Scarpa, ki so se za take plezarije izkazali za odlične. Ni druge torej kot navzgor; iskanje poti nam je vzelo že preveč časa.

Strmi skok je bil najtežji del vzpona, po naši oceni tja do IV+, majhni oprimki, izpostavljenost precejšnja. Vmes smo našli par starih železnih klinov, kar pomeni, da se nismo edini zaplezali. Priplezali smo do podrtega skrota in melišč. Malo smo predahnili. A časa za postajanje ni bilo. Kam naprej? Vprašanje, ki smo si ga ta dan postavili nešteto krat. Po grdem grušču sem prečil v desno, ob tem pa sprožal velike kamne, ki so s truščem padali v globino. Polica je bila precej široka in po njej smo z zahodne strani gore prišli na južno. Mačji prehod/Passo Gato, po katerem se moraš plaziti, nam je dal vedeti, da smo na pravi poti. Polica nas je čez škrobino pripeljala okoli gore na vzhodno stran. Možici so nam pokazali, kje je prehod na vrh. Od tam sta *priabzajlala* Italijana. Urna sta bila, že z vrha. Na hitro smo se pomenili. Ura je bila že več kot tri!

Zdaj smo hiteli. Varovali smo se le še z vpenjanjem v kline, sicer pa vzporedno plezali. Po sto metrih se je svet končno položil in okoli četrte ure smo le stopili na vrh. Juhej! Razgled po okolici ni bil slab, ponekod je bilo sicer malce temneje, a sonce je lepo sijalo. Kratek predah, fotkanje, ploščice – in potegnili smo jo dol. Ko trije *abzajlajo*, se čas podaljša, nam pa se je še mudilo. Še na Hohe Gaislu smo bili hitrejši. Po treh *abzajlih* smo se torej znašli v megli ...

In zdaj dež! Irene pa od nikoder, čeprav ji oba tuliva, naj pohiti. Seveda, spust gre ob mokri vrvi in trenju še počasneje.

V daljavi zagrmí.

Končno se iz megle prikaže Irena, nato pa vlečemo vrvi, koliko hitro se da. Sam grem naprej iskat prehode. Med dežjem začne padati še sodra.

Kaj nas bo še doletelo?

Na južni strani gore na policah najdemo previse, pod katere se končno skrijemo pred dežjem in sodro. Zdaj smo na suhem, a okoli nas krepko ropota. Prav nad nami se je razdivjalo. Oblečemo se, pospravimo opremo, malo prigriznemo, saj ves dan nismo jedli.

Mine ura, ko se nad nami le razsvetli, spet posije sonce! A še vedno pada kot za stavo. Čakamo in čakamo – in končno se mi posveti, da verjetno ne dežuje več, le s stene kaplja! Irena gre preverit in seveda to potrди. Zdaj spet hitimo naprej. Odločeni smo sestopiti po Draschevi smeri, po kateri naj bi bila narejena *abzajl* pista.³ Le najti jo je še treba ...

Uroš najde sidrišče tik nad steno, jaz pa eno malo više. To bo to. Zvežemo dve 60-metrski vrvi, vpeljemo eno skozi sidrišče in zvezana konca vržemo v steno. Prvi gre Uroš, potem Irena in še jaz. Spuščamo se v nekakšen žleb, katerega konca ni videti, ker je očitno spodaj povsem odprta stena. Spet je vse temno, sonce izgine. Vrv komaj povlečemo dol, vsi trije jo moramo vleči, toliko trenja je. Drugi spust gre spet počasi, pri tretjem pa Uroš pride na škrbinico, za katero izgine. Za njim Irena, nato še jaz. Ko dosežem rob, vidim odsekano steno, popoln previs, spust pa 60-metrski. Svet, ki se mi odkrije spodaj, je znan: tod smo se vzpenjali, a do tja je še več kot sto metrov *lufte*. Ustavim se na polici, od koder takoj napeljemo vrvi za novi spust. Tu smo precej *zverzirani*: medtem ko eden vleče prosto vrv od zgoraj, drugi že napeljuje drugi konec v

spodnje sidrišče. Tako gre malce hitreje. Seveda, če gre, drugače moramo vrv vleči vsi trije.

Tako smo zaverovani v tehnično delo, da ne utegnemo gledati okoli. Glasovi nas opozorijo, da sta Italijana spodaj. Vidimo ju. A okolica! Vidimo tja do Treh Cin, ki so pokrite s temno črto, skozi katero pronicajo redki sončni žarki. Iz dolin se vlečejo megle, ki jih osvevlljujejo redki sončni žarki. Barve se spreminjajo vse od sivih pa do rumenih. Noro divje je, le da smo mi še vedno v steni! Ko stopimo na znani in lažji teren, nas naenkrat objame tema.

Na čelade natakne mo luči in sestopamo naprej. Iz stene smo, a čakajo nas še spusti po vrvi. Po polici prečimo v levo in spet *abzajlamo*, niže plezamo. Ko že mislimo, da je pred nami le še zadnja polica, nas preseneti strm svet ob grapi. Iščemo in iščemo, pa ne najdemo prehoda. Zato zabijemo svoj klin in se drug za drugim spustimo 60 metrov. Zadnji spust nas končno privede do police, s katere smo začeli vzpon! Še malo in ven bomo. Juhej!

A okoli nas še vedno švigajo strele in grmi, tudi dežuje. V trdi temi, ki jo na trenutke osvetlijo strele, sestopimo do koč. Prag prestopimo po enajsti uri zvečer. Vzpon je trajal celih 18 ur! Oblačila damo sušit, potem se zavlečemo v tople pernice. Uroš med opremo najde nekaj požirkov likerja, s katerim nazdravimo "uspešnemu" vzponu.

Uspešnemu?

Vsekakor, saj smo celi prišli dol, pa še na vrhu smo bili! ○

V času, ko smo se spuščali po vrvi, je v ozadju divjala nevihta. Na sliki: Tri Cine, kot so videti iz stene Zwölferja.

Foto: Vladimir Habjan

³ Sistem sidrišč, po katerih se spustiš čez steno.

S slepim potnikom po Skofjeloškem hribovju

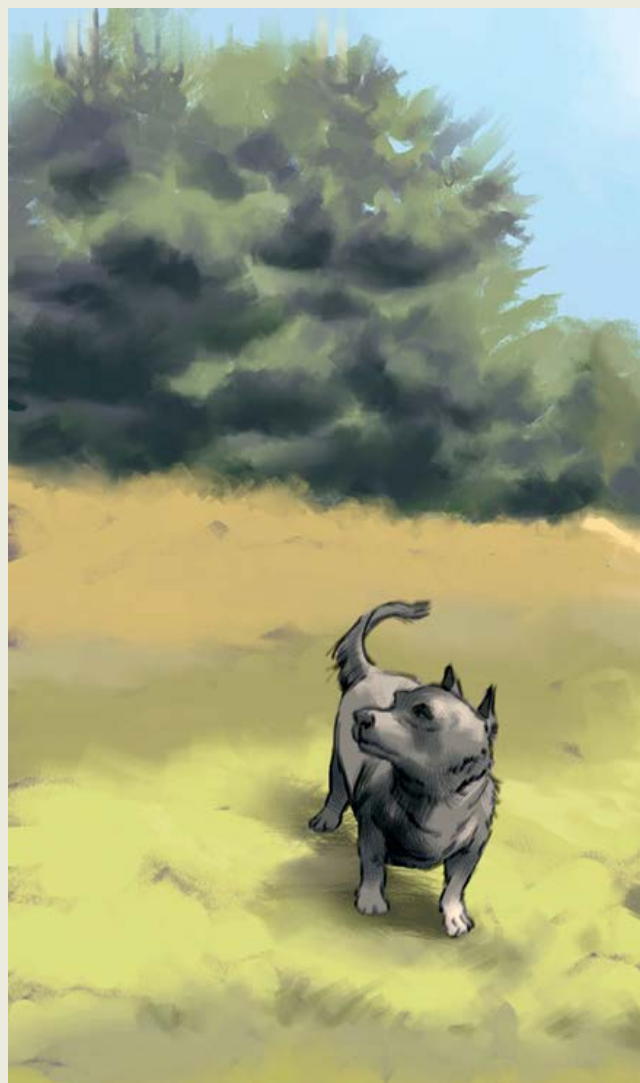
Oj, ti pasja dlaka

Ne spomnim se več natanko, kdaj so me začeli zanimati škofjeloški hribi, saj jih v mladostni zagnanosti skorajda nisem opazil. Toda z leti je prišlo tako, da sem se čisto brez slabe vesti rad podal v konce, ki zaradi bližine niso zahtevali prav zgodnjega vstajanja, nudili pa so dovolj miru za razmišljanje in tudi potenje. Ena lepših in nekoliko daljših krožnih poti je tudi ta, ki jo bom opisal in na kateri sem doživel zanimivo prigodo.

Za izhodišče sem vzel vas Javorje nad Poljansko dolino, ki stoji na res idilični lokaciji. Gnezdi na prisojnem razglednem pobočju, nad njo pa se druga za drugo dvigajo poraščene grbe škofjeloških lepotev: Stari vrh (1217 m), Mladi vrh (1374 m), Koprivnik (1393 m), manj izraziti Romovec (1247 m) in nazadnje Blegoš (1562 m). Hoje, če oberemo ves greben, je kar precej, pa tudi vzponov se nabere za tisoč šeststo višinskih metrov. A pot je ves čas prijetno senčna, ko se odpre razgled, silno zelena in z izjemo Blegoša zanemarljivo obljudena.

Od Javorja sem stopil kar po cesti proti Četeni Ravni in prevalu, kjer dosežemo rob smučišča na Starem vrhu, ob katerem pot zavije na greben. Jutro je bilo lepo, sveže prežračeno in v najlepšem pomladnem zelenilu. Takoj nad Javorjem je še vasica Murave, kjer sem moral za oznakami na desno. Tam sem ga prvič zagledal. Bil je neugleden kot star, povaljan klatež. Grda sivo lisasta dlaka je bila skoraj ravno taka kot brada zapitega hlapca Danijela, ki ga je skupaj z vsemi temi vrhovi, ki jih nameravam prehoditi, upodobil Ivan Tavčar v svojem ljubkem romanu *Cvetje v jeseni*. Prepričan sem, da je šlo za mešanca, čeprav se na pse skoraj nič ne spoznam. Edino, kar me je v tistem trenutku pomirjalo, glede na to, da se je pójal naokoli, kakor se mu je zdelo, je bilo to, da res ni bil videti nevaren. Gobček nekoliko lisičje priostren, ušesa kratko špičasta in stoječa, dlaka relativno dolga, prav tako opletajoči rep, s katerim je očitno sproti omedel vse podstarovrške travniške pajčevine, nosile pa so ga silno kratke tace. Kje vse je nekoč vasoval njegov ata oziroma kje so imeli preveč svobodomiselno psičko, mi ni bilo dano ugotoviti. Vsekakor pa je moral biti eden od staršev jazbečar, kajti tudi on je bil videti tak čuden primerek, le na malce dvignjenem "podvozzju". Za zadnjimi hišami sem krenil navkreber proti prevalu in po nekaj minutah ugotovil, da se mi je kuža prilepil na pete. Pa ne dobesedno. Vsi poznamo primere, ko se včasih radovedna žival priključi mimoidočim in

jo je treba nato odpoditi domov, da kasneje ne bi imeli sitnosti. Po navadi zadošča en "ššššc" in stvar je opravljena. To pot ni bilo tako. Kuža me je res spremljal, a tako, da je bil nekje daleč zadaj, nato je stekel s ceste v gozd, tam poniknil in se kasneje prikazal sto metrov spredaj – kot da ga je pot slučajno pripeljala mimo. Še preden sem se mu približal na trideset korakov, se je dvignil in jo ucvril kar nekam, samo proti meni ne.

Tudi nobenega pogleda, razen s kotičkom očesa, mi ni namenil. Kot da me ni. Se boš že še naveličal, sem si mislil. Če ne prej, pa na prevalu, kjer bom zavil v breg. Na smučišču sem se nekoliko zamotil, ko sem opazoval zadnje ostanke snega, ki so ga napihali snežni topovi pred zadnjo otoplitvijo, in občudoval žafrane, ki so rinili na sonce kar skozi tekočo snežnico. Pot se kmalu za kočo postavi pokonci in sopihal sem proti leseni štartni hišici, od koder se včasih poganjajo smučarji, če priredijo tekmo. Na svojega spremljevalca sem pozabil, saj sem bil prepričan, da se je vrnil domov. Vendar sem se motil. Stal je v temni notranjosti štartne hišice, kar sem ugotovil po mahajočem sivo črnem repu, in ko sem se dovolj približal, sem skozi travne bilke uzrl še glavo nizkoraslega lastnika. Preden sem odprl usta, je stekel skozi zadnji izhod in se izgubil v bukov gozd. Po kakšne pol ure, ko sem se spustil s Starega in se začel vzpenjati na Mladi vrh, ga je spet prineslo iz nekega šavja. Zaradi nestrohnelega jesenskega listja je naredil precejšen kraval in kar ustrašil sem se ga. Le od kod jemlje toliko energije pri teh kratkih takah in popolnoma nešportni konstituciji? A njegovo obnašanje je bilo enako vse od prvega srečanja spodaj na Muravah.

*Pomaham s salamo, kuža priteče in se ustavi
le nekaj korakov stran, nato pa steče naprej
mimo mene kakor lopov mimo spovednice.
Ilustracija: Milan Plužarev*

Vsemu svetu in njegovim malenkostim v naravi je posvečal pozornost, samo meni, očitno zadnjemu atomu v njegovem vesolju, ne. Le čakaj, sem si mislil. Mene bi imel za pajaca, ki te bo vodil na izlet, pa me še pogledaš ne?

Mladi vrh je, kot se spodobi, še pokončnejši in nekaj višji od starejšega sosedu. Kot večina mladine je mah-njen na zdravo prehrano, zato v njegovem zgornjem delu raste vse polno čemaža, od katerega se širi oblak česnovnega vonja. Ker me ob tem spreleti misel, da hodim že dve uri, ugotovim, da bo čas za hitro malico. S seboj sem vzel veliko žemljo s sirom in suho salamo. Ker je solata ob poti, na hitro osmukam nekaj listov in na vrhu, kjer sta klopca in vpisna skrinjica, jem sendvič, v katerega sem potisnil nekaj listov čemaža. Ni slabo.

Kuža se medtem podi niže po pobočju, izdaja ga šum, vidim pa ga ne. Morda bi mu dišal košček salame? Pokličem, požvižgam ... "Muri, Muri!" Nič. Ne oglasi se, morda ne voha salame, morda je sklenil, da me bo pač ignoriral, dokler se ne ločiva. Pa nič! Mogoče je celo jezen, ker sem ga poklical Muri, tako je namreč ime pravljičnemu mačku Muriju. Ampak kako naj ga pokličem drugače, če sem ga srečal na Muravah?

Kmalu se mi zbudi slaba vest. Saj ga vendar ne morem pustiti lačnega. Odprem ostanek žemlje in izvlečem zadnji dve rezini salame. "Muri, Muri," pomaham z njo po zraku, priteče le nekaj korakov stran, salamo položim na tla, on pa steče naprej mimo mene kakor lopov mimo spovednice. Ti nehvaležnež ti, godrnjam in gledam salamo na tleh. Jezen sem. Zelo. Zbašem ostanek suhe žemlje v usta in grem naprej. Odslej bom pa jaz njega ignoriral, pasja dlaka. Muri se medtem podi naokoli in se niti ne približa več klopca. Ko pa izginem za bukvami, me zgrabi neki hudicelj in stisnem se za deblo. Čez nekaj sekund pokukam izza njega in ravno še vidim Murija, kako se veselo masti s salamo, ki jo je še pred trenutkom ignoriral tako kot mene. "Hahahaha," se glasno zasmejim in stopim naprej. Ti, pasja dlaka, bi imel mene za norca? Ozrem se in za hip ugledam otrplega Murija, ki je bil zaloten v svoji šibkosti. Blef mu je propadel.

Spust z Mladega vrha je prijeten sprehod po gozdu, poraščenem z visoko travo. Spominja na svetle pohorske gozdove. Žal mi je le spusta, kajti na drugi strani se že kaže kopasti vrh Koprivnika. Pot preseka nekaj gozdnih cest in Muri se izgubi po njih nekam proti dolini. Očitno je jezen, ker sem ga razkrinkal, in se me je odločil zapustiti. Gre mi na smeh, korak pa usmerim na strmo gozdno pot, ki mi povzroči lepo sopihanje. Pomladno sonce je močno in poldrugi liter vode, ki ga nosim v nahrbtniku, je že dobro načet. Varčevati moram, na grebenu nimam nobene možnosti, da bi jo dotočil ob kakšnem izviru. Tik zatem ko iz doline vetrc prinese opoldansko zvonjenje, dosežem prostrani vrh Koprivnika. Malo posedim na leseni klopi, si odpočijem in srknem požirek, ko za menoj zašumi. Pa ne da ...? Ozrem se – seveda, Muri se mota okoli bližnjih bukev in ovohava ter markira, kakor da je v kakšnem parku, kjer se tare pasjih vonjav. Gotovo je tudi on žejen,

Pogled s Pasje ravni na poraščene grbe škofjeloških lepotcev; z desne Stari vrh, Mladi vrh, Koprivnik, neizraziti Romovec in Blegoš
Foto: Dušan Škodič

pomislim. Jeziček mu binglja globoko proti tlom, kdo ve, ali je našel kakšno lužo v tej vročini. Nekaj blata sem res opazil pri prečenju gozdnih cest, vode pa ne. Malce se mi zasmili, oziram se okoli, vendar ne najdem ničesar, kamor bi mu lahko nalil požirek vode. Nazadnje si je malo ulijem v dlan in mu jo ponudim: "Muri, Muri, na ..." Kuža se malo približa, celo na pet korakov, čaka in gleda levo in desno, dragocena voda pa mi medtem odteka med prsti. Boš že prišel ali ne, godrnjam nejevoljen. Nazadnje bom še jaz žejen, ker sem na vrhu Koprivnika zalival travo. On pa se obrne in ponovno steče nekam v gozd. Z dlanjo, ki je le še mokra, si osvežim prepotena lica.

Pot se nato spusti proti Blegošu, vmes pa preči še zanimiv vršič Romovec. Težko bi mu rekel kucelj, ker si tega nikakor ne zasluži, čeprav je nanj vzpona le nekaj deset višinskih metrov. Gre za zelo ozek gozdni greben, katerega pobočji zelo strmo padata, in kadar so tla zmraznjena, spust proti sedlu Črni Kal še zdaleč ni enostaven.

Na tem sedlu je konec samotne poti, saj je glavno izhodišče za Blegoš. Veliko je avtomobilov in obiskovalcev, ki se vračajo ali odhajajo proti koči ali plešastemu, z bunkerji in vojaškimi potmi prepredenemu podprvaku Škofjeloškega hribovja. Pot proti vrhu je strma, ljudi je precej in nekako me niti ne presenetijo, da Muri neadoma hodi le deset korakov pred menoj. Čeprav me še vedno sploh "ne opazi", med sestopajočimi planinci dela vtis, da ni nikakršen klatež, temveč kuža, ki mu jaz – neodgovorni lastnik – pustim prosto hoditi, namesto da bi ga imel na povodcu. Na srečo se nihče ne

obregne vame, čeprav to sploh ne bi bilo prvič. Nekoč se mi je že zgodilo, da sta me kar skozi okno "terenca" nadlegovala dva salonska lovca in opozarjala, da moj pes v naravi ne sme biti odvezan. Kosmatinec je bil v resnici doma na sosednji kmetiji, mimo katere gre planinska pot, bil pa je med pohodniki znan, da ni nikoli zalajal. Zato pa sta mene na njegov račun oblajala motorizirana pripadnika zelene bratovščine.

Mimo bunkerjev Rupnikove linije sem sestopil na Prvo ravan in nazaj proti Črnemu Kalu po tisti dolgi in razgledni vojaški cesti, ki preči celo pobočje hriba in je vidna že skoraj od Škofje Loke. Od tod do parkirišča v vasi Javorje me loči še kakšna ura manj prijetne hoje po cesti, še posebno ker so podplati že precej boleči. Ozrem se in se čudim Muriju, ki v primerni oddaljenosti še vedno caplja za menoj na svojih kratkih tacah; moram mu priznati neverjetno vzdržljivost.

Vmes stopim h kmetiji ob cesti, kjer piše, da prodajajo domači sir. Pri gospodinjki vzamem hlebček sira, in ker je spekla tudi domači kruh, vzamem še pol velikega hleba, pospravim vse v nahrbtnik, sedem na klop in si privoščim steklenico hladnega piva. Medtem z zanimanjem opazujem Murijevo taktiko. Ko se gospodinja prikaže pri vratih, se smuka le nekaj korakov stran in daje vtis, da je priden kuža pod mojim nadzorom. Takoj ko ženska odnese pete, pa že raziskuje po dvorišču in okolici ter goni dalje svojo igro. Ker po nekaj požirkih začutim lakoto, se spomnim hlebca, sežem v nahrbtnik in odlomim nekaj grizljajev. Pri tem opazim, da se Muri nekoliko zdrzne, me pogleda pa takoj spet obrne glavo stran in pozornost usmeri na vogal škarpe,

kjer naj bi bil neki zanimiv vonj. Na poti sva že skoraj sedem ur. Gotovo je lačen, in če ni otepal čemaža in trave med potjo, o čemer pa seveda dvomim, mu mora kruliti v želodcu. In to ne glede na njegov silen ponos. Odlomim košček kruha in ga spustim na tla ob klopi.

"Muri, Muri!" Ušesa se mu našpčijo, malo teka sem in tja, se približa in spet oddalji. Nazadnje popusti in pride zraven, čeprav me še vedno ne pogleda. Voha, ovohava, a se ne pritakne. Presneta reč, a bi rad salamo? Saj veš, da sva zadnjo pojedla že pred štirimi urami na Koprivniku. Bolje, da zdaj ne zganjaš izbirčnosti in pomlatis ta kruh! Ker če pride gospodinja in vidi, da njen kruh takole mečem po tleh, bova nazadnje še oba bežala!

Muri se obira in obira, nazadnje pa le pograbi košček in ga v hipu pogoltne. Pa nato še drugega in tretjega. Nato se mirno obrne in steče po cesti, ne da bi me pogledal. Seveda, saj me sploh ne rabi več. Dobro ve, da moram za njim, če hočem priti do avtomobila. Tja, kjer sem začel pot, kaj pa naj bi drugega?

V pol ure prideva do avta, on dvajset korakov pred menoj. Nekoliko naprej se iz šibkega izvira ob cesti steka voda v manjšo lužo, Muri se skloni in dolgo mlaska. Ko zasliši, da odpiram vrata avtomobila, dvigne glavo in jo počasi ubere domov proti Muravam. Jaz pa stojim tam pri vratih in gledam za svojim čudnim sopotnikom. Praktično celo dopoldne je hodil v moji bližini, me ves čas ignoriral in zdaj odhaja, od koder je prišel. "Muri!" nenadoma zavpijem za njim. Ustavi se, obrne glavo in me pogleda z rjavimi očmi in izplazenim jezikom. Nehote dvignem roko v pozdrav, gleda me dve, tri sekunde, se počasi obrne in odhlača. Oj, ti pasja dlaka! Pa si se le izdal, da si v resnici precej bolj pameten, kot si mi hotel priznati, se nasmejim in sedem v avto. Kaj je bilo kasneje z njim ali kako mu je bilo ime, če je ime sploh imel, ne vem. Odtlej je minilo že nekaj let in opisano pot sem še večkrat ponovil, toda nepričakovanega spremljevalca nisem več srečal. Gotovo pa je, kjer koli že, svoboden, kakor je vedno hotel biti. ○

Varni tudi v tujini!

Ekskluzivna ponudba zdravstvenega zavarovanja v tujini z asistenco CORIS AS za člane PZS, ki je odlična dopolnitev članskega zavarovanja PZS za aktivnosti v tujini!

Zavarovanje krije stroške zdravstvene oskrbe v tujini ter stroške prevoza v domovino. Poleg tega zagotavlja tudi **24-urni asistenčni center v slovenskem jeziku**, ki vam pomaga pri organizaciji pomoči v tujini.

Z zdravstvenim zavarovanjem CORIS AS poskrbite za ustrezno finančno varnost in pomoč tudi v primeru nezgode ali bolezni, ko ste v tujini na počitnicah, službeni poti, smučanju ali samo na kratkem izletu.

V zavarovanje je vključeno tudi športno plezanje, deskanje in smučanje izven urejenih prog ter planinarjenje in trekking do 6.500 metrov nadmorske višine.

Zavarovalna vsota znaša 25.000 EUR, letna premija za posameznika 43,68 EUR (redna premija 96 EUR) za družino z družinskimi člani, ki so člani PZS, pa 103,04 EUR (redna premija 184 EUR).

Več na www.clanarina.pzs.si, na e-naslovu clanarina@pzs.si ali na telefonski številki 01/43-45-688.

Prvič v enem dnevu gor in dol sam na Triglav

Danes, v teh res hitrih časih, ki so močno pospešili tudi hojo, kaj hojo, tek v hribe, ni prav nič nenavadnega, kaj šele posebnega, če kdo pride v enem dnevu na Triglav in nazaj v dolino. Tudi pri nas imamo več ekstremnih in vzdržljivih športnikov, ki zmorejo priti oz. priteči iz Krme na vrh našega očaka in nazaj na izhodišče v približno poltretji uri, in pa take, ki so to isto razdaljo zmožni premagati kar štirikrat v štiriindvajsetih urah. To so dosežki, ob katerih človek obnemi, čeprav nekateri na take hitrosti v gorah gledajo tudi malo postrani, saj s seboj prinašajo tudi možnosti poškodb in drugih neprijetnosti.

Vseeno pa je doživetje, ko se na našo najvišjo goro povzpneš in se z nje spustiš v enem samem dnevu, za običajnega rekreativca nekaj posebnega. S tem si dokažeš, da telesno še nisi povsem zakrnel in da te telo uboga vsaj v taki meri, da zmore premagati približno dva tisoč višinskih metrov vzpona in spusta, ne da bi pri tem na tak ali drugačen način odpovedalo. Če greš povrh vsega na turo še sam, lahko iz tega potegneš prav posebno izkušnjo, ki ti da samozavest tudi za naprej.

S tedanjjo družinico smo pred skoraj petnajstimi leti, sinova sta bila še majhna in nared zgolj za kratke izlete, sedeli ob kavi v Stari Fužini. Prvi del poznopoletnega tedna, ko smo se sprehajali po Bohinju in njegovih

okolici – enkrat smo z njima, napol v naročju, napol na ramenih prišli do planine Vogar – je že minil, mene pa je vedno bolj vznemirjal pogled na sijoče gore tam zgoraj. Tudi za ta dan je bilo napovedano slabo vreme, kakršno je bilo že dan poprej, vendar se je nebo kot po kakem čudežu razjasnilo in me iz doline vabilo v kraljestvo gora. Že prejšnji dan smo se namreč dogovorili, da si bom danes, "če bo slučajno vreme", vzel nekaj časa zase in se skušal čim hitreje spraviti na Triglav, potem pa še dol z njega in se k njim vrniti še pred temo. Ura je bila že pol enajstih, ko sem se poslovil in odpravljal na pot, saj sem želel jutro preživeti z najbližjimi, potem pa samo "nekam skočiti" in se čim prej vrniti nazaj. Bilo je že kar vroče, ko sem jim pomahal v pozdrav in pritisnil na pedale.

Iz Stare Fužine preko doline Voj na Triglav običajna planinska časovnica znaša nekako osem ur hoje. Če dodamo še dobro polovico tega časa za povratek, za tako planinsko turo potrebujete ves pohodni dan, od ranega jutra pa vse do noči, če seveda prištetje še počitke na poti. Vedel sem, da lahko hodim nekoliko hitreje. A koliko hitreje, to je bilo vprašanje, na katero nisem imel odgovora, zato sem se odločil, da si vsaj začetni del poti malo skrajšam s kolesom, ki sem ga nameraval pustiti na koncu doline, preden se pot preobrne v resnejši klanec.

Zapeljal sem mimo parkirišča, kjer je zadnja postojanka za avtomobile brez dovolilnic, pokimal pobiralcu parkirnin in pokazal na kolo, ki sem ga poganjal, češ da tu zanj ne bo kruha, vendar je zgolj odvrnil pogled. Čez nekaj časa sem se znašel v hladu dreves, ki so metala prijetno senco na gozdno cesto.

Končno sem bil sam. Ne glede na to, kako rad sem s svojo družino, vsake toliko potrebujem nekaj časa samo zase. Biti sam, se ukvarjati zgolj s seboj, najbolje med kakim telesnim naprezanjem, ko v polni meri začutiš svoje telo, je bila vrednota, ki sem jo bolj intuitivno kot zavestno gojil že od najstniških let.

Prav dobro se spomnim, kako sem se prvič spravil sam v hribe. Neko poletno soboto zjutraj, ko sem vstal, sem začutil neki notranji vzgib in naenkrat oznanil mami, da grem tistega dne sam v hribe. "Kam?" je vprašala. "Na Grintovec," sem odvrnil.

V svoj mali nahrbtnik sem stlačil rezervno majico, napolnil čutarico z vodo ter vzel kos kruha in jabolko, in že me je, kolikor so me nesle noge, odpihnilo proti avtobusni postaji. Tam sem sedel na prvi avtobus za

Na zahtevnem delu poti
Arhiv Sama Ruglja

Kamniško Bistrico, potem pa se od tam podvzival na pot. Ja, bil sem mlad, lahek in hiter, in v času petih ur in pol, predvidenih samo za vzpon, se mi je že uspelo vrniti v dolino, čeprav sem kar nekaj časa užival na vrhu, kjer je pihljal veter in mi sušil pot od hitrega vzpona. Veličasten občutek, ko sam zležeš na tak vrh tako mimogrede, je ostal in je gotovo prispeval k temu, da sem se dve desetletji kasneje takole iz nič spravil še proti Triglavu. S seboj imel zgolj nekaj več prtljage, če bi me slučajno presenetilo vreme.

Kdo ve, kako mi bo šlo pa danes, sem med razmišljanjem o svoji prvi samostojni planinski prigodi tuhtal pri sebi, ko sem se pripeljal do Voj, kjer je že počivalo nekaj planincev, in naprej do križišča, kjer se je makadamska cesta spremenila v bolj travnato cesto, ki je vodila do konca doline. Obvozil sem nekaj sprehajalcev, ki so bili malce začudeni nad kolesarjem – takrat še ni bilo toliko gorskih kolesarjev kot danes – potem pa poganjal naprej, vse bolj v osrčje Julijskih Alp. Vedel sem, da se bo vse skupaj začelo šele potem, ko bom razjahal kolo.

Parkiral sem prav tam, kjer kolesarjenje ni bilo več mogoče, priklenil kolo ob bližnje drevo, si otresel noge, potem pa se zapodil v klanec. Ura je bila enajst. Sem se prepozno spravil proti Triglavu, mi je kluvalo v glavi, saj sem imel do naše najvišje gore ustrezno spoštovanje, vedel pa sem, da je pred menoj še večina poti.

Vzpenjal sem se skozi gozdove in po poljanah med sončnimi zlatorumenimi žarki, ki so vse bolj grelj dolino, sopara z vonjem po rastlinju od dežja zadnjih dveh dni pa me je potiskala navzgor, da bi tam čim prej začutil bolj svež alpski zrak. Po kakih dveh urah zatohlelega vzpenjanja, ki je spominjalo na dvigovanje iz pekla v raj, sem se, potem ko sem premagal še zadnje strme skoke, končno priključil na pot, ki vodi proti Vodnikovi koči z Rudnega polja.

Nikjer ni bilo nikogar. Le zakaj, sem pomišljal, potem pa se spomnil, da je vremenska napoved najbrž ustavila večino tistih, ki so tisti dan premišljali o vzponu proti Triglavu.

Tudi ob Vodnikovi koči je bilo bolj prazno. Dolil sem vodo v plastenko – ja, sem pomislil, pred dvema desetletjema smo imeli le čutarice – pojedel nekaj napolitank, kar je bilo poleg dveh banan edino, kar sem imel hrane s seboj, potem pa me je že odneslo naprej, mimo Konjskega sedla, kjer se pritakne tudi pot iz Krme, proti Planiki. Mudilo se mi je, ura se je hitro pomikala naprej, Triglav pa je bil še daleč stran.

Alpski hlad mi je dal novih kril, v moje telo je napihalo svežino in gorski masiv me je vlekel k sebi z magnetno privlačnostjo. Kar neslo me je naprej in malo pred tretjo sem prišel do Planike. Pogledal sem v triglavsko steno pred seboj, da bi videl, kako polna planincev je danes, in presenečeno ugotovil, da ni skoraj nobenega. Triglav je bil prazen, če sem odštel nekaj planincev, ki so mi ravno prišli naproti. Nekaj trenutkov sem pomišljal, če naj se pri Planiki za nekaj minut ustavim za kratek počitek, potem pa me je jasno nebo nad Triglavom prepričalo, da je škoda izgubljati čas. Pognal sem

Portret z vrha
Arhiv Sama
Ruglja

se naprej in čez dobro uro sem že potrepljal Aljažev stolp. Kar dolgo se nisva videla, sem mu tiho rekel in mu obljubil, da se to ne bo več zgodilo.

Preoblekel sem si majico, pojedel preostanek malice, ki sem jo imel s seboj, se za hip naslonil nazaj in pogledal v nebo. Zaprl sem oči.

Čas se je za nekaj trenutkov ustavil.

Potem sem jih spet odprl in videl, da so oblaki, ki so se podili po nebu, vse temnejši. Vremenska napoved za ta dan se je začela uresničevati. Ura je bila štiri. Čas je bil, da jo ucvrem proti dolini.

Ko sem se spustil nazaj k Planiki, se je že *fino* shladilo. Stopil sem v kočo, kjer ni bilo prav nikogar, in se na hitro pogrel ter okrepcal z joto, ki mi je dala dovolj energijskega soka, da sem bil spet nared za pot. Potem sem švignil naprej. Hodil sem, kot da bi bil na tekmi – s samim seboj. A ne samo to: temni oblaki so kazali vse več moči.

Kar stekel sem mimo Vodnikove kočice in potem nekoliko naprej skoraj zgrešil odcep za Voje, potem pa se z nezmanjšano hitrostjo začel spuščati v dolino. Po nekaj strmih zatrepih sem naposled začutil vročico v nogah, dosedanja (pre)hitra tura je začela terjati svoj dolg. Vendar se nisem oziral na to in sem hitel naprej. Čutil sem, kako je vse bolj hladno, čeprav sem se spuščal v nižino. Tudi vonj zraka se je začel spreminjati – v nosnicah sem začutil tisti značilni duh po bližajoči se nevihti. Po uri divjega spusta, ko so že padale prve kaplje, sem prišel do kolesa. Nasmehnil sem se sam pri sebi; šele tedaj sem ugotovil, s kom tekmujem: z dežjem, seveda!

Pognal sem pedale in zadnje kilometre prevozil v mešanici adrenalinske omotice in komaj obrzdanega navdušenja. Mimo parkirišča sem kar švignil, kak kilometer zatem pa sem parkiral pred hišo, v kateri smo bivali. Sinova sta gledala z balkona. Zavriskala sta od veselja, ko sta me videla. V naslednjem trenutku je glasno zagrmelo in se ulilo na vso moč, ura pa je odbila sedem. Pomahal sem jima, se jima utrujeno nasmehnil in rekel: "Naslednjič bosta šla tudi vidva z menoj gor!"

Seveda je moralo do takrat preteči še nekaj let. ●

Ulečenje za jeklenice v previsih ni nedolžna zabava

Claudia Schmid

Bil sem kar nekoliko presenečen, ko so mi štajerski prijatelji, ki so tudi navdušeni obiskovalci avstrijskih plezališč, omenili, da se bodo en dan med tednom v letošnjem marcu dobili v Železni Kapli s Claudio Schmid, ki bo tja prišla preplezat ekstremno ferato *Turkenkopf* (ocena D/E).

Niti dogodek niti ferata sama po sebi ne predstavljata kakega presežka v plezanju zavarovanih plezalnih poti, športu, ki je pri nas še vedno zelo zapostavljen. Čeprav smo prvo tovrstno ferato na Gonžarjevi peči (težavnost D/E) dobili leta 2011, panoga do danes še ni prestopila šolskega praga, kakor bi ga lahko glede na svojo starost, temveč se še vedno ukvarja s

Srečanje s Tomažem Oprešnikom in prijatelji v ferati Turška glava v Železni Kapli
Foto: Mijo Kovačević

porodnimi težavami. Medtem se je v drugih državah alpskega loka in tudi onstran njega do letos zgradilo že okoli dva tisoč ferat, ki lokalnim skupnostim pripjevajo lep kos turistične pogače.

Claudia Schmid je zelo posebna ženska. Abrahama je že pustila za seboj. Kljub temu da se je s plezanjem začela ukvarjati šele pred nekaj leti, velja med poznavalci v tem trenutku za najboljšo plezalko ekstremnih ferat, in to morda celo v svetovnem merilu.

Povejte nam nekaj o sebi, kje živite in s čim ste se v življenju ukvarjali.

Sem Claudia Schmid, rojena Petrovitsch. Imam, kot ste verjetno tudi sami pomislili, balkanske korenine, saj moj praded izhaja iz Srbije. Še pred prvo svetovno vojno se je oženil z Avstrijko in se tu naselil, moj oče je bil rojen kot Avstrijec, zato jezika ne poznam, čeprav sem domovino prednikov pred nekaj leti obiskala.

Predlani sem dopolnila že pol stoletja (*smeh*), sicer pa živim v Innsbrucku. Praktično sem se vse življenje ukvarjala s športom, moja aktivna atletska kariera je bila dolga več kot trideset let.

S katerimi športi ste se ukvarjali in kakšne uspehe ste dosegli v atletiki?

Bila sem avstrijska podprvakinja v skoku v višino, kasneje je bila moja najljubša disciplina met kladi-va. Dvakrat sem sodelovala na največjem svetovnem prvenstvu v sedmerboju v Götzisu. Na svetovnem prvenstvu sem dosegla drugo mesto v metu kladi-va. Bila sem tudi članica ženskega snežnega boba in s so-tekmovalko sva postali prvi avstrijski prvakinji. V posadki ženskega boba sta dve tekmovalki, voznica in zaviralka. Bila sem zaviralka med vožnjo, na štartu pa pomembna za čim boljši štartni pospešek.

Kdaj ste težko atletiko zamenjali za ferate?

Po tekmovalni poti mi je nekaj manjkalo in iskala sem nove izzive, ki bi mi zapolnili čas. Ni lahko kar

naenkrat prenehati s športom, vsaj zame ni bilo. Bilo je leta 2008, ko mi je nekega dne padlo na pamet, da bi šla poskusit, popolnoma neizkušena, eno od ferat blizu svojega doma. Bila je ferata Kaiser-Max z oceno E. Na srečo sem imela dovolj močne roke, da sem to neumnost preživela. (*Smeh.*)

Živite v Innsbrucku. Je v okolici vašega bivališča veliko možnosti za plezanje ferat? Koliko različnih ste do sedaj preplezali?

Kdor želi preplezati vse ferate v okolici Innsbrucka, bo imel kar precej dela, saj jih je na voljo krepko čez sto, vseh težavnosti. Doslej sem preplezala skupaj nad tisoč ferat, samo različnih pa do danes 344 po vsej Evropi.

Ste preplezali tudi kakšno v Sloveniji? Imamo jih le nekaj, vendar ta šport pri nas širi krog privržencev.

Doslej le eno. Preden sem preko *facebooka* spoznala vašega *feratarja* Tomaža Oprešnika,¹ sploh nisem vedela, da jih imate. Pa tudi potem mi je bilo nekoliko s poti, saj imam v bližini doma še toliko možnosti. Preplezala sem vašo ferato na Zelenici, Spodnji plot. Je kratka, vendar lepa, tudi ocena E je popolnoma ustrežna.

Kako ljudje pri vas gledajo na *feratarje*? V Sloveniji je plezanje ekstremnih ferat še vedno eksotika, čeprav smo imeli klasične poti opremljene z jeklenicami že pred stoletjem.

Verjetno je enako pri nas in pri vas. Nekateri ljudje me občudujejo, drugi si verjetno mislijo, da sem zmešana. Pa kaj? Življenje je vendar preveč zanimivo, da bi človek izgubljal čas s tem, da bi se trudil ugajati celemu svetu.

Pri nas prihaja do nerazumevanja predvsem zaradi planincev, ki tako ekstremnih težavnosti ne zmorejo. Odpornost proti vrtočlavi ni več dovolj. Potrebni sta oprema in tudi fizična moč. Koliko trenirate?

Moj glavni trening je tak, da preplezam tri do štiri ferate na teden, nekatere tudi po večkrat. V bistvu mi to sploh ni težko, potem ko sem praktično trideset let na treningih vsakodnevno dvigovala uteži. Zdaj mi tega ni več treba. Če je slabo vreme ali priložnost, grem tudi na umetno steno, kjer zmorem plezati smeri do 6a, v naravnih stenah pa v vodstvu plezam do 5a. Pri feratah plezam vse do največje težavnosti, ki je trenutno F/G.

Kaj pa uporaba posebne opreme? Naši fantje, ki so plezali z vami, so začudeni povedali, da vedno plezate brez rokavic. Kako to?

Mnoge od najtežjih ferat sem preplezala v običajnih planinskih čevljih, nekatere težje tudi v plezalnikih. Tretje popkovine za počitek med plezanjem ne uporabljam, je pa gotovo nujna vsaj za začetnike. Kar se tiče rokavic, vedno, razen pozimi, ko je zares mraz, plezam brez njih. Tako mi najbolj ustreza zaradi

občutka. Po navadi plezam tako, da z eno roko prijemam jeklenico, z drugo pa oprimke na skali. Ob tem lahko omenim, da sem nekaj ferat preplezala celo bosonoga, kar rada ponavljam prav v omenjeni domači Kaiser-Max. Vendar tega ne počnem prepogosto, ker zna biti tudi boleče. (*Smeh.*)

V športni karieri ste kot vsak tekmovalec gotovo imeli poškodbe. Kako je z njimi, odkar se ukvarjate s plezanjem? Ste imeli kakšno nesrečo pri tako številnih podvigih?

V bistvu nisem imela nobene resnejše nezgode, le enkrat sem si zlomila peto, vendar je bila to bolj stvar moje 32-letne atletske kariere in posledic, ki mi jih je ta pustila, kot pa dejanska nesreča zaradi plezanja.

Pravite, da za trening plezate tudi v naravnih stenah ...

Plezam tudi v stenah (z eno vrvjo), vendar tako, da krajše smeri plezam naprej, pri daljših pa raje prepustim vodstvo in plezam kot druga v navezi. Nikoli pa ne soliram.

Uvrščajo vas med najuspešnejše plezalkke ferat. Kako je to sploh merljivo? Obstajajo kakšna tekmovanja?

Zame osebno je vedno najpomembnejše, na kakšen način ferato preplezam. Nikoli na primer ne stopim na skobo ali sidro, s katerim je jeklenica pritrjena na skalo. Pogosto plezam v enem zamahu, brez vmesnih

*Plošča v ferati Karola (ocena F), Weinheim, Nemčija
Arhiv Claudie Schmid*

¹ Športna panoga, ki nas je zaobšla. *Planinski vestnik* 12/2016, str. 26–28.

Previsni odsek ekstremne ferate Geiler Hengst (ocena E) na Zgornjeavstrijskem blizu Linza
Arhiv Claudie Schmid

počitkov, in za ferato, ki ima oceno nižjo kot F, nikoli ne obujem plezalnikov. Denimo v ferati Bürgeralm Arena (ocena F) mi je bilo zelo pomembno, da sem jo preplezala tako, da je iz nje nastala ocena F/G. Kajti preplezala sem jo v enem zamahu in brez vmesnih počitkov. Glede tekmovanj težko komentiram. Obstajajo sicer neke tekme, vendar ni primerljivo s tistimi v prostem plezanju. Sama tudi nisem hitra plezalka, ker mimogrede mnogo fotografiram. Celo v ferati Extraplomis z oceno F/G, ki naj bi bila najtežja na svetu, sem fotografirala. (*smeh*) Popolnoma jasno mi je, da pri svojih letih nikoli ne bi zmagala v hitrostnem plezanju ferat.

Kako kot feratarica gledate na alpinizem?

Alpiniste spoštujem in občudujem. Vse bolj zavidam tudi gornikom, saj so postale visoke gore zame zelo oddaljene. Leta 2005 sem prišla na vrh Kilimandžara (5895 m), potem pa sem se morala soočiti s posledicami in plačati ceno svoje dolgotrajne atletske kariere. Pred tremi leti so mi namreč vstavili umetne kolke. Na srečo se v feratah visoke težavnosti lahko pleza v glavnem le še z rokami, tako da na vrh mnogokrat pridem laže, kot pa potem sestopim po običajni poti v dolino.

Pri nas je včasih slišati zbadljivke, da so feratarji tisti, ki ne končajo alpinistične šole, skušajo pa se s pomočjo jeklenic poistovetiti z alpinisti.

Ne vem, čemu bi morali na vsak način povsod iskati primerjave. Ljudje, ki izjavijo kaj takega, naj se sami poskusijo v ekstremnih feratah. Da lahko splezaš ferato z oceno F/G, moraš biti sposoben plezanja vsaj šeste do sedme stopnje po lestvici UIAA. Gre zgolj za eno od mnogih športnih panog v gorah, ki jo je nesmiselno primerjati z drugimi.

S čim se ukvarjate za preživetje? Verjetno se od plezanja ferat ne da živeti niti v Avstriji.

Po izobrazbi sem gradbena inženirka, delala sem na

visokih gradnjah, ni mi ustrezalo in raje sem šla v trgovino, kjer sem prodajala športno opremo. Žal se ni obneslo in izgubila sem službo, ker nihče ni želel v svoji trgovini prodajalke, starejše od petdeset let. Vzela sem, kar je bilo pač na voljo, trenutno delam na bencinski črpalki.

Ali svoje feratarske izkušnje na kakšen način delite z ljudmi? Morda sodelujete s kakšno gorniško revijo ali avtorji pri pisanju feratarskih vodnikov?

Nikoli nisem napisala članka za gorniško revijo, vendar skoraj vsakodnevno pošiljam aktualne fotografije s ferat in poročam o razmerah na različnih družbenih omrežjih. Fotografij imam že res ogromno na disku, kar okoli 1,5 TB se jih je nabralo z vseh 344 različnih ferat.

Še zadnje vprašanje, ki verjetno marsikoga zanima. Katera ferata je po vašem mnenju v tem trenutku najtežja na svetu? Ste jo tudi sami preplezali?

Preplezala sem vseh petnajst tistih, ki veljajo za najtežje. Za tehnično najtežjo uradno velja Extraplomis na Kanarskih otokih z oceno F/G, vendar moram reči, da ni ravno nevarna za tistega, ki je sposoben plezati težavnost E, saj je odlično postavljena. Sama sem plezala na primer ferato, ki se mi je zdela bistveno zahtevnejša. Ne zaradi ocene, ki je "le" E/F, temveč zato, ker se je v njej tako preprosto ubiti. Imenuje se Feliz Navidad, je v Španiji (Katalonija). Na drugem previsu je treba splezati težave z oceno 6a, vmes sta le dva klina, jeklenica pa ohlapna in daleč od stene. Ob morebitnem padcu preko strehe, tudi če si pripet, lahko priletiš in se nasadiš naravnost na železne kline. Ne želim si je ponavljati.

Claudia, najlepša hvala za zanimiv pogovor in še veliko uspešno preplezanih ferat. ○

Dvajset let od tragične nesreče

Na Okrešlju je v soboto, 10. junija 2017, ob 11. uri potekala spominska slovesnost, s katero smo se spomnili 20-letnice najhujše nesreče v zgodovini gorskega reševanja. Oblačno vreme z nekaj dežnimi kapljicami množici sorodnikov, prijateljev, gorskih reševalcev in planincev ni preprečilo počastitve spomina na Janija Kokalja, Mitja Brajnika, Luka Karničarja, Rada Markiča in Borisa Mlekuža.

"Po nesreči, kakršna je bila ta, bi marsikdo obupal in odnehal. Gorski reševalci pa nismo. Šli smo naprej in iz nesreče potegnili tisto, kar je bilo prav in potrebno. Vse to je bilo storjeno z enim samim namenom – da lahko še naprej pomagamo tistim, ki so v gorah pomoči potrebni.

Bolečina je z leti popustila, spomin pa je ostal in mora ostati. Spomin, ki mora biti, če hočemo, da bomo reševali še bolje in varneje, obenem tudi opomin," je v govoru poudaril podpredsednik GRZS Franc Miš. Marjan Fank, generalni direktor Policije, je v svojem govoru povedal, da se vsi, ki zahajamo v gorski svet,

V krajši spominski maši je vojaški vikar recitiral Pavčkovo Pesem o zvezdah:

*Vsak človek je zase svet,
čuden, svetel in lep
kot zvezda na nebu ...*

*Vsak tiho zori,
počasi in z leti,
a kamor že greš, vse poti
je treba na novo začeti.*

*Tako živimo ljudje.
Vsak zase krmari k pogrebu.
Svetloba samo
nas druží kot zvezde na nebu.*

*A včasih so daleč poti,
da roka v roko ne seže,
a včasih preblizu so si,
da z nohti lahko
srce kdo doseže ...*

*Od tega menda
človek umre,
od tega z neba
se zvezda ospe.*

ne zavedamo vseh nevarnosti, nas pa takšne tragedije spomnijo na to. Zakaj je usoda tako kruto posegla v delo in življenje ljudi, gorskih reševalcev in sorodnikov, tega ne moremo vedeti, lahko pa ohranimo spoštljiv in večni spomin, kot so večne skale nad nami, in to je tudi naša dolžnost.

Po Fankovem nagovoru se je iznad Savinjskega sedla dvignil helikopter slovenske Policije in zakrožil nad Tursko goro, posadka helikopterja pa je v skale, kjer je bilo sidrišče preminulih gorskih reševalcev, položila venec. Helikopterska posadka se je s posebnim manevrom nad množico prisotnih poklonila spomenu ponesrečenih in poletela nad Kamniško sedlo.

Marjan Fank, Tine Cuder, načelnik Društva GRS Bovec, Bojan Rotovnik, predsednik PZS, in Danilo Škerbinek, član UO PZS, so pred spominsko obeležje položili cvetje.

Z darovano mašo vojaškega vikarja, srčno zapetimi pesmimi moškega pevskega zbora Triglav Trenta in s trobili Policijskega orkestra je bila spominska slovesnost zaokrožena.

Prireditev so pripravili člani Društva GRS Bovec in Policija. ●

*Polaganje venca
Foto: Vladimir Habjan*

Prelaz

Slabost je premagala vse druge občutke. Skozi omotico sem pred seboj zagledal napol ploščato skalo brez snega. Sesedel sem se nanjo, ne da bi odložil nahrbtnik. Zaskrbljeno me je opazovala: "Bo šlo?" "Uuuh," mi je ušel izdih iz grla. To je bil edini odgovor, a je povedal vse o mojem stanju.

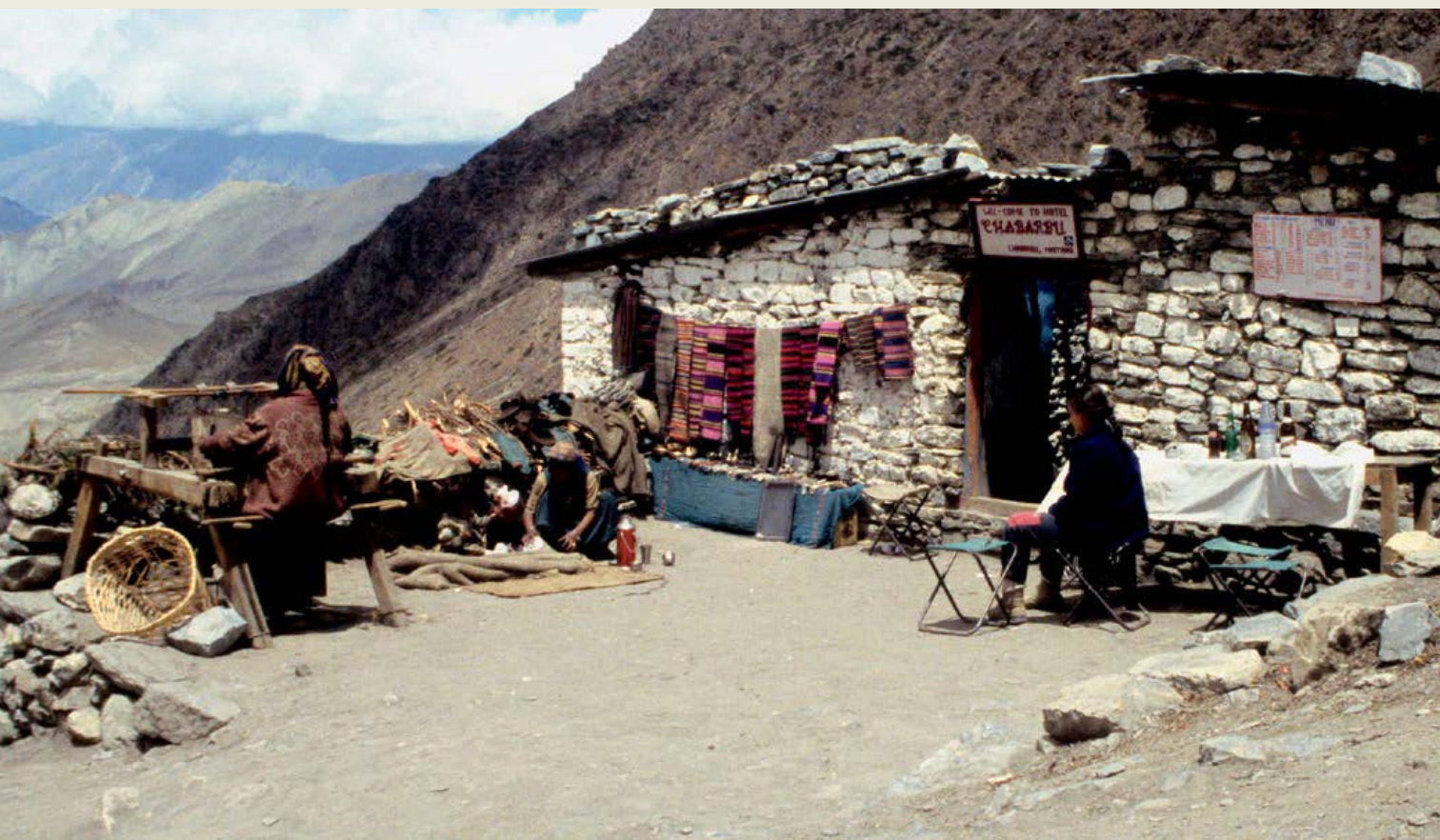
V tistem trenutku so mi s sedla pridrveli naproti prvi pohodniki. Kot mladi razigrani jaki so odvihrali mimo, le prvi se je za trenutek zaustavil pri nama. Bil je njihov vodnik. *"How far is to the saddle?"* sem se slišal. Malo je počakal z odgovorom, njegove nekoliko poševne oči so me ostro opazovale, nato se mi je zazdelo, da je njegov obraz za trenutek prešnil privoščljiv nasmeh: *"Two, maybe three hours."* Kaj?! Nemogoče! Še tri ure! Imel sem se za človeka, ki v hribih dobro obvladuje čas in orientacijo. Da pa sem tako zgrešil? Vodnik je odbrzel za svojo skupino in spet sva bila sama. Še enkrat sem zatarnal. Mislil sem, da je do sedla še petnajst minut, največ pol ure.

Ampak tri ure ... Da je slabost tako močno prevarala vse moje občutke? Vsaj nebo je bilo popolno, čisto, modro, brez oblaka. "Grem malo naprej, ti se pa spočij," je mirno rekla in z lahkotnimi koraki izginila iz mojega vidnega polja.

Zaradi močnih in nepredvidljivih bolečin na levi strani Petrinega obraza, ki so se začele v Katmanduju, v Pokari pa so postale zelo pogoste – verjetno je bil modrostni zob – sva se odpovedala načrtovanemu trekingu okoli Anapurn in se odločila le za njegovo kratko varianto po dolini reke Kali Gandaki. Pri tej različici bi imela na doseg letališče v Jomsonu, od koder bi z letalom, če bi bolečine postale neznosne,

*Na poti med
Kakbenijem in
Muktinathom
Foto: Izidor Tasič*

na hiter način prišla do zobozdravnika v Katmanduju. A ko je Jomson ostal za nama in sva se po puščavski pokrajini doline Mustang približevala Kakbeniju, se bolečine že tri dni niso pojavile.

V popoldanskih urah sva sedela na robu barvite vasi. Tukaj se dolina zoži, kot da bi nekdo hotel prešči-pniti reko. V najožjem delu se rdeči zidovi samostana vzdigujejo nad bregom in se delajo, kot da varujejo staro vasico z blatnimi hišami, da ne zdrсне v reko. Veter, ki se je igral z molilnimi zastavicami na samostanskih zidovih, je dodal še zvočno kuliso k zelenim riževim poljem v daljavi in rjavi barvitosti vasi. Pot naprej po dolini, proti zgornjemu Mustangu, je zapirala stražarnica z gospodom v uniformi, ki je prijazno gledal. Verjetno se je nato spomnil, da je tam po uradni dolžnosti, in naju z resnim in uradniškim glasom vprašal: "Permit?" Z roko je pokazal naprej po dolini zgornjega Mustanga. Hitro smo se vsak v svojem jeziku sporazumeli – in se pri tem drug drugemu lepo smejali – da je *permit* za zgornji Mustang pasje drag in da tja nisva namenjena. Nato je z roko pomahal navzgor v pobočje, proti prelazu, in ponovno vprašal: "Thorong La?" Spogledala sva se. Zakaj pa ne. Verjetno sva o tem že oba tiho razmišljala. Občudujoče je pokimal. Tedaj sploh nisva vedela, da se le malo belcev odpravi od tod proti prelazu, sploh če so brez nosačev in vodnika, predvsem zaradi večje višinske razlike na krajši razdalji. Je v obratni smeri ustaljenih tokov.

Naslednje jutro sva si naredila nahrbtnike in se v soncu odpravila navkreber po prašni poti, ki bi lahko bila

tudi cesta. Nisva imela natančnega cilja, kako daleč bova šla. Na poti do prelaza sta dve vasi in sproti bova videla, kje se bova ustavila. Steza je vodila mimo polj, na nekaterih so ženice vihtele motiko. Po kaki uri hoje, ko se svet delno položi, je k nama od nikoder pritekel kar velik pes, veselo mahal z repom, igrivo lajal, naredil nato nekaj korakov stran od naju in tudi od poti, se nama ponovno približal, vse skupaj nekajkrat ponovil, ves čas pa veselo mahal z repom. "Kaj pa, če naju vabi, da bi šla za njim?" In sva šla. Po kakšni minuti se je pred nama odprla planota, na njenem robu je sedel pes, naju pogledal in se nato ponovno zazrl v daljavo. Stopila sva do njega. Odprl se je čudovit razgled na Zgornji Mustang s pet- in šesttisočaki, ki so omejevali dolino. Nato je pes zalajal, odšel kakšnih petdeset metrov v levo in se ponovno usedel. Približala sva se mu in lahko sva občudovala spodnji del doline in osemtisočak Daulagiri, ki se je v ozadju kot stražar dvigal v nebo. Ko sva bila tako zazrta v daljavo, sva nenadoma ugotovila, da psa ni nikjer več. Zanimivo. Vrnila sva se na pot. V prvi vasi sva srečala otroke, ki so veselo kričali ob koncu pouka in imeli na oblačilih značke s sliko dalajlame. Šlo nama je hitro in zgodaj popoldne sva bila že pri drugi vasi na nadmorski višini 3700 metrov, pogostokrat napačno imenovani Muktinah. Tako se v resnici imenuje tempelj v neposredni bližini, ki ga častijo tako hindujci kot budisti.

Pri večerji sva sedela za skupno mizo z večjo skupino pohodnikov. Jedilnica je bila hladna, vsi smo bili zaviti v svoje jakne, noge pa so bile na tplem pod težko

*Tkalka na statvah pred čajnico Chhabaru, 4150 m
Foto: Izidor Tasič*

odejo, ki je prekrivala mizo in padala do tal. Pod mizo so bili skriti kovinski nosilci s segretimi kamni, ki so nas grel. Zanimiva rešitev. Za večerjo sva si izbrala *dal bhat*. Vsak dan sva jedla enako jed, a kot vedno je bila tudi tukaj nekoliko drugačna. V jedilnici je bilo glasno, najglasnejši so bili tisti, ki so se z veliko težavo in glavoboli prebili čez prelaz. Petra je bila ves čas tiho in je le poslušala.

Ko sva zjutraj opazovala starejšo vaščanko, leta so jo že pritisnila k tlom, kako je hodila okoli stupe in vrtele molilne mlinčke, je Petra nenadoma rekla: "Imela bom višinsko bolezen!" "Kako pa ti je to padlo na misel? Dobro si pripravljena in v kondiciji." Odkimala je: "Imela bom višinsko ... Pa še moji čevlji niso dobri." To o čevljih je bilo res, na obeh sta spredaj do polovice stopala skoraj istočasno odstopila podplata in sem ju privezal nazaj. Če cel podplat odpade na snegu, sploh če je sneg trši, ne bo zabavno. Prelaz pa je pod snegom. Da bo imela višinsko bolezen, o tem sem brez pravega razloga dvomil. A ker je še nekajkrat poudarila, da bo zagotovo imela višinsko bolezen, sva spet spremenila načrte. Najprej bova šla samo do Teahou-
sa oziroma čajnice, ki je v smeri prelaza nekje na višini 4150 metrov, da ugotoviva, kako Petrino telo reagira na višino. Nato se bova vrnila v najin hotelček. Šele potem se bova odločila, kako naprej.

V Nepalu se izraz čajnica uporablja za majhno

Deklica ob poti
Foto: Izidor Tasič

družinsko gostišče s prenočiščem. Ta čajnica je bila preprosta zgradba brez oken, zgrajena iz zloženih kamnov, na kateri je ponosno visel napis CHABARBU Hotel (danes je tukaj že pet hotelčkov, turizem pač hitro spreminja okolico). V njej je bival mlajši nepalski par z dvema majhnima otrokoma. Čaj je bil dober, Petra ni imela nobenih problemov z višino in privezani podplati so se še vedno držali čevljev. "Se da tukaj prespati?" sem vprašal gospodarico. V zanimivi odsekani angleščini naju je povabila v notranjost in nama pokazala preprosto izbico. Čudovito, jutri se bova vrnila, tukaj prespala, nato pa greva proti prelazu. To je nov načrt. Glede na to, da bova vsaj dvakrat prespala na višini 3700 metrov in enkrat na 4150 metrov, bi moralo zadostovati za aklimatizacijo, za kratko doživljanje višine na prelazu.

Naslednji dan sem pred odhodom iz vasi v zaprašeni izložbi zagledal čokoladico Snickers. Aha, to bo jutri moja malica. Ogledal sem si datum (bil je še v redu), preveril, ali je ovitek originalen – bil je dober, ni pušchal zraka – jo malo dražje plačal in dal v nahrbtnik. Zvečer smo se vsi zbrali v edinem ogrevanem prostoru "čajne hiške", ki je bil hkrati kuhinja in skupni prostor. Tega večera ne bom pozabil nikoli, nenavadno čudovit je ostal v spominu. Petrolejka je v prostor pošiljala naključne svetlobne pramene in mu kradla temo. Iz tranzistorja na baterije je šumela lokalna glasba. Otroka, stara okoli dve in štiri leta, žarečih oči, razkuštranih las in zagorelih lic, oblečena v enodelne oblekice nedoločljive barve, sta sedela na pručki, v rokah držala skodelico in se gugala v ritmu melodije. Odrasli, prišla sta še dva domačina, so si verjetno pravili anekdote, saj so se vsake toliko časa veselo zasmeli. Gospodinja je bila najdejavnejša, tu pa tam je vrgla suhi kravjek v glineno peč, pomešala po loncu, se smejala in sodelovala v pogovoru. Sama sva sedela ob steni, z rokami objemala vsak svojo toplo skodelico čaja in vpijala zvoke in igro senc. Zdelo se mi je, kot da nisva fizično tam, ampak opazujemo predstavo od nekod drugod.

Tudi najine spalnice ne bom pozabil. Bila je zelo, zelo hladna. Vse, kar sva imela, sva dala nase, se popolnoma zavila v spalni vreči, noge potisnila v nahrbtnik, pa je hladu vseeno uspelo, da se je pregrizel do kože. Nič nenavadnega, saj sem skozi streho videl zvezde. Vstala sva še v temi. In presenečenje – ponoči je nov sneg narahlo prekril okolico. A na srečo je prava pot kot glavna žila izdajala svojo sled v belini. Še vedno toplo oblečena sva v mesečini zakorakala v strmino. Čez nekaj časa se je začelo daniti. Sonce, ki ga še nisva videla, je vršace za najinima hrbtnoma obarvalo rdeče in Daulagiri na skrajni levi je ponosno kazal svoj primat nad sosedi. Nebo je bilo temno modro in brez oblaka. Večkrat sva se še ustavila, se obrnila in opazovala, kako se vršaci vse bolj odkrivajo soncu. Čudovit pogled. Svež sneg je neopazno prešel v starega. Petra je v nekem trenutku zapustila pot – in skoraj takoj se je ugreznila do pasu. Zasmel sem se, jo najprej fotografiral in ji šele nato pomagal. Nekje v zgornjem delu poti, vsaj po

mojem občutku, ko so naju sončni žarki že dosegli, sva se ustavila za malico. Zame snickers, za Petro pa študentski *futer*, ki je bil v nahrbtniku še od doma. Po tej čokoladi se mi je v želodcu naredila kepa. Čuden občutek v trebuhu se je med hojo vse bolj stopnjeval in počasi prehajal v slabost, ki je zajela vse telo.

Ne vem, koliko časa je ni bilo. "*Mater*, mi je slabo ..." Zvit na skali, v boju s slabostjo, sem jezno razmišljal o tem, kaj je bilo v tisti čokoladi. Dokler je nisem pojedel, je bilo vse v redu. Res sem jo kupil na nenavadni lokaciji, ampak preveril sem datum in ovitek in vse je bilo videti b. p.

Vsa razigrana in brez nahrbtnika je nenadoma stala pred menoj: "Sedlo je tukaj, čisto blizu. Kaj neki je bilo tistemu tipu, da je rekel tri ure?" Pograbila je moj nahrbtnik: "Pridi, greva." "Ne, mojega *rukzaka* pa ne boš nosila," sem se hotel mačistično postaviti, a iz mojega grla je med napornim vstajanjem prišlo samo nerazumljivo momljanje. Vdal sem se, ji prepustil nahrbtnik in ji počasi sledil, ko je pod mojim nahrbtnikom razigrano izginila naprej.

Tudi za moje šibke noge je bil prelaz blizu. Na vrhu, v zavetju betonske ute, je domačin kupal čaj. Potegnila me je do njega in mi pomolila skodelico pred usta: "Spij!" Srknil sem požirek, dva, upal, da me bo okrepčal, a tekočina ni in ni hotela po grlu. Pravzaprav se je čuden občutek v telesu še poslabšal. Primajal sem se do kupa kamenja, čortena, ovešenega z barvitimi

molilnimi zastavicami, in se pred tablo, na kateri je izstopal napis 5416 Mtr, kislo nasmehnil fotoaparatu. Nato me je objela. S samosprožilcem sva naredila še eno sliko. Pred mano se je z lepim pobočjem vzdigoval eden od trekinskih vrhov. Ne, še o hoji ne morem razmišljati, kaj šele, da bi se mi cedile sline po takem vrhu. Počitek na sedlu mi ni pomagal, slabost je vztrajala in me slabila. Ura se je približevala deseti, ko naj bi oblaki prekrili sedlo, in odpravila sva se na drugo stran, proti Pokari.

Navzdol je šlo nekoliko laže, skoncentriral sem se na vsak naslednji korak in samo polagal nogo pred nogo. Izbire ni bilo, samo naprej sva šla, pred nama je bila še dolga pot. Hodila je pred mano in se vsake toliko časa obrnila. Videl sem, da me na skrivaj zaskrbljeno opazuje. Ustavila sva se za počitek. Nenadoma sem začuden ugotovil, da je z mano vse v redu. Da ni več slabosti, ni čudnega občutka in mehkih nog. Da sem popolnoma v redu! Popadel me je sproščen, osvobajajoč smeh. Čudno me je pogledala. "Kaj naj ti rečem," sem ji rekel, "tebe je bilo strah, da boš imela višinsko, se je pa lotila mene. Veš kaj, zdaj sem čisto dober. Zanesljivo je bila višinska bolezen." "Kako si dobro?" me ni razumela. Ko sem ji še enkrat razložil in je tudi iz mojega obnašanja dojela, da sem res čisto pri sebi, sem skoraj videl ogromen kamen, ki se ji je odvalil od srca in ji padel na nogo, kajti takoj zatem se je utrujeno sesedla in rekla: "Veš, tako me je bilo strah zate." ●

Odmor za malico
Foto: Izidor Tasič

En klop nam lahko trajno spremeni življenje

Klopni meningoencefalitis¹

Slovenija sodi med države, kjer obstaja visoka verjetnost okužbe s povzročitelji bolezni, ki jih prenašajo klopi. Ena izmed njih, klopni meningoencefalitis (KME), velja pri nas za eno najpomembnejših infekcijskih bolezni, saj se Slovenija uvršča med države z najvišjo obolevnostjo v Evropi.

Klopi se najpogosteje pritrdijo na z dlakami pokrite dele glave, ušes, rok, dimelj, kolen, dlani in stopal.

Foto: Shutterstock

Klopi, okuženi z virusom KME, so razširjeni praktično po vsej državi! Med letoma 2003 in 2012 je tako za KME vsako leto zbolelo povprečno dvesto petdeset bolnikov. Izid zdravljenja okužbe s KME je precej negotov in doživljenjske posledice okužbe so kar pri polovici obolelih hude, zato je prav, da vsi, ki se gibamo v naravi, dobro poznamo ukrepe, da okužbo preprečimo. Posledice KME pogosto močno okrnijo kakovost bolnikovega življenja, nemalokrat od bolnikov terjajo posebne prilagoditve, včasih pa tudi popolno spremembo načina življenja.

Kje se klopi zadržujejo

Klopi se zadržujejo predvsem v gozdni podrasti, v grmovju vlažnih mešanih gozdov, v travi in celo na vrtu. Do nadmorske višine šeststo metrov je lahko klopov veliko, v višjih legah jih je manj. Klopi prezimijo v listju, v skorji drevesnih debel in površinskih plasteh zemlje. Brž ko se temperatura tal poviša, postanejo aktivni. Aktivnost klopov in njihovih razvojnih stopenj je povezana s klimatskimi nihanji. Mila zima in vlažna pomlad pospešita dejavnost klopov. Nevarnost okužbe s klopi traja včasih že od februarja pa vse do novembra.

Ubod klopa

Ko se klop približa človeku, poišče primerno nežno in dobro prekravljeno mesto na koži ter se pritrdi. Klopi se najpogosteje pritrdijo na z dlakami pokrite dele glave, ušes, rok, dimelj, kolen, dlani in stopal. Vboda gostitelja ne

čuti, saj ima klopova slina anestetičen učinek. Klopa zato ljudje, še posebej otroci, navadno sploh ne opazijo. Pri vbodu okuženega klopa ne pride vedno do okužbe gostitelja, okužba pa lahko sicer poteka tudi brez bolezenskih znakov. Za klope je značilen dolg življenjski cikel, zato zelo dobro skladiščijo viruse. Mnogo klopov lahko brez hrane preživi leto dni ali celo dlje.

Prenos virusa KME

V naravi virus KME kroži med prenašalci – klopi in njihovimi gostitelji, ki so lahko mali gozdni sesalci, divjad, domače živali ali človek. Medtem ko je viremija² pri malih gozdnih sesalcih dovolj visoka, da se lahko klopi prek posesane krvi okužijo z virusom KME, so večji gostitelji – človek in veliki sesalci – končni gostitelji virusa KME in virusa ne prenašajo. Ko se klop z virusom KME enkrat okuži, ga ohrani vse življenje. Virus se začne v klopu razmnoževati, ko vstopi v njegovo črevesje. Ko si klop naslednjic poišče gostitelja, lahko s slino nanj v nekaj minutah prenese virus KME.

Klopni meningoencefalitis

Klopni meningoencefalitis povzroča virus klopnega meningoencefalitisa. Virus kroži v parazitskem trikotniku, ki ga sestavljajo virus, klop in gostitelj. Okužba z virusom KME se kaže s splošno utrujenostjo, slabim počutjem, vročino, bolečinami v vratu in glavi, bolečinami v mišicah in sklepih, vrtoglavico in slabostjo, lahko tudi bruhanjem in drisko. Znaki so torej lahko podobni gripi. Prvi znaki se pojavijo v povprečju sedem do štirinajst dni po vbodu okuženega klopa oziroma le tri ali štiri dni po zaužitju okuženega nepasteriziranega mleka ali mlečnih izdelkov. Pri okoli dveh tretjinah bolnikov bolezen poteka v dveh fazah. Opisana prva faza bolezni traja od dva do sedem dni.

Zdravniki ob tako neznačilnih simptomih in znakih navadno domnevajo, da gre za virozo. Po približno sedmih dneh počitka se bolnik običajno že počuti bolje in je v naslednjih tednih (od enega do dvajset dni) navadno brez posebnih bolezenskih težav. Nato sledi druga faza bolezni, v kateri je bolnik zaradi simptomov prizadetosti

² Viremija je stanje, ko je virus prisoten v krvi.

¹ Članek o klopnem meningoencefalitisu (KME) bo služil kot dodatno gradivo tekmovalcem na državnem tekmovanju Mladina in gore januarja 2018 v Trzinu (op. ur.).

osrednjega živčevja največkrat napoten v bolnišnico. Pri večini bolnikov bolezen poteka kot meningitis ali meningoencefalitis, pri nekaterih (do deset odstotkov bolnikov) tudi kot meningoencefalomielitis.

Za meningitis, vnetje možganske ovojnice, so značilni visoka vročina, močan glavobol, otrdel vrat, bolečine v vratu, vrtoglavica in slabost ter bruhanje. Če virus poleg vnetja možganskih ovojnic povzroči tudi vnetje možganskega tkiva, se znakom meningitisa pridružijo še tresenje jezika in prstov rok, težave z zbranoostjo in mišljenjem ter različne stopnje motenj zavesti (v hudi obliki tudi koma). V strokovni literaturi poročajo tudi o govornih in vedenjskih motnjah pri bolnikih ter primerih razvoja psihoz in delirija.

Najtežja klinična oblika prizadetosti osrednjega živčevja po okužbi z virusom KME, pri kateri je prizadeto možgansko deblo, pa je meningoencefalomielitis. Simptomom in znakom meningoencefalitisa se ob vnetju hrbtenjače pridružijo še ohromitve udov, najpogosteje ramenskega obroča in medenice, ki pred ohromitvijo nekaterim bolnikom povzročajo hude bolečine, ter dihalnih mišic. V nekaterih primerih je prizadeto tudi avtonomno živčevje, kar se kaže v motnjah srčnega ritma in podobno. Bolniki potrebujejo dolgotrajno bolnišnično zdravljenje, ki je odvisno od stopnje prizadetosti osrednjega živčevja. Pri petih do desetih odstotkih bolnikov se pojavijo ohromitve, približno en odstotek obolelih umre. Bolniki z ohromitvijo mišic imajo v večini primerov težji potek bolezni, večkrat potrebujejo mehansko predihavanje, počasneje okrevaajo in potrebujejo tudi dolgotrajno rehabilitacijo. Pri nekaterih bolnikih ohromitve, lahko tudi dihalnih mišic, žal ostanejo trajne. Tudi sicer velja, da več kot tretjina bolnikov po prebolelem KME trpi zaradi postencefalitisnega sindroma, ki lahko močno okrne kakovost bolnikovega življenja.

Postencefalitisni sindrom

Po preboleli akutni fazi bolezni mnogim bolnikom ostane postencefalitisni sindrom (PES), ki se kaže s skupkom kroničnih simptomov in znakov. Bolniki s PES so pogosto kronično utrujeni in razdražljivi, lahko trpijo za glavoboli, depresijo, motnjami razpoloženja, spomina in zbranoosti in/ali imajo težave z ravnotežjem, koordinacijo, hojo ali govorom, tresavico, lahko tudi teže prenašajo stres in slabše slišijo. Te težave lahko trajajo nekaj mesecev, več let, lahko pa tudi vse življenje. Zaradi nevroloških posledic bolezni morajo bolniki pogosto spremeniti dnevne aktivnosti, vključno z delovnim mestom, saj postencefalitisni sindrom močno zmanjša kakovost njihovega vsakdanjega življenja in vpliva na delovno sposobnost.

Delna ohromelost in ohromelost

Kadar v akutni fazi bolezen poteka kot meningoencefalomielitis, lahko bolniku zapusti celo trajno parezo (omrtvelost) in ohromelost. V Evropi zaradi KME in posledične prizadetosti hrbtenjače do deset odstotkov bolnikov ohromi. Pri bolnikih sta največkrat prizadeta ramenski in kolčni obroč, včasih pa tudi dihalno mišičje. Kadar so prizadete dihalne mišice, so bolniki, lahko tudi doživljenjsko,

odvisni od dihalnega aparata. V nekaterih primerih so posledice KME tako hude, da bolniku povzročijo invalidnost in odvisnost od tuje pomoči, bolezen pa je lahko v polovici odstotka do dveh odstotkih primerov tudi smrtna.

Posledice KME pomembno zaznamujejo kakovost življenja posameznika in njegovih bližnjih, v najtežjih primerih povzročajo trajno invalidnost in zahtevajo dolgotrajno rehabilitacijo in institucionalno varstvo. Zaradi zahtevnosti zdravljenja, dolgotrajne rehabilitacije in resnih posledic je KME veliko breme tudi za zdravstveno blagajno in družbo v celoti.

Možnosti zaščite

Zaščita z obleko. Ko se odpravljamo v naravo, uporabljamo svetla oblačila iz gladkega materiala, ki klopom onemogoča oprijem. Tudi oblačila popršimo z repelentom, najbolje po robovih hlač, vrhu nogavic in ostalih mestih, kamor se klopi radi prijemljejo.

Repelenti. Eden izmed načinov odganjanja klopi je uporaba zaščitnih kemičnih sredstev – repelentov, ki odganjajo mrčes. Repelente, ki vsebujejo DEET (N, N-dietil-m-toluamid), lahko nanašamo na kožo, vendar v skladu z navodili proizvajalca. Ščitijo do nekaj ur. Starši naj sredstva nanesejo otrokom in se izognejo nanosu na roke, oči in usta. Najbolje je, če se zaščitimo z obleko in repelenti, po vrnitvi domov pa se temeljito pregledamo, odstranimo morebitne prisesane klope, se tuširamo, si umijemo lase ter oblačila operemo.

Cepljenje proti KME. Cepljenje je eden najbolj učinkovitih ukrepov zaščite pred KME. Priporočljivo je, da se cepljenje s prvima dvema odmerkoma opravi v zimskih mesecih. Prva dva odmerka naj si sledita v razmiku enega meseca, da se vzpostavi zaščita pred aktivnostjo klopi. Tretji odmerek lahko sledi po devetih do dvanajstih mesecih po drugem odmerku. Nato se zahteva prvi pozitivni odmerek po treh letih, kasneje se zaščita obnavlja na tri do pet let. Če začnemo s cepljenjem kasneje, npr. v poletnih mesecih, je priporočljivo dobiti drugi odmerek cepiva že dva tedna po prvem, da čim prej dosežemo zaščitno raven protiteles.

Cepljenje proti KME je v Sloveniji obvezno za tiste, ki so izpostavljeni okužbi pri delu. Priporoča se vsem osebam od enega leta starosti naprej, ki se gibljejo ali živijo na območju, kjer je tveganje za okužbo visoko. V Sloveniji je cepljenje urejeno za naslednje skupine z visokim tveganjem za okužbo:

- obvezno (od leta 1986) za delavce z visokim tveganjem (stroške povrne delodajalec),
- obvezno (od leta 1990) za študente z visokim tveganjem, npr. študente gozdarstva, lesarstva (stroški se povrnejo v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja),
- priporočeno (od leta 1991) za ljudi, ki živijo ali potujejo v visoko endemična območja, vključno z otroki, starejšimi od enega leta. ●

Doc. dr. Petra Zupet, dr. med., prof. šp. vzg., spec. medicine športa, je predstojnica Inštituta za medicino in šport (IMS) v Ljubljani, predavateljica na Univerzi na Primorskem, predsednica Združenja za športno medicino Slovenije in zdravnica GRZS.

Z gora se vrnimo brez opeklin

UU-indeks²

Pri srednji izpostavljenosti velja, da normalno občutljiva koža pordi v eni uri pri izpostavljanju sončnim žarkom sredi dneva, občutljiva pa že v pol ure.

Foto: Oton Naglost

Nastavljanje sončnim žarkom za pridobivanje temnejšega odtenka polti ni več tako zelo moderno. Na morju iščemo zavetje pod drevesi, da se skrijemo pred soncem, tako da ne dobimo opeklin, v hribih pa sence ni mogoče vedno najti. Poti lahko vodijo čez soncu izpostavljene travnike, nad gozdno mejo pa čez golo skalovje. V gore gre z nami planinski nahrbtnik, ki je glede na dolžino in zahtevnost ture bolj ali manj zaseden s pijačo, prigrizki, rezervno obleko ter varovalno opremo. Marsikdaj nam je ob prepolnem nahrbtniku škoda s seboj vzeti še kremo za sončenje ali celo pokrivalo (če tega tudi običajno le redko nosimo), ki bi zaščitilo celotno glavo in vrat, a oboje nam še kako pride prav v poletnih dneh, ko je UV-sončno sevanje tako močno, da je stopnja nevarnosti pri nezaščitenem izpostavljanju sončnim žarkom tolikšna, da lahko povzroči opekline kože.

Napoved UV-indeksa, ki jo dnevno najdemo v sklopu bivremenske napovedi na spletni strani www.meteo.si ali v nekaterih časopisih, se v lepih poletnih dneh glasi nekako takole: "UV-indeks ob jasnem vremenu sredi dneva po nižinah doseže 9 in v gorah 10." Marsikomu vrednosti ne povedo veliko, drugi slišano ali prebrano, predvsem zaradi nerazumevanja informacije, preprosto ignorirajo. Kaj torej je UV-indeks ter kako ga interpretiramo? UV-indeks je mera

za moč sonca oziroma ultravijoličnega sončnega sevanja, torej tistega dela sončevega sevanja, ki povzroči porjavlost kože ter lahko ob predolgi nezaščiteni izpostavljenosti soncu povzroči opekline. Vrednost indeksa predstavlja velikost učinka tega sevanja na človeško kožo; pri sami definiciji je upoštevana povprečna občutljivost bele kože, vrednost indeksa pa upošteva predvideno najvišje sevanje sredi dneva.

Vrednosti indeksa za nižine in gore se razlikujeta. UV-indeks je odvisen od naše lokacije, in sicer od nadmorske višine (na nadmorski višini 2000 m je 15 % več sevanja kot ob morju) in od geografskega položaja, vrednost indeksa pa je višja v bližini ekvatorja in nižja v bližini polov, kar je povezano tudi z debelino ozonske plasti, ki nas ščiti pred UV-sevanjem. Vrednost indeksa je odvisna tudi od letnega časa; indeks je namreč običajno višji poleti kot pozimi, saj je UV-sevanje pozimi v povprečju desetkrat šibkejše kot poleti. Najvišjo vrednost indeks doseže junija in v začetku julija. Najvišji je ob sončnem poldnevu, ko je sonce najvišje na nebu, odvisen pa je tudi od stopnje oblačnosti. Tudi skozi tanjše plasti oblakov, tj. koprenaste oblake, ki sicer največkrat dajejo vtis, da so ravno toliko zastrli sonce, da nas skoznje res ne more opeči, lahko prodre do okrog 80 % UV-sevanja. Prejeto UV-sevanje pa je lahko tudi podvojeno, ko se žarki

¹ Agencija Republike Slovenije za okolje.

² Članek o UV-indeksu bo služil kot dodatno gradivo tekmovalcem na državnem tekmovanju Mladina in gore januarja 2018 v Trzinu (op. ur.).

odbijajo od snežnih ali vodnih površin v naši neposredni bližini. V gorah, še zlasti v visokogorju, smo tako tudi zgodaj poleti, ko je marsikje še kar nekaj snežnih zaplat, še dodatno izpostavljeni ultravijoličnemu sevanju.

UV-indeks delimo na pet kategorij glede na tveganje za poškodbe kože za povprečne ljudi pri nezaščitenem izpostavljanju soncu. Najnižji dve stopnji, ki vsebujeta vrednosti UV-indeksa med 0 in 4, predstavljata minimalno in nizko izpostavljenost, pri kateri je priporočena zaščita le za ljudi z občutljivo kožo in za otroke. Nad vrednostjo 5 je priporočljiva zaščita vseh ljudi s pokrivalom, sončnimi očali, primerno obleko, ki varuje kožo pred sončnimi žarki, ter s kremo z zaščitnim faktorjem vsaj 15, saj že ta zaustavi večino UV-žarkov. Pri srednji izpostavljenosti (indeks z vrednostjo 5 in 6) velja, da normalno občutljiva koža pordi v eni uri pri izpostavljanju sončnim žarkom sredi dneva, občutljiva pa že v pol ure. Pri vrednostih indeksa med 7 in 9, ko je izpostavljenost velika, in pri vrednostih indeksa 10 in več, ko je izpostavljenost ekstremna, se nezaščiten izpostavljanje soncu odsvetuje, saj normalno občutljiva nezaščiten koža lahko pordi že v 40 minutah ali prej kot v pol ure, občutljiva koža pa v 20 minutah ali celo prej kot v 15 minutah – torej je nevarnost za poškodbe kože sredi dneva zelo velika. Sončni žarki so najmočnejši dve uri pred sončnim poldnevom in tri ure po njem (poleti od 11^h do 16^h), zato je najboljša preventiva zmanjšanje direktnega izpostavljanja soncu v tem času, v hribih pa smo ob celodnevni turah ravno sredi dneva nekje sredi ture, po vsej verjetnosti nad gozdno mejo.

Uporaba zaščitne kreme je torej nujna, poleg tega velja upoštevati še naslednje: v gorah smo fizično aktivni, zaradi intenzivne hoje se potimo, ob višji zračni vlagi se bolj pogosto potimo tudi pri manjših naporih, znojenje pa uniči in izpere zaščito. Zaščitno sredstvo potrebuje okrog 30 minut, da se veže na kožo, vsako potenje v tem času pa izniči zaščito in nanos kreme je treba kaj hitro obnoviti. Nanose kreme je treba tudi sicer obnavljati, ob izpostavljenosti soncu je priporočeno vsaj na vsaki dve uri. Pri mazanju s kremo radi pozabimo na glavo in vrat pa na uhlje in ustnice, ki so prav tako občutljivi in nemalokrat izpostavljeni žarkom še bolj kot preostali deli telesa. Če na poti ni sence, nam pridejo prav tudi ohlapnejša oblačila z dolgimi rokavi, na glavo poveznemo pokrivalo, ki bo glavo in vrat varovalo pred UV-žarki, s sončnimi očali z UV-zaščito pa zaščitimo oči.

Namenimo nekaj besed še toplotni obremenitvi, sploh med pohajanjem po gorah v času t. i. vročinskih valov. Zadostna količina popite tekočine, in ne samo nošenje te v nahrbtniku, nas sicer ne bo obvarovala pred prej omenjenimi opeklinami, nas bo pa rešila pred dehidracijo in izčrpanostjo ob visokih temperaturah. Zavedajmo se, da so dodatni postanki za mazanje z zaščitno kremo in dodatna teža zaradi pokrivala, kreme za sončenje ter dodatne plastenke z vodo v dolgoročno korist našemu telesu.

Idila gorskega sveta v CEWE FOTOKNJIGI

Moja cewe fotoknjiga

Moje življenje

 cewe
BEST IN PRINT

www.cewe.si

Prihranite 10 € pri nakupu CEWE FOTOKNJIGE v vrednosti nad 40 €. Popust velja pri enkratnem nakupu katere koli fotoknjige na spletni strani www.cewe.si. Koda velja do 1. 10. 2017. Več informacij dobite na naši brezplačni telefonski številki 080 17 71 ali nam napišite na info@cewe.si.

**Koda za popust:
PZSCFK-117**

Vedno imam rezervno varianto

Smreka

Z mesečino obsijana zasnežena gorska pokrajina predstavlja zame le ozadje izbokline, ki izstopa iz ščemeče beline. Do pasu v snegu garam proti izbranemu cilju. Pri dvigu rijem s stegnom navzgor v sneg do višine razkoraka, nogo lahko potisnem naprej le z nagibom telesa, pri obremenitvi ne čutim pod stopalom nobene opore in ves čas pred seboj potiskam kup snega. Utrujenost me premaga. Mimo mene pririne postava in nadaljuje nikoli končano delo.

Obstaneva. Brez besed z nogami steptava manjše korito, kamor odloživa nahrbtnika in za prepozno kosilo zgroženo z očmi požirava globoko zmrznjeno hrano in pijačo. Zaledenel plinski gorilnik, ki je nemo prenašal cmarjenje nad plamenom sveče, odvržem ob zloveščem sikanju plina izpod ožganega tesnila. "Bi v tem mrazu sploh lahko dobil opekline?" podvomim in pogledam proti smreki, kjer je izpod upognjenih vej slišati sopenje, teptanje snega in hreščanje lomečega lesa, kot da bi si medved urejal brlog. "Pripravljeno!" je slišati kot povabilo.

Pod drevesom se zavem, da bo razpoloženje močno vplivalo na najino preživetje. Jeza ali veselje morata zamenjati malodušje, preden me hlad spremeni v sebičneža.

"Mraz se mi zajeda v oči pa tudi sluznica v nosu mi pri dihanju zmrzuje," preverjam počutje.

"Zamiži in dihaj pod obleko," pridušeno zamomlja.

"Še možgani komaj vzdržujejo delovno temperaturo. Glavo imam nekam prazno," nadaljujem. "To je edina dobra novica danes," že razločneje slišim neprizadeti odgovor.

*Pri smreki je bilo izpod upognjenih vej slišati sopenje, teptanje snega in hreščanje lomečega lesa, kot da bi si medved urejal brlog.
Foto: Andrej Trošt*

"Mislim, da bi bilo treba dopolniti Lorentzeve transformacije, ker za opazovalca pri nižji temperaturi dogodki potekajo počasneje kot za opazovalca pri višji temperaturi."

"So se ti možgani v mrazu tako skrčili, da misliš samo še na neumnosti? Raje razmisli, kako bova preživela!" je zabobnela graja kot potrditev moje namere.

Utihnem. Začnem se spraševati, kaj bi še lahko ogrozilo moje življenje: zelo nizek krvni pritisk, povišan srčni utrip, obupno slaba kapaciteta pljuč, prenizka teža, alergija na antibiotike. Mogoče. Najbolj me prične skrbeti opozorilo zdravnice, da imam slabo prekrvavljene prste, na kar naj bi opozarjali modrikasti nohti. Pogledam roki v tankih volnenih rokavicah in ju iz previdnosti namestim pod pazduhi.

Ob morečem spoznanju, da bolj spadam v bolniško posteljo kot v ledenico, se raje osredotočim na koničaste iglice, ki štrleče iz snega poplesujejo v ritmu migetajoče svetlobe. Pogled neustavljivo pritegne edini vir šibke topote, kjer v plapolanju plamena počasi izgublja ostrino. Kot privid vedno počasneje drsi ob rjavem deblu, skozi poševno rastoče veje, mimo visečih storžev, dokler ne zastane v porajajoči temini. Mrzla bolečina na obrazu me budi iz omame.

"Noge!" kriknem, za obraz se ne menim. Premikanje prstov me pomiri. Tipam za svečo. Ni je.

"Madonca! Miha, Miha!" kličem in z rokami grabim v temo: "Si kar zmrznil?"

Odgovor je šibak in zaspan. "Ven morava!" skoraj ukažem. Po gazi skačeva, brcava in mahava z rokama, ne meneč se za zamrznjeno hrano, ki jo teptava v sneg. Z energijo morava varčevati, zato prenehava s telovadbo, takoj ko okorelost udov popusti. Takoj se začneva pripravljati na odhod.

"Te je kaj strah?" preusmeri pozornost od trmastih nahrbtnikov, ki nočeta sprejeti pomrznjene vsebine. Vprašanje me preseneti. Ne verjamem, da je obupal. Za vsak primer mu nastavim past. "Ne, vedno imam rezervno varianto," rečem tako hladno, da me kar zažebe.

"Zakaj je še nisi uporabil?" nejeverno vpraša.

"Je za spoznanje slabša od luknje. Celo noč bi hodil po tem koritu, da ne bi pomrznil," se delam nepremagljivega.

"Saj si pod nahrbtnikom skoraj izdahnili."

Ne verjame. "Brez nahrbtnika sem vztrajnejši. Če si utrujen, se bom sam preril do avtobusa, samo dlje bo trajalo," prepričljivo odgovorim, vendar se nekoliko sklonim, da mi izdajalska luna ne bi osvetljevala izčrpanega obraza.

"Ti in tvoje variante! Kaj pa, če bi omagal?" že razdraženo vpraša.

"Preden bi šel po pomoč, bi te oblekel v dve puhovki in dva nahrbtnika, pa še ovil bi te s folijo kot čokolado. Ne verjameš?" mu rečem in se začnem slačiti.

"Mona!" zadovoljno ugotovi, me nekaj časa nejeverno gleda, kako tlačim puh v nahrbtnik, nato pa pograbi svojega in začne ihtavo riti sneg v smeri rešitve, da ga s šklepetajočimi zobmi komaj dohajam. ●

PZS OB SODELOVANJU Z DELAVSKO HRANILNICO

NUDI ČLANOM PLANINSKIH DRUŠTEV, KI ODPREJO OSEBNI RAČUN Z REDNIMI PRILIVI, NASLEDNJE UGODNOSTI:

- najugodnejše poslovanje z OR na slovenskem bančnem trgu,
- eno leto brez stroškov vodenja novo odprtega osebnega računa, potem pa je strošek 1,00 EUR (20% nižje od redne ponudbe),
- dvigovanje na vseh bankomatih po Sloveniji in članicah monetarne EU brez provizij,
- plačevanje položnic samo 30 centov, preko spletne banke le 25 centov,
- plačila z bančno kartico Mastercard z odlogom plačil in možnostjo nakupa na obroke do 12 mesecev,
- MasterCard kartico prvo leto brez nadomestila, nato 10 EUR letno (4,50 EUR nižje od redne ponudbe),
- zelo ugodne kredite:
 - potrošniške kredite do 10 let,
 - stanovanjske kredite do 30 let,
 - 50% nižji stroški odobritve od veljavne tarife,
 - zavarovanje kreditov urejamo s hipoteko, poroštvom in lastnim zavarovanjem,
 - mesečni stroški vodenja kredita so 1,50 EUR,
- ugodno pokojninsko varčevanje v hranilnici, za člane planinskih organizacij in njihove družinske člane.

PRIDITE, POSTREGLI VAS BOMO TUDI Z BREZPLAČNO KAVICO DOBRODOŠLICE !

ODLOČITEV JE NA VAŠI STRANI

Po sporočilu za
medije povzela
Zdenka Mihelič

Pod Storžičem pisano in veselo

Dan slovenskih planinskih doživetij 2017

V soboto, 17. junija, je bilo pri Domu pod Storžičem razigrano veselo, saj je okrog dva tisoč ljubiteljev narave in gora vseh generacij praznovalo Dan slovenskih planinskih doživetij in dan gorenjskih planincev. Planince so navdušila različna planinska, turnokolesarska, plezalna, gorskoreševalna, naravovarstvena, ustvarjalna in raziskovalna doživetja.

*Predsednik PD Tržič
Uroš Ahačič je bil
navdušen nad množico,
kot je Dom pod
Storžičem še ni doživel.*

Foto: Matjaž Šerkezi

PZS že 35 let praznuje dan slovenskih planincev, šesto leto pa pod okriljem Dneva slovenskih planinskih doživetij program obogati s celodnevni dogajanjem. Letos so organizacijske moči združili PZS, Planinsko društvo (PD) Tržič in Občina Tržič. Planinci in turni kolesarji, ki so za izhodišče izbrali

Tržič ali Grahovše, so se večinoma v družbi vodnikov PZS do Doma pod Storžičem podali po različnih poteh in prek različnih vrhov. Nadobudneži so se pomerili z navpičnico na plezalni steni, kjer jim je nekaj dih jemajočih trikov pokazal nekdanji državni prvak Jure Bečan. Gorski reševalci Društva GRS Tržič

so zbranim prikazali delo gorskih reševalcev, najmlajše so navdušile ustvarjalne delavnice Očistimo naše gore, geolov na zaklad, hitrostno ločevanje odpadkov, zabavni biatlon ter barvanje in risanje zaščiteneh gorskih rastlin, starejše pa tudi naravoslovno-fotografski pohod v okolici doma. Marsikdo je obiskal tudi Trziški muzej in skrite koticke srednjeveškega mesta. Da je planinski glas izpod Storžiča segel v deveto vas, je poskrbel še radio Val 202.

Zbrane iz raznih krajev Slovenije in prek meja je v osrednjo prireditev ponesla planinska himna Oj, Triglav, moj dom, vseslovenski praznik so s slovesnim sprevedom počastili praporščaki petdesetih planinskih društev, dobrodošlico v objemu gora pa so jim zaželeli predsednik PZS Bojan Rotovnik, predsednik Meddruštvenega odbora PD Gorenjske France Benedik, predsednik PD Tržič Uroš Ahačič in župan Občine Tržič Borut Sajovic. Meh harmonike je raztegnil domačin Rok Meglič, za pravo planinsko zabavo pa je poskrbel ansambel Zarja.

Najlepši del dogajanja so gotovo srečavanja starih planinskih prijateljev in zadovoljni obrazi udeležencev: Metod Jakop, PD Boč Kostivnica: "Dan slovenskih planinskih doživetij je priložnost za srečanje znancev iz drugih društev in ostalih praporščakov. Kot

Foto: Matjaž Šerkezi

praporščak, kar mi pomeni prijetno obveznost, na katero sem ponosen, se ga udeležujem že pet let, kot udeleženec pa sem bil na preteklih praznovanjih dneva planincev, ki so mi vsa ostala v lepem spominu."

Jožica Milavec, PD Sežana: "V planinskem društvu sem že več kot 60 let in tudi dan planincev obiskujem že skoraj od začetka. Veliko mi pomeni, da srečam planinske prijatelje iz preteklih let, zadovoljna sem, da jih vsako leto še vidim. Od današnjih doživetij sem najbolj uživala pri risanju zavarovanih rastlin na les."

Sara Jere, PD Litija: "Na Dan slovenskih planinskih doživetij smo tudi letos prišli z mladinskim odsekom. Iz Grahovš smo se podali na planinski pohod do Doma pod Storžičem, pobirali smo smeti, jih prvi oddali in celo prejeli nagrado Očistimo naše gore za skupino, ki je pobrala največ smeti."

Darko Mohar, planinska skupina Slovenski dom - KPD Bazovica z Reke: "Že petič, šestič smo prišli na Dan slovenskih planinskih doživetij, da se družimo s slovenskimi planinci, pa tudi od drugod, saj so tu tudi planinci iz Trsta, ter spoznamo še kakšen lep košček Slovenije. Poleg planinskega pohoda je poudarek na druženju, saj srečamo stare prijatelje in spoznamo nove."

Zvonimir Vidau, SPD Trst: "Na Dan slovenskih planinskih doživetij prihajam, da srečam prijatelje in znance, letos sem že tretjič zapored. Ker končujem drugi dnevnik Razširjene Slovenske planinske poti, sem v zadnjem času dvakrat tedensko v slovenskih hribih, in tukaj se počutim kot doma."

Dan slovenskih planincev pomeni tudi začetek poletne planinske sezone, ki traja do sredine septembra in v gore, tudi zaradi gostoljubnih planinskih koč, privabi največ obiskovalcev. ○

Anja Intihar

Oda prijaznosti

Prijaznost je zame ena temeljnih vrlin, ki lahko krasijo človeka. Pa ne zlagana. Spontana prijaznost, tista, ki ponudi iskren nasmeh in vesel pozdrav, čeprav popolnemu tujcu. Pravzaprav mi je prijaznost osebe, ki je ne poznam, še pomembnejša, bolj posebna.

Po nekajurni hoji v hrib sta nasmeh in glasen pozdrav oskrbnika, h kateremu si namenjen po skodelico čaja in obvezno šilce "za zdrava kolena", še toliko pomembnejša. Ker si utrujen, prepoten, ker gledaš tisti vrh, ki se ti kar odmika. Ker si neprespan, žejen in lačen, ker ti sonce pregreva glavo in v nahrbtniku tovoriš ogromno nepotrebnih reči, vode pa ti je zmanjkalo že po poldrugi uri. Zato zadnje pol ure sanjaš o klopi, sveži majici in nasmehu. Morda sem v tem osamljena, morda ne, a dejstvo je, da me redko kaj bolj razkači kot tečna in zadirčna oskrbnica koč, ki ti že ob vstopu jasno pokaže, da nisi prav hudo zaželen. Prijaznost je vse, kar si želim, ko vstopim skozi vrata. Ne padca na kolena, daleč od tega, pričakujem samo to, da me nekdo opazi.

Preslikava s tisoč petsto metrov nadmorske višine v dolino se ponuja sama od sebe. V lekarno, trgovino, zdravstveni dom. Preslikava na avtobus, kjer mi voznik prijazno vošči dobro jutro ali še bolje – pozdravim prva in dobim presenečen pogled in takoj nato širok nasmeh.

Kje smo sleherniki izgubili tisto potrebo po majhnih, iskrih podarjanjih? Potrebo po izražanju prijaznosti, osnovnem bontonu, stisku roke in objemu, ko po dolgem času spet srečamo znanca, nekdanjo sodelavko, odtujeno sestrično? Zakaj si dopuščamo to zoprno hladnokrvnost, zakaj gojimo brezbržnost, ko pa malenkost, kot je iskrih mežik, polepša dan? In še nekaj je, o čemer razmišljam. Da nam tudi obratno ne gre prav dobro. Da namreč majhnih presenečenj, poklonov, komplimentov, ne znamo (več) spontano sprejeti.

Nedavno se peljem iz službe. Pred preходом za pešce stoji stara mama z vnučkom, fantkom, starim kaka tri leta. Že od daleč ju vidim, kako čakata, da se ju kdo usmili in jima dovoli prečkati cestišče. Ni bilo videti, da bi se jima prav hudo mudilo, a (ne)zavedni občutek, da si neviden, da si nihče ne vzame pet sekund in te spusti mimo, najbrž ni ravno prijeten. Milo rečeno. Ustavim pred preходом in opazujem, kako na drugi strani avtomobili kar vozijo mimo, dokler se ju ne usmili še en voznik. Ženica mi je mahala ves

*Prijazno srečanje.
Miha Žumer (na desni)
in Janez Arh, oba
člana GRS.*

Foto: Miro Podgoršek

MOUNTAIN BOOTS HANDCRAFTED WITH PASSION

BORN IN BAVARIA – WORN AROUND THE WORLD

čas, ko sta hodila po zebri. Ne, nisem ju poznala. Očitno je začutila, da ju je vendarle nekdo opazil, da nista več nevidna. Vsakdanji primer, vem, a slikovito odraža stanje v družbi. V družbi, v kateri se ne znamo več pozdraviti, videti, začutiti. To zoprno stanje, ko obsojamo kar povprek, ko nas je strah otrok, tujcev, brezdomcev, posebnežev, ne nujno v tem vrstnem redu.

Ta nevidnost me moti. Včasih zgolj moti, drugič boli. A vem, da ni vse brezupno. Kajti toliko prijaznih ljudi, širokih nasmehov in optimističnih zgodb, kot sem jih v nekaj letih slišala in videla v hribih, tistih bolj pritlehnih in onih malce višjih, zlepa ne najdeš. Pa ne vem, ali imam zgolj srečo, da mi na pot pač pridejo sami svetli in sončni posamezniki, ali me ima nekdo tam zgoraj tako rad, da mi ponuja dobrodušneže. Ne vem, morda pa griči res privlečejo tisto najboljšo iz človeka ... Čut za solidarnost, ki v današnji resničnosti spi nekje globoko zakopan in pozabljen, pa ga prestop magične meje – tisoč metrov nadmorske višine – izrine, ker smo tam vsi enaki. Ne vsi enako zadihani ali v najmodernejših pohodnih čevljih in daleč od tega, da bi bili vsi pripravljeni na pogovor, pri ranljivosti se najdemo. Tam zgoraj smo vsi ranljivi in zdi se mi, da se v vsakdanjem življenju tega niti ne zavedamo, ko pa pomolimo nos med skale, na trenutke spolzke, spet drugič slikovite, a nič manj nevarne, ko utrujeni sopihamo v dolino, vemo, da nam bo podpora lahko nudil le naključni mimoidoči. Ne poznam primera, da bi se v hribih ljudje hladnokrvno sprehodili mimo nekoga, ki je v stiski. Ga poznate vi?

Niso vsi ljudje dobri. Žal. Vsi se ne zavedajo, da jih nesreča lahko zadene v enem prhutu metuljevih kril. Žal. Ne morem doumeti, da se nekdo smeji tuji nesreči. Ne morem razumeti, da se nekdo lahko z mirno vestjo smeji tujim solzam. Tudi tega, da so ljudje nevoščljivi, ne. Zakaj pa ne bi drugemu privoščili dobrega? Je res tako zelo težko vzdržati se neumnih pripomb, iz katerih veje škodoželjnost? Je res tako neznansko naporno naučiti se brigati zase? In spet – nikoli nisem bila deležna neprimernih opazk na svojih pohodnih poteh. Ne želim slikati popolnega sveta, kjer so vsi mimoidoči dobri, angelski, omenjena tečna oskrbnica je dober primer, kako izjeme včasih vendarle potrjujejo pravilo, a pozdrav sotrpina ob spustu v dolino je vedno tu, bodrenje in prijazna beseda sta vedno ob pravem času na pravem mestu. Nikoli me ni strah, da bi ostala sama, da bi se mi kdo posmehljivo nasmehnil, ker moj nahrbtnik ni po zadnji modji. Ravno nasprotno – pogosto se mi zgodi, da mi popolni neznanci podarijo širok nasmeh ali dva, nekaj spodbudnih besed, še kakšno koristno laž sem slišala: "Ne, kje pa, do vrha je samo še slabih deset minut." Ko bi zmogli početi samo to – smejati se brez občutka krivde, delati dobro. Molčati, če ne zmoremo prvega. Pomagati, ko bi nas kdo prosil. Ko bi le začutili željo po tem! In uvideli, da nismo središče sveta, da smo ranljivi, človeški. Prišel bo trenutek, ko bomo potrebovali pomoč, ne nujno fizične, in si želeli, da bi nas nekdo pogledal, začutil. ●

ROČNO IZDELANI V EVROPI
LEPLJENA SESTAVA ČEVLJA // MOŽNA MENJAVA
PODPLATA
IZJEMNO TRPEŽNA OBUTEV

Tatra Bunion GTX®

Naš najbolj prodajan pohodni čevlji, primeren za vse vrste terena, ustvarjen z dodatnim prostorom za nožni palec, za vse tiste, ki jih muči hallux valgus. Sedaj na voljo v nepremočljivi in zračni GORE-TEX verziji ali z usnjeno podlogo.

WWW.HANWAG.DE

OUTDOOR FOOTWEAR
SINCE 1921

NOVICE IZ VERTIKALE

Stabilno in vroče vreme je končno zajelo naše kraje in v preteklih tednih je bilo po naših stenah zelo veselo. Plezalo se je veliko, obiskane so bile številne stene, težavnostni razpon smeri pa je bil pester, kot je pestra barvna lestvica fasad slovenskih hiš. Na seznamu so se znašle tako lahke smeri kot težje, ki nakazujejo prihod velikih dosežkov v tej sezoni. Preplezane so bile tudi prve prvenstvene smeri in sezona se je končno začela, bi lahko rekli. Poglejmo, kam vse je neslo naše nadobudne plezalce.

Pestro v sivo-belo-rumenem apnencu

Konec maja sta Tjaša Jelovčan (AO Kranj) in Žiga Oražem (AO Kamnik) preplezala **Metuljevo poč (100 m, VI+)**, ki poteka v skrajno levi počti levo od Wisiakove grape. 10. septembra 1989 sta smer prva preplezala Marko Prezelj in Matjaž Wiegele in jo ocenila s VI+, A2. Žiga in Tjaša sta do smeri priplezala po Večerni smeri pod vpadnico smeri Ritka. Od tu sta krenila rahlo desno po ploščah in kmalu prečila levo pod biser smeri, kjer zelo prav pridejo veliki metulji, sicer pa si pomagata s kolmolci, koleni in ostalimi deli telesa, ki imajo *afiniteto* do gvozdenja.

Tudi Kogel je kljub toplemu vremenu še vedno deležen obiska; tako so smer Češnovar-Srakar (230 m, V+) preplezali Marko Mavhar (AO Grmada-Celje), Vesna Meden (AO Železničar), Maja Jereb in Nejc Turnšek (oba AK Vertikala). Niso sicer plezali na isti dan, so si pa sledili v tako kratkem časovnem intervalu, da lahko mirno zapišem, da so si podajali oprimke.

29. maja sta Marko Mavhar in Miha Gorjanc (oba AO Grmada-Celje) plezala v Mali Raduhi, in sicer sta se lotila smeri **DD (185 m, VI+/VI)**. Marko pravi, da gre za resno smer. Pozdravljamo dejstvo, da sta fanta pogledala čez okvire *Slovenskih sten*.

Preden se zima dokončno poslovi,

sta se Jaka Križanič (AK Vertikala) in Miha Klavžar (AO Idrija) odpravila na severno stran Grossglocknerja v smer **Mayerlrampe (500 m, 70°/3)**, kjer sta ju presenetila kar tečen led in nekaj skalnega praskanja, preden sta lahko na vrhu iz nahrbtnikov potegnili dobrote. Za nagrado sta na sestopu "uživala" v gaženju po južnem, gnilem snegu.

Kot pretekla leta se tudi letos *mladunci* ogrevajo v Križevniku in njegovih skalnih pritklinah. 4. junija sta Matej Balažič (AO TAM) in Blaž Gladek (AO Kamnik) preplezala novo smer in jo poimenovala **Pr'vošnik (150 m, IV)**. Smer poteka v predostenju Križevnika, krasí jo odlična skala, kot se za te konce spodobi, v prvem raztežaju pa nekaj zelenjavno-trentarskih vložkov. Matej pravi, da sicer ni najlepša smer, "je pa naša", mi pa dodajamo, da "*čeprav* ni najlepša, je pa nova". Istega dne sta se v glavni steni Križevnika potikala tudi Albin Simonič (AO Celje-Matica) in Andrej Trošt (Posavski AK) in preplezala smer **Planika (150 m, 350 m do vrha, VII)**. Smer sta leta 1988 prva preplezala Franček Knez in Martin Hrastnik, leto pozneje, in sicer 18. februarja, pa so Franček Knez, Grega Justin in Robi Supin opravili še prvo ponovitev in prvo zimsko ponovitev smeri. Dan poprej so člani AK Vertikala obiskali Rušico in preplezali **Ago (250 m, VI/V-VI)** ter **Lijak s Kuštrasto (250 m, VI-/V-VI)**.

9. junija sta Jaka Križanič in Matjaž

Nova smer Pr'vošnik v predostenju Križevnika
Foto: Matej Balažič

Ferjančič (oba AK Vertikala) plezala v severni steni Triglava, in sicer kombinacijo **Bohinjske in Mojstranske smeri (400 m, IV-V)**. Vmes sta si privoščila tudi kak izlet po svoje, a to ni pokvarilo zadovoljstva nad ponovnim obiskom Stene.

V Steni
Foto: Jaka Križanič

Prvi raztežaj smeri Šteblaj-Juvan v Široki peči
 Foto: Primož Lavrič

11. junija sta Žiga Oražem in Primož Lavrič plezala v od boga pozabljeni Široki peči. Stena, ki je bila nekoč močno oblegana in čislana med alpinisti, dandanes le redko doživi obisk. No, fanta sta si zaželela samote in dogodivščine, in za to je ni boljše kulise, kot je Široka peč. Za cilj sta si izbrala smer Šteblaj-Juvan (450 m, VII-/IV-V), ki velja za bolj krušljivo, a sta ugotovila, da ni tako hudo. Če seveda odmislimo prvi raztežaj (najtežji), ki je bolj ko ne podrt in grife bolj tiščiš v steno, kot pa se prijemaš zanje. Sicer pa smer postreže tudi z dokaj dobro skalo in lepo plezarijo, ki je prav gotovo ne bodo zmotile naveze nad tabo ali pod tabo. Kot je zapisal že Primož, gre vsekakor za veliko turo v divjem okolju, ki alpinistu da veliko več, kot samo športnoplezalni užitek.

Plezalo se je tudi v Vežici, kjer so naveze iskale prehode čez klasično smer **Geršak-Grčar (390 m, V+)** in Črnolasko (**200 m, V/IV**). Tudi tukaj

ni šlo brez majcenih orientacijskih zagat oziroma odklonov od idealne smeri.

11. junija sta Marko Šarac in Matija Jošt (oba AO Celje-Matica) preplezala smer **Herle-Vršnik (450 m, VI/V)** v Ojstrici. Marko se je malce jezil nad posamezniki, ki so jo opisali kot grdo. Predvsem zato, ker se je pod steno počutil nekoliko nelagodno, a na njenem robu je njegov nasmeh povedal vse – da gre res za pravo lepoticco. Istega dne sta Matej Balažič (AO TAM) in Blaž Gladek (AO Kamnik) spet tipala skalo, da, ugotovili ste, v predostenju Križevnika. Zapodila sta se v smer **Roža (120 m, VII+)** in verjetno opravila prvo ponovitev. Matej je bil nad smerjo navdušen, še bolj nad strmino, najbolj pa nad navija-njem v podlakti.

Nejc Marčič (AO Radovljica) je pope-ljal mladino čez **Mansardo (500 m, VI/IV-V)** v SZ-steni Planje in ji pričaral čudovite koticke trentarskih gora, ki v svojih nedrjih skrivajo marsikate-ri biser. Zatorej, plezalec, le zberi pogum in zajadraj v ta prostranstva ter doživi avanturo, ki ti je obisk sten nad Vršičem ne more dati.

Kje so naše ladje?

Luka Stražar in Petra Klinar (oba Akademski AO) sta del maja in junija preživela v objemu aljaških gora. Pod Denali sta odletela z idejo o plezanju v območju najvišjega vrha Severne Amerike, kakor bodo razmere pač dovoljevale. Očitno sta svoj čas izkoristila in za aklimatizacijo jima je zadnji dan v maju uspelo stopiti na Denali. Tako sta tudi dodobra preučila možnosti sestopa v primeru še kakega vzpona. Po počitku in regeneraciji sta ponovno zavila na goro in med 6. in 8. junijem preplezala **Cassinov greben (2400 m, AK 5, 5.8, AI4)**. Smer, o kateri je legendarni Washburn leta 1956 dejal, da je "verjetno zadnja in verjetno najtežja potencialno nova smer na Mount McKinley". Tako so pozvali alpiniste po svetu in leta 1961 je izziv sprejel Ricardo Cassin ter se julija istega leta znašel pod goro s šestimi soplezalci. Konec junija so v odpravarskem slogu, z napenjanjem vrvi in tovorjenjem opreme po pobočjih gore, začeli svoj vzpon in ga 19. julija zaključili

na vrhu. Vmes so se spopadali s polarnim mrzom, ogromnimi količinami novozapadlega snega, ampak z vztrajnostjo in predanostjo cilju jim je uspelo. Njihov vzpon je predstavljal triindvajseti vzpon na vrh in šele peto smer na goro. Nekaj let pozneje, natančneje leta 1967, so prvo ponovitev smeri opravili Japonci in dodali dve varianti, od katerih je najbolj značilen Japonski kuloar, ki danes predstavlja začetek smeri. Razvoj plezanja je logično pripeljal do prvega solo vzpona, ki ga je poleti 1976 opravil Charlie Porter. 4. junija je legendarni Mugs Stump s smerjo opravil v pičlih petnajstih urah, junija 2006 pa je smer sam preplezal tudi Matej Kladnik (AO Kamnik).

Ko pišem te novice, Luka in Petra veselo nadomeščata izgubljene kalorije v Talkeetni, kjer pripravljajo izvrstne hamburgerje – nekaj, kar v Ameriki res znajo. Verjetno pa tudi odgovarjata radovednim turistom, ki jih zanima, ali sta bila na vrhu. Z ožganima obrazoma in izklesanima telesoma prav gotovo izstopata med množico bledoličnih in dobro "grajenih" ameriških turistov.

Novice je pripravil
 Peter Bajec - Poli.

ŠPORTNOPEZALNE NOVICE

Z Bohinjske Bele

Jakob Bizjak je izenačil svoj najboljši dosežek v skali, saj je v 11. poskusu preplezal smer Privid (8c+) na Bohinjski Beli. Njegova najtežja smer doslej je bila Miza za šest (8c+) v Kotečniku, ki jo je leta 2011 kot prvi preplezal Luka Zazvonil. Uspeh v Prividu ga je še posebej navdušil, saj gre pri tej smeri, ki velja za najtežjo v tem znanem gorenjskem plezališču, za previsno ploščo s sila majhnimi oprimki in stopi, kar je popolno nasprotje njemu najljubših previsov. Jakob je šele šesti plezalec, ki je preplezal Privid. Smer je leta 2007 prvi preplezal Klemen Bečan, za njim pa so bili v njej uspešni še Matej Sova, Domen Škofic, Gašper Pintar in Klemen Kejžar.

Prva 9b na Otoku

V najbolj znanem britanskem plezališču Malham Cove je Steve McClure preplezal smer Rainman (9b) in tako poskrbel za najtežjo smer Velike Britanije, sam pa postal prvi Britanec s preplezavo 9b. 46-letni britanski plezalec, prava legenda športnega plezanja na Otoku, je linijo, ki je povezovala več obstoječih smeri (Raindogs, Rainshadow, Bat Route), začel študirati že leta 2010.

Triglav The Rock 2017

19. in 20. maja je v Sloveniji potekalo mednarodno tekmovanje serije masters v športnem plezanju v disciplini balvani – Triglav The Rock Ljubljana. Prvi dan so se zvrstile kvalifikacije, ki so potekale v Koprju, kjer si je več kot 100 prijavljenih tekmovalcev skušalo zagotoviti vstopnico za polfinale in finale, ki je drugi dan potekal na Kongresnem trgu v Ljubljani. Dvodnevno dogajanje je doseglo vrhunec v soboto v poznih večernih urah, ko je pred zapolnjenim Kongresnim trgom ob bučnem navijanju slavila Janja Garnbret. V konkurenci finala so bile še tri rojakinje, Mina Markovič, Katja Kadič in Urška Repušič, ter Hannah Midtbø iz Norveške in Belgijka Chloe Caulier. V moški konkurenci je izstopal Korejec Chon Jongwon, za navdušenje množice pa je bil najbolj zaslužen Slovenec Jernej Kruder, sicer tudi ambasador dogodka, z drugim mestom. Vodilni po polfinalu, Rus Aleksej Rubcov, je bil tretji. Nemeč Jan Hojer je končal na četrtem mestu, Domen Škofic je bil peti, Francoz Jeremy Bonder pa šesti.

Končni vrstni red Ženske

1. Janja Garnbret, SLO
2. Katja Kadič, SLO
3. Chloe Caulier, BEL
4. Hannah Midtbø, NOR
5. Mina Markovič, SLO
6. Urška Repušič, SLO

Moški

1. Chon Jongwon, KOR
2. Jernej Kruder, SLO
3. Aleksej Rubcov, RUS
4. Jan Hojer, GER
5. Domen Škofic, SLO
6. Jeremy Bonder, FRA

Novice je pripravil
Peter Mikša.

LITERATURA

Janez Gregorin - Igor Zagrenjen: Zavetje v pečevju. Kronika leta strahote 1810 1941. Celje - Ljubljana, Celjska Mohorjeva družba, 2016. 410 str., 23,50 EUR.

Po krivici pozabljeni pisatelj in vrhunski alpinist Janez Gregorin se je rodil leta 1911 v Ljubljani. Z mlajšim bratom Mirom je preživel otroštvo brez staršev, pri sorodnikih; mati je umrla za špansko gripo, odtujeni oče se je šele več let po vojni vrnil iz ruskega ujetništva. Brata so v skupni navezi družili zahtevni alpinistični vzponi, ljubezen do glasbe in petje v Akademskem zboru. Miro je postal operni solist, Janez pa se je po končanem študiju filozofije posvetil novinarstvu. Urejal je časopis *Slovenski dom*, ki je začel izhajati pred vojno in je obstal tudi po italijanski okupaciji. V njem je pet mesecev izhajal podlistek *Zavetje v pečevju*, arhaizirana, v resnici pa aktualna zgodba po okupaciji razdeljenega slovenskega ozemlja – o nasilju po vaseh in odročnih kmetijah v okolici Kamnika in na območju Kamniško-Savinjskih Alp. Čas dogajanja je že v podnaslovu *Kronika leta strahote 1810* zamaknjen v dobo Ilirskih provinc. S to označbo časa se je objava izognila pozornosti cenzure. Kratek uvod o Napoleonovem nasilju v Evropi bralca privede v odročno dolino blizu Glavnika (Kamnika), na trdno Vreskovo kmetijo v času, ko stari gospodar predaja posestvo sinu. Večerniško zastavljena povest o

težkem, a idiličnem življenju na kmetih v tesni povezanosti z naravo se spremeni v zgodbo o preizkušnjah, ki jih prinašata vojna in vdor francoskih vojakov, ki so »lovili ljudi, kakor lovci gonijo jelenjad«.

Pripoved, ki prikazuje zločine nad nedolžnimi mirnimi prebivalci, vsebuje silovit čustven naboj. Tragični dogodki uničijo trdno kmečko družino, v kateri sta vladala sloga in spoštovanje, hlapec in dekla z lastnim življenjem skušata rešiti svojega gospodarja. Nasilne smrti umrejo najboljši in najbolj ranljivi, le vera v Boga daje trpečim tolažbo in upanje. Psihološko prepričljiv je značaj vaškega grbavca, ki postane ovaduh in morilec, da bi se sovaščanom maščeval za zaničevanje in žalitve, ki jih je pretrpel zaradi iznakaženosti.

Literarni junak po tragičnih dogodkih, nasilni smrti najbližjih, ne obupa, ampak se nasilju upre. Umik v navidezno zavetje v pečevju ni rešitev za mlado družino, ki se je vanj zatekla, postane pa zavetje rokovnjaškimi plahutarjem – upornikom, ki se pripravljajo na napad. V viziji mladega, na smrt bolnega pisatelja Slovenci v odločilnem spopadu združeni premagajo sovražnike in osvobodijo vse zasedeno ozemlje. Po vojni obnovijo požgane domačije in življenje se vrača v svojo strugo.

V povesti se prepletata realnost in mitska razsežnost, v katero prehajajo liki voditeljev, ljudskih junakov zunaj časa in kraja. Pisateljevo opazovanje podrobnosti, slikovito upodabljanje sprememb v letnih časih in ljubezen do gora v himničnem zanosu pričajo o njegovem globokem doživljanju narave in povezanosti s pokrajino. Doživeta pripoved s svojo neposredno pretresljivostjo pritegne tudi današnjega bralca. Značilni so dramatični dialogi in tudi notranji monologi posameznih literarnih oseb. Jezikovni izraz bogatijo narečne in arhaične besede ter rekla.

Razgibana osrednja zgodba zajame še vrsto usod in resničnih dogodkov z začetka druge svetovne vojne. Pisateljeva življenjska filozofija z visokimi etičnimi merili premočrtno deli ljudi na dobre in slabe, najhujši greh je izdaja. Za vse slabosti se najde razumevanje, a izdajalec je obsojen na

najhujšo rokovnjaško kazen – smrt na mravljišču.

Gregorinova povest je v našem slovensku prvo umetniško besedilo sodobnika o začetkih osvobodilnega boja, ki se takrat še ni tako imenoval. Je iskreno pričevanje iz časa, ko so bili Slovenci v uporabi proti sovražniku enotni ne glede na pripadnost. Žal se pisateljova vizija ni uresničila. Komaj enaintridesetletni Janez Gregorin je umrl med operacijo na srcu le nekaj mesecev po časopisni objavi svojega najpomembnejšega literarnega dela.

Marica Škorjanec - Kosterca

PLANINSKA ORGANIZACIJA

Dejavnosti Planinske zveze Slovenije

Upravni odbor (UO) PZS se je 18. junija sestel v Litiji na šestnajsti in hkrati zadnji seji pred poletjem. Prisotnih je bilo osemnajst od triindvajsetih članov, ki so potrdili rebalans proračuna PZS za leto 2017, brezplačni prenos zemljišča pod kočjo na Molički planini na Občino Luče, podpis pogodbe o prenosu zemljišča na Zasavski Sveti gori na Sklad kmetijskih zemljišč in zamenjavo zemljišč pri Mozirski koči na Golteh. Vodstvo PZS je člane UO seznanilo s problematiko zemljišča na Ribniški koči na Pohorju, z javno razpravo o izhodiščih za članarino PZS 2018 in s svežimi informacijami o možnosti za nove poslovne prostore PZS v Ljubljani. Vodstvo je poročalo nedavni skupščini Združenja planinskih organizacij Balkana (BMU) v Črni gori in o ustanovitvi Evropske planinske organizacije (EUMA), ki bo septembra letos. UO je podprl ustanovitev EUMA, PZS se bo tako pridružila ustanovitvenim članicam te organizacije; in sklepe o prihodnjem. UO je dal soglasje k pravilniku Komisije za planinske poti in potrdil čisto Katastra planinskih poti skupaj s podanimi dopolnili. Soglašal je z odprtjem novih planinskih poti PD Goričko Tromeja, Podpeč - Preserje, RTV, Solčava in z opustitvijo planinske poti PD Grmada Celje ter z

novima točkama Razširjene Slovenske planinske poti: Pikel pri Borovnici (PD Borovnica) in Koča pri Jelenovem studencu (PD Kočevje) namesto točke Cerklj. Potrdili so tudi termine osrednjih aktivnosti PZS v letu 2018: 21. aprila bo skupščina PZS, 16. junija Dan slovenskih planinskih doživetij in 1. decembra svečana podelitev najvišjih priznanj PZS. Razpis za soorganizatorje je PZS objavila 11. junija, interesi pa naj vlogo za posamezni dogodek oddajo do 31. oktobra na elektronski naslov PZS, info@pzs.si. UO je dal soglasje k novi sestavi izvršnega odbora Komisije za športno plezanje PZS. Pogovarjali so se še o 60. obletnici delovanja vodnikov PZS, parkiranju v Krmi, usposabljanju planinskih kadrov, priznanju PD Cerknica za čistilno akcijo, projektu O. S. P. - Opremljanje slovenskih plezališč - in o novem Zakonu o športu, ki je bil sprejet 30. maja in je začel veljati 24. junija. Zakon prinaša nekatere spremembe na področju planinstva oz. delovanja PZS. Naslednja seja UO PZS bo 28. septembra 2017. Od prvega junija pa vse do tridesetega septembra lahko na Petrolovih bencinskih servisih poravnate članarino za planinska društva in klube, člane PZS.

PZS je povabila društva in organe PZS k sodelovanju v javni obravnavi predloga strategije razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva. Šestnajstega junija se je začela tradicionalna poletna akcija PZS in medija Siol.net Naj planinska kočja 2017. Za svojo izbranko lahko glasujete na Siol.net. V prvem krogu glasovanja za naj planinsko kočjo, ki bo potekalo do 31. julija 2017, bodo sodelovale kočje, ki so opremljene s certifikatom Družinam oz. Okolju prijazna planinska kočja ali imajo vgrajeno čistilno napravo, takih je 72 koč. Prvih deset koč, ki bodo prejele največ glasov, se bo podalo v drugi krog, v katerem boste na Siol.net od 1. avgusta pa do 12. septembra glasovali za zmagovalno kočjo. Sodelujoče glasovalce čaka ob tem še več kot sto planinskih nagrad.

Poročali so tudi o spominski slovesnosti na Okrešlju ob 20-letnici najhujše nesreče v zgodovini gorskega reševanja, v kateri so življenje izgubili

Kako do članarine PZS? Še nikoli lažje!

Plačilo članarine Planinske zveze Slovenije je enostavno. Na voljo vam je pet možnosti, nobena pa vam za sam postopek ne bo vzela več kot pet minut.

Pri planinskem društvu

Včlanitev na sedežu izbranega planinskega društva ali pri njihovih pooblaščenih. Seznam društev najdete na: www.drustva.pzs.si.

Na sedežu Planinske zveze Slovenije

Smo na Dvorakovi ulici 9 v Ljubljani. Včlanitev je možna le v tista društva, ki so Planinsko zvezo Slovenije pooblastila za vodenje postopka včlanitve.

Spletna včlanitev -

www.clanarina.pzs.si

Včlanitev po spletu je enostavna in hitra — počakate le poštno dostavo članske izkaznice skupaj z znakico.

Bencinski servisi Petrol

Med potjo se ustavite na Petrolovem bencinskem servisu in opravite postopek včlanitve. Kot dokazilo za plačano članarino boste prejeli poseben izpisek, ki vam bo na ozemlju Slovenije v času desetih dni garantiral koriščenje vseh članskih ugodnosti. V tem vmesnem času pa boste na dom prejeli člansko izkaznico z že nalepljeno znakico.

Članarina kot darilo

Lično zapakirano članarino Planinske zveze Slovenije boste našli tudi na stojalih *Selectboxa* in *Selectcarda*. Primerno za darilo ali takojšnjo uporabo. Več na www.selectcard.si.

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE | ALPINE ASSOCIATION OF SLOVENIA

SelectCard

PETROL

Stanje zaprtih planinskih poti

dne 25. 6. 2017 ob 12.30

Informacije o stanju planinskih poti najdete na spletni strani <http://stanje-poti.pzs.si/>. Na podlagi obvestil društev in skrbnikov poti jih zbira ter objavlja PZS. Po planinskih poteh hodite na lastno odgovornost.

Odsek: **Ragovo ↔ Grm Z** (D0237 - novi)

Lahka pot, dolžina = 2621 m, območje: **Dolenjska in Bela krajina**, skrbnik:

PD KRKA NOVO MESTO

Novo Mesto–Trška gora (posamezni odseki so ZAPRTI)

Odsek: **Dovška JZ ↔ Čez Kamen S** (k Pihavcu_1)

Lahka pot, dolžina = 898 m, območje: **Gorenjska, Julijci**, skrbnik:

PD RADOVLJICA

Pogačnikov dom–Pihavec (posamezni odseki so ZAPRTI)

Odsek: **Razcep ob Bistrici ↔ Most pod žičnico** (E0002)

Lahka pot, dolžina = 2328 m, območje: **Kamniškobistriško**, skrbnik:

PD KAMNIK

Koželjeva pot ob Kamniški Bistrici (posamezni odseki so ZAPRTI)

Odsek: **Boštjanca V ↔ Sod brez dna** (E0010 - novi)

Zahtevna pot, dolžina = 1059 m, območje: **Kamniškobistriško**, skrbnik:

PD KAMNIK

Kamniško sedlo–Kotličiči–Turska gora (posamezni odseki so ZAPRTI)

Odsek: **Petačev graben ↔ Selo nad Polhovim Gradcem** (N0134)

Lahka pot, dolžina = 1622 m, območje: **Notranjska**, skrbnik: **PD BLAGAJANA**

Petačev graben–Prosenov grič (posamezni odseki so ZAPRTI)

Odsek: **Belo ↔ Kobilja dolina** (N0413)

Lahka pot, dolžina = 1392 m, območje: **Notranjska**, skrbnik: **PD BLAGAJANA**

Gabrje–Grmada (ODPRTA)

Odsek: **Kanja greben ↔ Bavški Grintavec** (G2552)

Zelo zahtevna pot, dolžina = 335 m, območje: **Posočje**, skrbnik: **PD JESENICE**

Koča pri izviru Soče–Bavški Grintavec (posamezni odseki so ZAPRTI)

Na Bavški Grintavec čez sedlo Kanja (posamezni odseki so ZAPRTI)

Zavetišče pod Špičkom–Kanja–Bavški Grintavec (Pot prijateljstva) (posamezni odseki so ZAPRTI)

Odsek: **Počena Strelanjih** (P0260)

Lahka pot, dolžina = 1319 m, območje: **Posočje**, skrbnik: **PD CERKNO**

Počena–Medrce–Porezen (posamezni odseki so ZAPRTI)

Počena–Porezen (posamezni odseki so ZAPRTI)

Odsek: **Na Strelanjih ↔ Medrce S** (P0261)

Lahka pot, dolžina = 2195 m, območje: **Posočje**, skrbnik: **PD CERKNO**

Počena–Porezen (posamezni odseki so ZAPRTI)

Odsek: **Na Strelanjih ↔ Sedlo Medrce** (P0262)

Lahka pot, dolžina = 1275 m, območje: **Posočje**, skrbnik: **PD CERKNO**

Počena–Medrce–Porezen (posamezni odseki so ZAPRTI)

Odsek: **Pr Cunarju ↔ Ravnica** (A0143)

Lahka pot, dolžina = 3765 m, območje: **Primorska**, skrbnik: **PD POSTOJNA**

Zagorje–Jerusa–Jurišče (ODPRTA)

Odsek: **Razgorce Z ↔ Lipnik** (Razgorce–Lipnik)

Lahka pot, dolžina = 1205 m, območje: **Savinjska, vzhod**, skrbnik: **PD VINSKA**

GORA

Lamperček–Razgorce–Lipnik–Obirc (ODPRTA)

Odsek: **Zidani most ↔ Gornje Brezno** (Z0112)

Lahka pot, dolžina = 1627 m, območje: **Zasavje, Posavje**, skrbnik: **PD RIMSKE**

TOPLICE

Zidani most–Kopitnik (posamezni odseki so ZAPRTI)

Jani Kokalj, Mitja Brajnik, Luka Karničar, Rado Markič in Boris Mlekuž.

Mladinska komisija je 11. junija študente popeljala na Logarsko peč, Strelavec in Krofičko. Podaljšali so rok prijav na letošnje usposabljanje za mladinskega voditelja v Planinskem učnem središču Bavšica.

Vodniška komisija. Konec junija se je začela prva izmena letošnjega tečaja za vodnike PZS, lahke kopne ture, druga izmena pa je s svojim izobraževanjem začela 6. julija.

Gospodarska komisija je v maju organizirala drugo izobraževanje za oskrbnike in drugo osebje v planinskih kočah. V dveh terminih je programu v Višji strokovni šoli za gostinstvo in turizem Bled s temami o organizaciji dela v koči, obvladovanju medosebnih konfliktov in praktičnem delu v kuhinji prisostvovalo šestinštirideset udeležencev, oskrbnikov in ostalega osebja iz različnih planinskih koč.

PZS sodeluje v evropskem projektu SustainHuts (nove tehnologije izkoriščanja obnovljivih virov energije v planinskih kočah), ki je financiran iz programa LIFE in traja od 1. julija 2016 do 30. junija 2020. V dosežanju poteku aktivnosti sta bili izbrani dve planinski koči v Sloveniji, Kocbekov dom na Korošici in Pogačnikov dom na Kriških podih, ki bosta testni koči za vgradnjo izbranih tehnologij in spremljanje uspešnosti delovanja teh tehnologij. Skupno je v projekt vključenih devet demonstracijskih planinskih koč, poleg Slovenije še iz Italije in Španije.

Komisija za planinske poti. Peti Dan slovenskih markacistov je potekal 1. julija na Bovškem, več o tem bo v naslednji številki *Planinskega vestnika*. Pastirska pot iz Logarske doline na Okrešelj, ki je bila zaprta od lanskega septembra, je ponovno odprta. Zaprta pa je planinska pot na Kopitnik na odseku od železniške postaje Zidani Most do Gornjega Brezna. Na štiri planinske kočice PD Jesenice, Erjavčeva kočica in Tičarjev dom na Vršiču, do Koče pri izviru Soče in k Zavetišču pod Špičkom, se lahko podate po krožni poti v okviru pohodniške akcije, ki bo potekala do 15. oktobra 2017.

Komisija za varstvo gorske narave

je povabila na Triglavski ledenik na delavnico Lepota in spreminjanje neokrnjene narave v času od 28. avgusta do 1. septembra oziroma od 4. do 8. septembra 2017 in na Kope na posvet in terensko delavnico Problematika vožnje z motornimi vozili v naravnem okolju.

Komisija za alpinizem je za razpisala začetni alpinistični tečaj na Kamniškem sedlu, tabor za perspektivne alpiniste in alpinistke in razpis za kakovostne alpinistične vzpone 2016. Člani alpinistične odprave Kijaj Nullah 2017 Urban Novak, Marko Prezelj in Aleš Česen so iz baznega tabora sporočili, da jim je uspel glavni cilj: vzpon na Arjuno, 6250 m. Za aklimatizacijo so se povzpeli na Bobang, 6038 m. Luka Stražar in Petra Klinar, odprava Denali 2017, sta se konec maja povzpela na 6190 metrov visoki Denali, najvišji vrh Severne Amerike, nato pa sta preplezala še Cassinov greben. O odpravi v Patagonijo sta poročala Martin Žumer in Nejc Marčič. Na pot smo pospremili Dava Karničarja, ki namerava smučati z druge najvišje gore sveta, K2.

Komisija za športno plezanje (KŠP) je poročala o uspehih naših športnih plezalcev. Lučka Rakovec in Luka Potočar sta se s prve tekme evropskega mladinskega pokala vrnili domov z bronom, Vita Lukan je v Avstriji na drugi tekmi za mladinski pokal prav tako osvojila bron, Katja Kadič pa je na tekmi svetovnega pokala v balvanskem plezanju v ameriškem Vailu dosegla s petim mestom uspeh kariere. KŠP je razpisala tekme državnega prvenstva v težavnosti, razpis za dodelitev opreme za plezališča 2017 ter pozvala k sporočanju potreb po zamenjavi varoval in k evidentiranju športnega ravnanja in obnašanja.

Komisija za turno kolesarstvo (KTK) se je razveselila v celoti urejenega 120-kilometrskega odseka Slovenske turnokolesarske poti od Rajhenava do Premagovcev pri Kostanjevici. Deveti turnokolesarski tabor KTK 2017 bo potekal med 11. in 15. avgustom v Zasavju. Rok prijav je 28. julij oz. do zapolnitve mest. Pred poletno planinsko sezono je PZS opozarjala na varnejše

obiskovanje gora, pod okriljem Odpora za usposabljanje in preventivo PZS je izdala strip *Gorska medicina za vsakogar*, v sodelovanju z blagovno znamko Karibu pa je pripravila kolekcijo športnih oblačil (hlače, aktivno majico z dolgimi rokavi in *soft-shell*) z znakom PZS.

Na spletni strani so povabili na 5. odprtje prireditve Alpe Adria Trail, ki je bila 3. junija v dolini Soče, na dogodke Zlatorogove transverzale ponosa oz. akcije Gremo v hribe ter objavili prometni režim na cesti čez Vršič v času poletnih obnovitvenih del in druge letošnje e-novice Evropske popotniške zveze.

Zdenka Mihelič

Vozni redi v Alpah 2017

Konec maja je izšla že deveta knjižica *Vozni redi v Alpah*, ki letos vsebuje enainsemdešet prog avtobusov, vlakov, žičnic in ladij po slovenskih Alpah in tudi onkraj meja. Poleg tega so v knjižici zbrani podatki kolesarskih izposojevalnic in taksi prevozov. Vozni redi v Alpah je projekt, ki spodbuja uporabo javnega potniškega prometa in pri tem združuje štiriindvajset različnih partnerjev, ki želijo z dolgoročnim ciljem trajnostne mobilnosti ustvarjati pogoje za razvoj zelenega gospodarstva v gorskih območjih. Kljub temu da si organizacije in različni deležniki že dolgo prizadevajo za večjo uporabo javnega potniškega prometa, pa so nekatere gorske doline in območja še precej slabo pokriti z javnim potniškim prometom, ki bi planince na naravi čim bolj prijazen način pripeljal pod vnožja gora. Slaba povezanost je tako na primer v Kamniško-Savinjskih Alpah.

Knjižica *Vozni redi v Alpah 2017*, ki je dostopna v slovenski in angleški različici, na spletnih straneh vseh partnerskih organizacij in prek QR kode, je izšla v okviru Tedna Alpske konvencije. Partnerji pri izdaji knjižice pa so CIPRA Slovenija, Stalni sekretariat Alpske konvencije, Slovenska turistična organizacija, Planinska zveza Slovenije, Triglavski narodni park, Kärnten Bus, lokalne turistične organizacije Bled, Bohinj, Bovec, Idrija, Jesenice, Jezersko, Kamnik, Kranj, Kranjska Gora, Ljubljana, Luče, Maribor, Preddvor, Radovljica, Slovenj Gradec, Solčavsko, Sotočje in Tržič. Spodbujanje trajnostnega prometa je ena izmed šestih prioritet večletnega programa Alpske konvencije 2017–2022 s ciljem zmanjševati prometno obremenitev Alp. S spremembo mobilnostnih navad ne pripomoremo zgolj k zmanjšanju ogljičnega odtisa in onesnaženosti zraka, ampak prispevamo tudi k izboljšanju kakovosti bivanja ter k

zmanjševanju hrupa in pritiska mirujočega prometa in posledično k večji privlačnosti alpskih pokrajin. S to knjižico želijo partnerji skupaj z nami, posamezniki, spodbuditi več trajnostnih in naravi prijaznih obiskov tako Alp kot drugih gorskih območij. Z odločitvijo za trajnostno mobilnost pomagamo okolju na preprosto, a učinkovit način.

Ob izdaji *Voznih redov v Alpah* so CIPRA Slovenija, PZS in Ekosklad, Slovenski okoljski sklad pripravili brošuro *Zapeljan v gore* s štirinajstimi idejami za pohodniško-kolesarske izlete, dostopne z javnim potniškim prometom. Predlogi, zanimivi za družine ter za fizično bolje pripravljene planince, vključujejo Pohorje, Kamniško-Savinjske Alpe, Karavanke, Škofjeloško-Cerkljansko hribovje in Julijske Alpe.

Brošura je del aktivnosti projekta Ogenj v Alpah, ki ga mednarodna nevladna organizacija CIPRA obeležuje že od leta 1986 vsako drugo soboto v avgustu z namenom opozoriti na celovit način reševanja okoljskih in razvojnih vprašanj v Alpah. Tako kot so nekoč kresovi na vrhovih pomenili opozorilo za prihajajočo nevarnost, danes lučke z vrhov pomenijo opozorilo na občutljivost gorskega prostora, ki postaja vse pogostejše žrtev turizma in energijskega preobrata. Z letošnjo akcijo obiskovalce gora še dodatno spodbujajo, da "zapeljani v gore" uporabijo vlak, avtobus, kolo in korak.

Ogenj v Alpah bo simbolno zagorel na osrednji prireditvi 12. avgusta 2017 pri Domžalskem domu na Mali planini. Vsi, ki se boste v gore odpravili trajnostno že letošnje poletje, pa lahko do septembra sodelujete v tej akciji in jo podprete s simbolnim prižigom "ognja" na slovenskih vrhovih, s svečo, bliskavico fotoaparata, telefonsko ali naglavno lučko ... Fotografije s slovenskih vrhov s prižiganim "ognjem" in s pripisom lokacije ter načina mobilnosti pošljite na naslov slovenija@cipra.org ali pa jih objavite na družabnih omrežjih #Zapeljanvgore #OgenjvAlpah, #feuerindenalpen in @CIPRASlovenija @PlaninskaZvezaSlovenije @Ekosklad.

Zdenka Mihelič

2018
PLANINSKI KOLEDAR

Naročila sprejemamo po e-pošti
koledar@pzs.si

preko spletne trgovine
https://trgovina.pzs.si

in na brezplačni tel. številki
080 18 93

Cena z DDV: **4,50 €**

Ljubim gore

Fotonatečaj Planinskega vestnika in podjetja CEWE za najboljšo poletno planinsko fotografijo

Številni planinci že vrviijo po planinskih poteh, plezalne smeri imajo vse več obiska, v hribih pa srečamo tudi množico obiskovalcev "nekoristnega sveta", ki so se tja podali še kako drugače. Čisto vsak pa pri tem doživi svojo zgodbo ... Nekateri jih zapišejo, drugi jih shranijo v obliki videoposnetka, tretji najlepše trenutke zamrznejo s fotografijo. Ravno za zadnje pa uredništvo *Planinskega vestnika* skupaj s Planinsko zvezo Slovenije in podjetjem CEWE, d. d., razpisuje fotonatečaj z naslovom Ljubim gore. Za natečaj pridejo v poštev fotografije s tematiko iz gorskega sveta, njegovih naravnih in kulturnih lepot ter dejavnosti človeka v njem. Natečaja se lahko udeležijo vsi, ki jim fotografiranje ni edina ali poklicna dejavnost, razen članov uredniškega odbora *Planinskega vestnika* in njegovih zunanjih sodelavcev.

Vsak udeleženec natečaja lahko predloži do tri fotografije v najvišji ločljivosti (priporočena ločljivost slik je 300 dpi).

Pošljite jih na elektronski naslov fotonatecaj2017@pzs.si do 15. oktobra 2017 in v sporočilu navedite svoje podatke. Vsak udeleženec bo prejel bon v vrednosti 10 evrov za nakup fotoknjige CEWE.

Ocenjevalna komisija bo izbrala tri najboljše fotografije (od posameznega avtorja samo eno) in jih nagradila.

1. nagrada: kamera GoPro HERO4 Black Edition, 2. nagrada: kupon za FOTOKNJIGO CEWE v vrednosti 150 evrov, 3. nagrada: kupon za STENSKI DEKOR CEWE v vrednosti 100 evrov.

Vse nagrajene fotografije bodo v velikem formatu objavljene v *Planinskem vestniku* in razstavljene v Slovenskem planinskem muzeju.

Uredniški odbor

**POČITNIŠKA
PLEZALNA
ŠOLA**

AKTIVNE IN ZABAVNE POČITNICE | ZA ZAČETNIKE IN IZKUŠENE MLADE PLEZALCE
10 TERMINOV PREKO CELEGA POLETJA | WWW.PLEZALNICENTER.SI

PLEZALNI
CENTER
LJUBLJANA

U prihodnjih številkah Planinskega vestnika boste lahko prebrali ...

TEMA MESECA

Oddajniki na vrhovih, o delu markacistov, reševalni psi, vojaško gornišтво

INTERJUJ

Miljko Lesjak, Miranda Ortar

Z NAMI NA POT

Menina planina, Sekstensi Dolomiti

GTV

gorenjska televizija
www.gtv.si

88,3 MHz, 96,9 MHz, 97,2 MHz,
99,5 MHz, 103,7 MHz,
105,1 MHz in 106,2 MHz.

Primorski val

Od Trente do Trojan, najbolj poslušana regionalna radijska mreža na Primorskem.

POLETNA DOŽIVETJA NARAVE

vsak petek ob 17.05 h

na Radlu Ognjišče

**RADIO ŠT. 1
OD KOLPE DO BARJA**

radijska oddaja

ČEZ HRIBE IN DOLINE

vsak 3. četrtek v mesecu, ob 17. uri

SE SLIŠIMO!

**RADIO
UNIVOX**

**99.5 MHz
106.8 MHz
107.5 MHz**

Rožna ulica 39
1330 Kočevje

T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

**RADIO
KRANJ 97.3**

www.radio-kranj.si

GORENJSKI megasrček

gore – ljudje.net

Izbiramo naj planinsko kočo 2017

SiolNET.

GLAVNE NAGRADE:

Razvajanje na Bledu

Športni copati

10x Selfie stick

Oddajte glas
za **najbolj priljubljeno planinsko kočo**
in se potegujte za več kot **100 bogatih**
planinskih nagrad.

Obiščite www.siol.net/I/NajKOCA ali skenirajte QR kodo.

